

Societatea Română de Statistică
Romanian Statistical Society

Institutul Național de Statistică
National Institute of Statistics

Revista Română de Statistică Supliment

Romanian Statistical Review Supplement

7 / 2023

www.revistadestatistică.ro/supliment

SUMAR / CONTENTS 7/2023

CONȚINUTUL ȘI ESENȚA INVESTIȚIILOR STRĂINE DIRECTE	3
THE CONTENT AND ESSENCE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT	15
Assoc. prof. Mădălina-Gabriela ANGHEL PhD <i>Artifex University of Bucharest</i>	
Cristian OLTEANU PhD Student <i>Bucharest University of Economic Studies</i>	
Radu STOICA PhD Student <i>Bucharest University of Economic Studies</i>	
MANAGEMENTUL RISCULUI DE CREDIT	27
CREDIT RISK MANAGEMENT	43
Prof. Constantin ANGHELACHE PhD <i>Bucharest University of Economic Studies / Artifex University of Bucharest</i>	
Assoc. prof. Mădălina-Gabriela ANGHEL PhD <i>Artifex University of Bucharest</i>	
Iulian RADU PhD Student <i>Bucharest University of Economic Studies</i>	
Alexandra PETRE PhD Student <i>Bucharest University of Economic Studies</i>	
MANAGEMENTUL RISCULUI DE CREDITARE AL BĂNCII ING	59
CREDIT RISK MANAGEMENT OF ING BANK	73
Assoc. prof. Ștefan Virgil IACOB PhD <i>Petroleum – Gas University of Ploiesti / Artifex University of Bucharest</i>	
Alexandra PETRE PhD Student <i>Bucharest University of Economic Studies</i>	
Iulian RADU PhD Student <i>Bucharest University of Economic Studies</i>	

www.revistadestatistica.ro/supliment

RISCURILE DE PLĂȚI, A DOBÂNȚII ȘI A SCHIMBULUI VALUTAR 86
PAYMENT, INTEREST AND CURRENCY EXCHANGE RISKS 105

Prof. Constantin ANGHELACHE PhD

Bucharest University of Economic Studies / Artifex University of Bucharest

Cristian OLTEANU PhD Student

Bucharest University of Economic Studies

Cristian Marius RĂDUȚ PhD Student

Bucharest University of Economic Studies

Dana Luiza GRIGORESCU PhD Student

Bucharest University of Economic Studies

Bogdan DRĂGHIA

National Institute of Statistics

Responsabil de număr: Assoc. prof. Mădălina-Gabriela ANGHEL PhD

Conținutul și esența investițiilor străine directe

Assoc. prof. Mădălina-Gabriela ANGHEL PhD (*madalinagabriela_angel@yahoo.com*)

Artifex University of Bucharest

Cristian OLTEANU PhD Student (*alexandra.olteanu.s1@anaf.ro*)

Bucharest University of Economic Studies

Radu STOICA PhD Student (*radustoica68@yahoo.com*)

Bucharest University of Economic Studies

Abstract

În această lucrare ne-am propus să facem o prezentare a conceptului de investiție străină directă (ISD) și a modalităților de măsurare statistică a valorii ISD, alături de discutarea principalilor determinanți ai ISD și a celor mai importante efecte pe care prezența ISD le poate avea pentru economiile țărilor gazdă. Desigur, determinarea cât mai corectă și completă a valorii investițiilor străine și a celor de portofoliu, dar și a componentelor lor, este esențială pentru elaborarea politicilor economice în economia globală, inclusiv în ceea ce privește atitudinea față de aceste două tipuri de investiții și valorificarea optimă a beneficiilor aduse în economiile gazdă de investițiile străine.

Cuvinte cheie: investiții străine directe, determinanți, componente, analiză statistică, țări gazdă.

Clasificarea JEL: E20, E22

Introducere

Investiția internațională presupune existența a cel puțin doi agenți economici - agentul emitent al investiției și agentul receptor al investiției - situați în două țări diferite, în funcție de raportul stabilit între aceștia putându-se vorbi de două mari tipuri de investiții internaționale: investiția străină directă (ISD) implică transferarea către agentul emitent a posibilității de control și decizie asupra activității receptorului, în timp ce investiția străină de portofoliu (ISP) nu presupune transferarea controlului de la emitent la receptor, reprezentând un plasament pur financiar al emitentului.

Încadrarea unei investiții internaționale în unul din cele două tipuri este dificilă, însă, din cauza diversității modalităților concrete prin care au loc aceste investiții, dar și a gradului diferit de dispersie al acționariatului companiilor în care este realizată investiția.

Pentru a oferi un răspuns la această chestiune, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și-a asumat rolul de a elabora un document de definire a ISD, intitulat *The Benchmark Definition of Foreign*

Direct Investment, plecând de la recunoașterea deficiențelor existente în modelele tradiționale de raportare statistică, de la luarea în considerare a extinderii afacerilor globale ale firmelor multinaționale și de la creșterea complexității finanțării acestora prin instrumente diverse, inclusiv prin filiale localizate în centrele financiare off-shore.

Documentul include un set complet de norme recomandate autorităților publice cu scopul îmbunătățirii măsurării statistice a ISD-urilor.

Fondul Monetar Internațional a preluat recomandările propuse de OCDE în Manualul Balanței de Plăți, astfel că, în prezent, statisticile oficiale referitoare la ISD urmează cadrul trasat de OCDE.

Acest cadru definește ISD ca o reflectare a obiectivului obținerii unui interes pe termen lung într-o entitate rezidentă într-o economie (denumită întreprindere de investiție directă) de către o entitate rezidentă într-o altă economie (denumită investitor direct), acest interes implicând o relație pe termen lung între investitorul direct și întreprinderea de investiție directă, ca și un grad semnificativ de influență a investitorului asupra managementului întreprinderii receptoare a investiției.

ISD-urile cuprind atât tranzacția inițială care are loc între cele două entități, cât și toate tranzacțiile de capital ulterioare, care se produc între ele și întreprinderile afiliate lor. Investitorul străin direct poate fi o persoană fizică sau juridică, de drept public sau privat, sau un grup de persoane fizice sau juridice, care deține o întreprindere de investiție directă - filială (Raiu 2012), firmă asociată, sucursală - ce operează într-o altă țară decât țara sau țările sa (sale) de rezidență.

În același timp, întreprinderea de investiție directă este o întreprindere în care investitorul străin deține un procent de cel puțin 10% din acțiunile ordinare sau din puterea de vot, procentul fiind ales astfel încât să evidențieze influența investitorului asupra managementului întreprinderii de investiție directă, dar și faptul că ISD-urile nu presupun în mod necesar controlul absolut al investitorului străin asupra întreprinderii de investiție directă. Procentul nu modifică esența fenomenului (de obicei, proporția deținută de un investitor străin în capitalul întreprinderii de investiție directă este mult mai mare, frecvent peste 50%), aspectul fundamental al relației de ISD fiind controlul asupra activității întreprinderii receptoare a investiției.

Literature review

Impactul investițiilor străine directe asupra economiilor naționale a fost un subiect abordat de mai mulți cercetători. În acest sens amintim pe Albu, L. (2007), care a fost preocupat de impactul investițiilor directe asupra pieței muncii și a evoluției macroeconomice din România. Alfaro, Chanda, Kalemli-

Ozcan and Sayek (2004) au analizat rolul piețelor financiare locale în relația investițiilor străine și creșterea economică. Anghelache, Jweida, Popovici and Stanciu (2016) au studiat legătura dintre investițiile străine directe și export în România. Anghelache, Partachi, Sacală and Ursache (2016) au analizat corelația dintre evoluția Produsului Intern Brut și investițiile străine directe cu ajutorul modelelor econometrice. Anghelache, Anghelache, Niță and Sacală (2015) au efectuat o cercetare privind evoluția fluxurilor de investiții străine directe. Carkovic and Levine (2005) au studiat modul în care investițiile străine directe accelerează creșterea economică. Cicak and Soric (2015) au studiat relația dintre investițiile străine directe și produsul intern brut în țările europene de tranziție. Mitruț, C., Socol, C., Dinu A. M. și alții (2013) au fost preocupați de evoluția investițiilor străine în România și care a fost impactul acestor investiții asupra creșterii economice.

Date, rezultate și discuții

Unul dintre elementele inovatoare în privința definirii statistice a ISD propus de OCDE este clasificarea ISD în funcție de scopul investiției directe. Astfel, OCDE include în categoria de investiții directe patru tipuri de operațiuni:

- (1) Cumpărarea /vânzarea de capital existent sub forma achizițiilor și fuziunilor;
- (2) Investițiile de tip greenfield (investiții noi, *la firul ierbii*);
- (3) Extinderea capitalului (investiții noi suplimentare);
- (4) Restructurarea financiară.

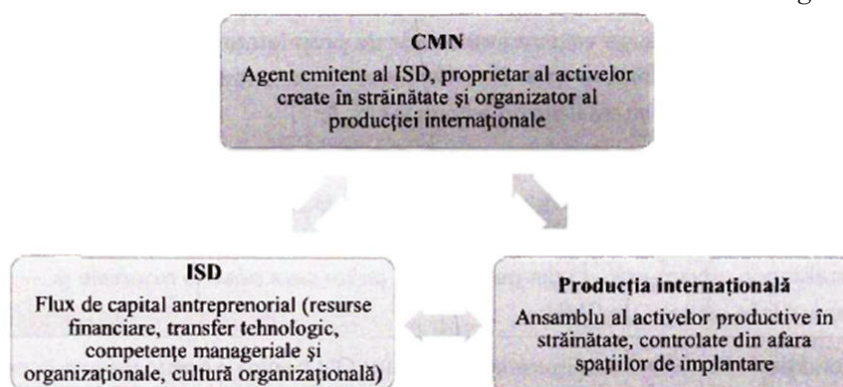
În timp ce tranzacțiile de achiziții și fuziuni presupun cumpărarea sau vânzarea de capitaluri proprii deja existente, investițiile de tip greenfield se referă la investiții complet noi în economiile gazdă. Extinderea capitalului are în vedere investiții suplimentare noi, adăugate de investitorul străin unei afaceri deja create, iar restructurarea financiară include investiții destinate rambursării datoriilor acumulate de întreprinderile de investiție directă sau reducerii pierderilor acestora. Distincția dintre tipurile de operațiuni care se califică drept ISD este necesară, inclusiv în opinia OCDE, din perspectiva impactului pe care investițiile îl au asupra economiilor gazdă - astfel, creșterea performanței economice a țării gazdă este mai probabilă atunci când investiția străină are loc prin investiții greenfield și extinderea capitalului, comparativ cu ISD prin achiziții și fuziuni, acestea din urmă având un impact semnificativ asupra unor variabile economice ca valoarea producției, ocuparea forței de muncă, cifra de afaceri etc., numai în situația în care compania achiziționată este supusă unei operațiuni însemnate de restructurare.

Dincolo de definițiile și delimitările necesare din rațiuni statistice, structura în care se manifestă ISD este conturată de triada corporație multinațională (CMN) - investiție străină directă (ISD) - producție internațională, CMN dezvoltând activități de producție internațională prin intermediul ISD. Corporațiile multinaționale sunt întreprinderi încorporate sau neîncorporate, care includ firmele mamă și filialele acestora din străinătate care nu au personalitate juridică, firma mamă fiind acea întreprindere care controlează activele altor entități, în afara țării sale de origine, de regulă prin deținerea unei anumite participații la capitalul entității controlate. Concret, CMN sunt rezultatul extinderii întreprinderii naționale în spațiul economic internațional prin internalizarea treptată a diferitelor fluxuri economice internaționale ca urmare a realizării de ISD. Deoarece nu există o definiție unanim acceptată a CMN, ele trebuie înțelese ca sisteme integrate care derulează afaceri pe scară internațională, care dețin (total sau parțial), controlează și conduc active care generează venituri și sunt amplasate în țări diferite.

Înregistrarea statistică a fluxurilor de ISD în fiecare țară revine băncilor centrale și institutele de statistică, prin respectarea metodologiei cuprinse în Manualul Balanței de Plăți al FMI. Aceste instituții transmit mai departe aceste informații, principalele baze de date cu privire la ISD la nivel internațional aparținând Comisiei Europene (Eurostat), Fondului Monetar Internațional, Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, Băncii Mondiale și Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD). Este de menționat, de asemenea, faptul că UNCTAD publică anual un Raport privind Investițiile străine directe (World Investment Report), iar Comisia Europeană derulează în fiecare an, începând cu 1996, o cercetare privind activitatea filialelor străine în economiile țărilor membre ale Uniunii Europene (Foreign Affiliates Statistics (FATS)).

Triada CMN - ISD - Producție internațională

Figura 1

În România, date cu privire la ISD și la performanța filialelor firmelor cu capital străin pot fi găsite la Institutul Național de Statistică, Banca Națională a României și Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Dezvoltarea activităților firmelor multinaționale și crearea rețelelor de producție internațională au stimulat interesul mediului academic în direcția înțelegerii și explicării procesului decizional al firmei care conduce la implantarea în străinătate prin intermediul ISD, în detrimentul altor modalități de pătrundere pe piețele externe - export, acordarea de licențe, francize, etc. De departe, cea mai cunoscută și comprehensivă explicare a acestui proces decizional îi aparține lui John Dunning, prin Paradigma eclectică a producției internaționale (sau Paradigma OLI) .

Paradigma eclectică propune satisfacerea a patru condiții ce conduc la un anumit nivel și structură a activităților creatoare de valoare adăugată în străinătate de către o firmă, astfel:

- Condiția 1: Măsura în care firma posedă avantaje de proprietate (ownership advantages - O) față de firmele de alte naționalități de pe piețele unde se află sau intenționează să pătrundă;
- Condiția 2: Presupunând condiția 1 satisfăcută, măsura în care firma percepe a fi în interesul său să adauge valoare avantajelor de proprietate, în loc să le vândă, sau să vândă dreptul de utilizare a lor către firme străine, concretizată în avantaje de internalizare (internalization advantages - I);
- Condiția 3: Presupunând condițiile 1 și 2 satisfăcute, măsura în care interesele globale ale firmei sunt servite prin crearea sau utilizarea avantajelor O într-o localizare străină, concretizată în existența unor avantaje de localizare (localization advantage - L) din perspectiva țărilor care posedă resursele și capacitățile căutate de CMN;
- Condiția 4: Dată fiind configurația avantajelor OLI pentru o firmă, măsura în care firma consideră că producția în străinătate este consistentă cu strategia sa pe termen lung.

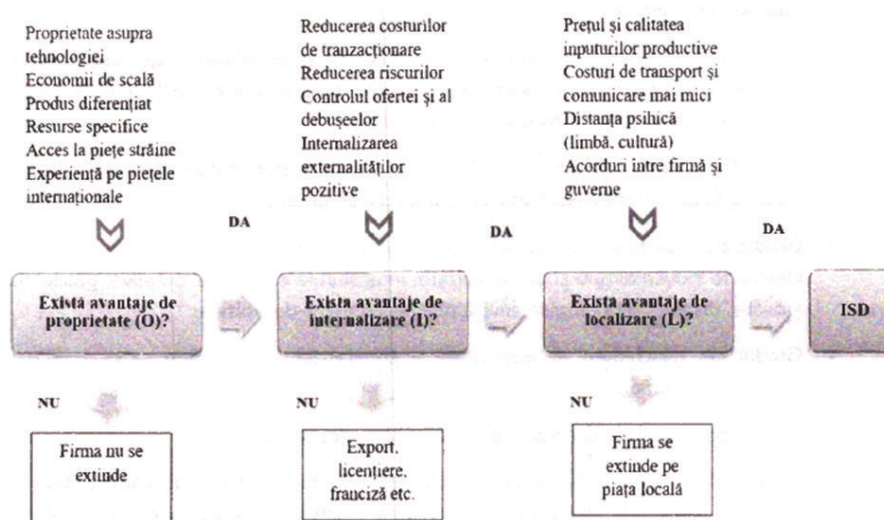
Figura 2 prezintă etapele acestui proces decizional care conduce, în cadrul unei firme, la pătrunderea pe piețele străine prin ISD, cu precizarea că dacă o firmă nu dispune de toate avantajele OLI, pătrunderea pe piețele străine poate îmbrăca alte forme, cum ar fi exportul, vânzarea de licențe, francize, etc.

Din perspectiva studiului nostru, cea mai importantă etapă a procesului decizional prin care firmele multinaționale ajung să își extindă operațiunile în străinătate prin ISD este ultima, cea referitoare la avantajele

de localizare oferite firmei de către mediul economic, social și instituțional al potențialelor țări gazdă. Astfel, ne punem întrebarea care sunt acele particularități ale țărilor gazdă care pot determina firmele multinaționale să fie prezente prin ISD, în dauna altor modalități de implantare? Mai mult, sunt aceste particularități valabile pentru toate tipurile de activități și sectoare în care firmele multinaționale sunt prezente sau există diferențe din perspectiva acestor particularități de la un sector la altul sau pentru un anumit tip de activitate?

Paradigma OLI

Figura 2

O listă exhaustivă a acestor particularități ale țărilor gazdă este dificil de realizat, din cauza specificului activităților firmelor multinaționale, dar și a diversității țărilor gazdă în care acestea își extind activitățile. Cercetările empirice de până acum care au avut drept scop investigarea diverșilor determinanți ai ISD din perspectiva avantajelor de localizare ale țării gazdă sunt numeroase și variate în funcție de perioadele de timp analizate, de metodologiile utilizate, de țările care au făcut obiectul studiilor etc. Este dincolo de scopul acestui studiu să realizăm o prezentare exhaustivă a acestor rezultate, însă prezentăm pe scurt o sistematizare a acestor determinanți. Astfel, putem include printre determinanții ISD:

- Mediul economic și social general al țării gazdă - aici pot fi aduse în discuție caracteristicile mediului macroeconomic al țării gazdă

(caracterizat prin stabilitatea prețurilor, diferențialul de dobândă față de țara de origine a firmei, deficitul public, gradul de îndatorare, cursul de schimb real și gradul de competitivitate prin preț pe piețele externe), stabilitatea politică (inclusiv riscul politic) și socială, dar și gradul de libertate economică;

- Calitatea instituțiilor - concretizată în nivelul corupției, eficiența guvernamentală, birocrăție, predictibilitatea legislativă, guvernanta economică, politica în domeniul concurenței sau reforma instituțiilor financiare;
- Legislația și povara fiscală - se referă la claritatea și stabilitatea reglementărilor în materie fiscală, nivelul fiscalității, consumul guvernamental;
- Gradul de dezvoltare al economiei - măsurat prin nivelul și evoluția PIB/locuitor, nivelul de industrializare și de terțializare, intensitatea economiei creative, gradul de inovare, distanța tehnologică, investițiile în cercetare-dezvoltare;
- Gradul de deschidere al economiei - concretizat în legislația privind ISD și deschiderea comercială;
- Gradul de dezvoltare al infrastructurii - transport și comunicații;
- Dimensiunea pieței - măsurată prin numărul locuitorilor, raportul dintre populația urbană și cea rurală, dar și prin dimensiunea veniturilor și puterea de cumpărare a populației;
- Piața muncii - variabilele care definesc piața muncii sunt dimensiunea și nivelul de educație al populației ocupate, nivelul salarizării, nivelul șomajului, raportul muncă/capital, productivitatea muncii;
- Înzestrarea cu resurse naturale.

Transformările economice și sociale la care sunt supuse toate țările ca urmare a procesului de globalizare generează în permanență noi determinanți pentru ISD, ale căror efecte nu sunt pe deplin evidențiate în literatura de specialitate empirică. Cu siguranță, însă, arhitectura acestor determinanți se află într-o dinamică permanentă, provocată atât de schimbarea strategiilor de afaceri generale și de implantare în străinătate, în special pentru firmele multinaționale, cât și de politicile economice și sociale și de atitudinea față de ISD a autorităților guvernamentale din țările gazdă. În același timp, impactul ISD asupra economiilor gazdă, determinat de efectele pozitive și negative generate de prezența investițiilor străine, este intermediat de aceeași atitudine față de ISD, concretizată în tipul de strategie de promovare a ISD adoptat de țările gazdă.

Una dintre cele mai frecvente și dezbătute probleme legate de ISD se referă la efectele pe care acestea le au asupra bunăstării economice și sociale a

unei țări. Mai mult, dacă aceste efecte sunt net pozitive, se pune întrebarea în ce măsură și prin ce instrumente pot fi ele potențate de guvernele țărilor gazdă. În același timp, există și voci care susțin că o prezență prea susținută a firmelor multinaționale într-o țară determină o dependență prea mare a economiei de capitalul străin și de politicile acestor companii, care poate fi dăunătoare, inclusiv pentru firmele locale, insuficient pregătite pentru a concura cu firmele multinaționale.

Este de remarcat faptul că, în ultimele decenii, opinia politică generală cu privire la ISD s-a schimbat, acestea fiind mai curând înțelese ca generatoare de competitivitate și creștere economică pentru țările gazdă, și mai puțin prin prisma efectelor lor negative asupra economiei. Rezultatul vizibil este creșterea competiției internaționale pentru investiții străine și apariția unor povești de succes, cum sunt Irlanda, Polonia sau China. Cu toate acestea, efectele produse de investițiile străine într-o economie depind de numeroși factori, cum ar fi natura și caracteristicile sectorului în care firmele multinaționale sunt prezente, perioada de timp în care este analizat impactul investiției străine, modalitatea de implantare a firmelor străine (investiție nouă - greenfield, societate mixtă cu o firmă locală, preluarea unei firme locale etc.), strategiile firmelor multinaționale, dar și, foarte important, strategiile guvernelor țărilor gazdă față de investițiile străine.

Principalii determinanți ai IS

Figura 3

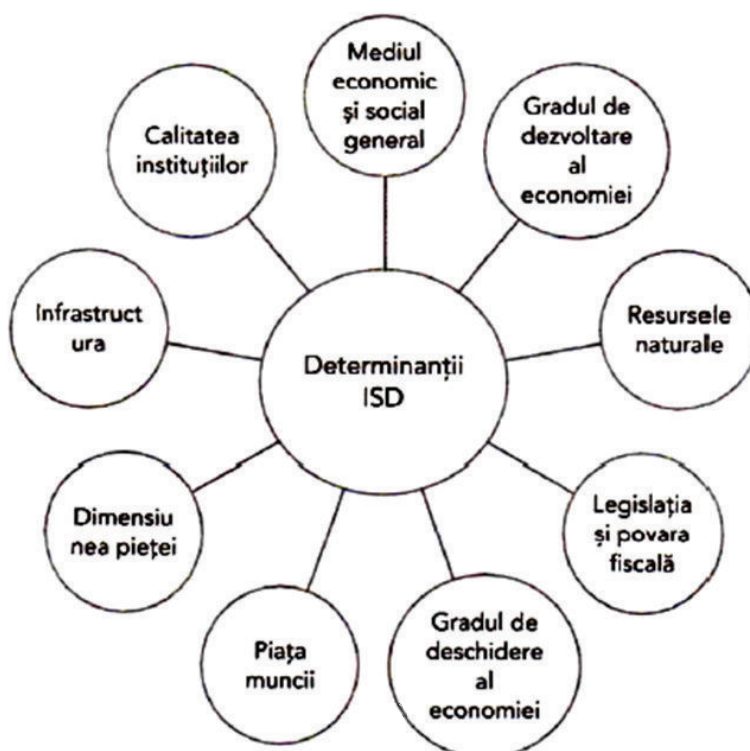
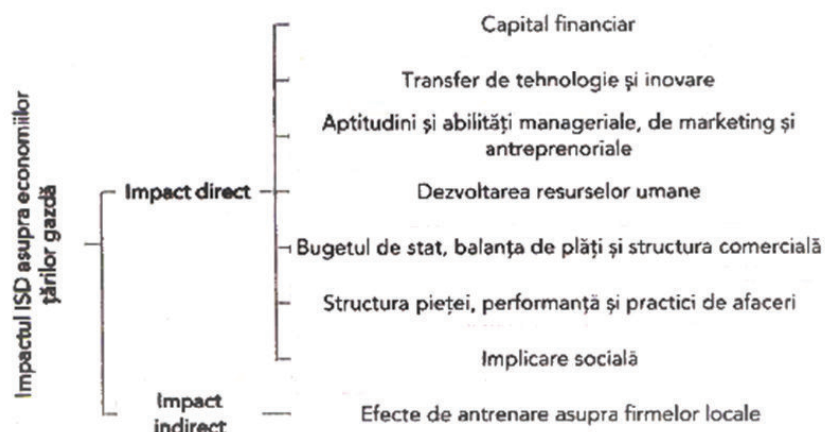

Figura 4 prezintă o trecere în revistă a principalelor zone de impact ale ISD în economiile gazdă, pe baza considerațiilor teoretice și a numeroaselor evidențe empirice existente în literatura academică de specialitate. În general, impactul ISD asupra economiilor gazdă poate fi unul direct, determinat de investițiile realizate de firmele multinaționale în companiile create sau preluate în economiile gazdă, sau unul indirect, la care sunt expuse alte companii decât cele de investiție directă, care nu sunt beneficiarele unui transfer de capital și tehnologic direct de la firmele multinaționale.

Impactul ISD asupra economiilor gazdă

Figura 4

Impactul direct ale ISD începe să se manifeste la nivel microeconomic, plecând de la capitalul financiar furnizat de firma multinațională (fie prin participație directă la capital, prin profituri reinvestite sau credite acordate firmei/firmelor locale) și trecând prin transferul de tehnologie și inovare - potențat și de cheltuielile de cercetare-dezvoltare, prin expunerea firmelor locale la un set de aptitudini și abilități de management, de marketing și antreprenoriale care lipseau inițial sau erau insuficient dezvoltate, dar și prin dezvoltarea resurselor umane (care nu înseamnă numai creșterea salariilor sau veniturilor, ci și programe de formare profesională și pregătire, inclusiv pentru meserii și aptitudini noi). La acest nivel, efectele ISD se pot observa în creșterea performanței firmelor locale în care companiile multinaționale investesc și a gradului lor de competitivitate pe piață, dar și în practicile de afaceri promovate de acestea, diferite în sens pozitiv de cele anterioare. De la nivel microeconomic, efectele prezenței ISD se pot propaga la nivel sectorial, prin modificarea structurii piețelor și a gradului de concentrare în favoarea consumatorilor finali, dar și a furnizorilor. În cele din urmă, la nivel macroeconomic efectele pot fi observate prin contribuții mai mari la bugetul de stat, prin contribuția la echilibrarea balanței de plăți, dar și prin modificarea structurii exporturilor și îmbunătățirea soldului balanței comerciale.

Concluzii

Din studiul făcut și prezentat în acest articol se desprind o serie de concluzii. O primă concluzie este aceea că ISD-urile sunt fluxuri internaționale complexe care includ resurse financiare, tehnologice, de expertiză managerială și organizațională, pe care se suprapun interesul de durată și controlul antreprenorial al firmei sau al persoanei fizice investitoare cu scopul desfășurării unor activități productive într-o altă economie decât cea în care respectiva firmă sau persoană este rezidentă. În același timp, natura fundamental specifică a CMN decurge din deținerea de active generatoare de valoare adăugată în medii economice naționale distincte și din coordonarea lor sub o politică și o strategie comună, elaborate de firma mamă.

O altă concluzie este aceea că impactul indirect al ISD asupra economiilor gazdă apare sub forma efectelor de antrenare și de învățare asupra firmelor locale, în urma unui comportament mimetic al acestora din urmă. Printre aceste efecte se numără transferul de tehnologie, dezvoltarea resurselor umane sau creșterea performanței firmelor locale, aflate în competiție cu filialele firmelor multinaționale.

O ultimă concluzie este aceea că ISD-urile sunt considerate surse de creștere economică și competitivitate, existând totuși situații în care impactul acestora asupra țărilor gazdă este unul negativ. De exemplu, prezența firmelor străine poate duce la deteriorarea poziției pe piață a firmelor locale, la competiție neloială (date fiind resursele de care firmele străine dispun), dar și la falimentul producătorilor locali. Din această perspectivă, rolul unei strategii clare a țării gazdă, care să orienteze fluxurile de ISD către acele sectoare și regiuni unde efectele pozitive să fie valorificate optim, iar cele negative să fie diminuate cât mai mult posibil, joacă un rol cheie.

Bibliografie

1. Albu, L. (2007) – *Modelarea și evaluarea impactului investițiilor directe asupra pieței muncii și evoluției macroeconomice din România*, Working Paper of Macroeconomic Modelling Seminar, Institute for Economic Forecasting
2. Alfaro, L., Chanda, A., Kalemli-Ozcan, S. and Sayek, S. (2004). *FDI and economic growth: the role of local financial markets*. Journal of International Economics, 64,89-112
3. Anghelache, C., Jweida, I.J., Popovici, M. and Stanciu, E. (2016). *Analysis of the correlation between direct foreign investment and export*. Romanian Statistical Review, Supplement, 10, 78-84
4. Anghelache, C., Partachi, I., Sacală, C. and Ursache, A. (2016). *Using econometric models in the correlation between the evolution of the Gross Domestic Product and Foreign Direct Investments*. Romanian Statistical Review, Supplement, 10, 124-129
5. Anghelache, C., Anghelache, G.V., Niță, G. and Sacală, C. (2015). *Study on*

evolution of foreign direct investment flows – model analysis, Romanian Statistical Review Supplement, 10, 120-127

6. Büthe, T.; Milner, H. (2008) – The Politics of Foreign Direct Investment into Developing Countries: Increasing FDI through International Trade Agreements?, American Journal of Political Science, Volume 52, Issue 4, October 2008, pp. 741–762
7. Carkovic, M. and Levine, R. (2005). *Does foreign direct investment accelerate economic growth*, Institute of International Economics Press, Washington DC, 195–221
8. Cicak, K. and Soric, P. (2015). *The Interrelationship of FDI and GDP in European Transition Countries*. International Journal of Management Science and Business Administration, 1 (4), 41-58
9. Mitruț, C., Socol, C., Dinu A. M. și alții (2013) – *Evoluția investițiilor străine în România până la sfârșitul anului 2012 și impactul asupra creșterii economice*, Revista Română de Statistică, Supliment
10. Cătălin Raiu, Ortodoxie, postcomunism și neoliberalism. O critică teologico-politică, Curtea Veche Publishing, București, 2012.

THE CONTENT AND ESSENCE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT

Assoc. prof. Mădălina-Gabriela ANGHEL PhD (*madalinagabriela_anghel@yahoo.com*)

Artifex University of Bucharest

Cristian OLTEANU PhD Student (*alexandra.olteanu.sl@anaf.ro*)

Bucharest University of Economic Studies

Radu STOICA PhD Student (*radustoica68@yahoo.com*)

Bucharest University of Economic Studies

Abstract

In this paper we aimed to present the concept of foreign direct investment (FDI) and the ways of statistically measuring the value of FDI, together with discussing the main determinants of FDI and the most important effects that the presence of FDI can have for the economies of the host countries. Of course, the most correct and complete determination of the value of foreign and portfolio investments, as well as their components, is essential for the development of economic policies in the global economy, including in terms of the attitude towards these two types of investments and the optimal capitalization of the benefits brought to the host economies by foreign investments.

Keywords: foreign direct investment, determinants, components, statistical analysis, host countries.

JEL classification: E20, E22

Introduction

International investment presupposes the existence of at least two economic agents - the issuing agent of the investment and the receiving agent of the investment - located in two different countries, depending on the relationship established between them, and there are two major types of international investment: foreign direct investment (FDI) involves the transfer to the issuing agent of the possibility of control and decision over the receiver's activity, while the foreign portfolio investment (ISP) does not involve the transfer of control from the issuer to the receiver, representing a purely financial placement of the issuer.

Categorizing an international investment into one of the two types is difficult, however, due to the diversity of the concrete ways in which these investments take place, as well as the different degree of dispersion of the shareholding of the companies in which the investment is made.

In order to provide an answer to this question, the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) undertook the role of

developing a document defining FDI, entitled The Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, starting from the recognition of the existing deficiencies in the models traditional statistical reporting methods, from taking into account the expansion of global business of multinational companies and from increasing the complexity of their financing through various instruments, including through subsidiaries located in off-shore financial centers.

The document includes a complete set of rules recommended to public authorities in order to improve the statistical measurement of FDI.

The International Monetary Fund took over the recommendations proposed by the OECD in the Balance of Payments Manual, so that, currently, the official statistics on FDI follow the framework drawn by the OECD.

This framework defines FDI as reflecting the objective of obtaining a long-term interest in an entity resident in one economy (referred to as a direct investment enterprise) by an entity resident in another economy (referred to as a direct investor), this interest involving a long-term relationship between the direct investor and the direct investment enterprise, as well as a significant degree of influence of the investor on the management of the investee enterprise.

FDIs include both the initial transaction that takes place between the two entities and all subsequent capital transactions that occur between them and their affiliated enterprises. The foreign direct investor can be a natural or legal person, under public or private law, or a group of natural or legal persons, which owns a direct investment enterprise - subsidiary (Raiu 2012), associated company, branch - operating in a country other than the country or his/her country(s) of residence.

At the same time, the direct investment enterprise is an enterprise in which the foreign investor holds a percentage of at least 10% of the ordinary shares or voting power, the percentage being chosen in such a way as to highlight the influence of the investor on the management of the direct investment enterprise, but also that FDI does not necessarily imply absolute control of the foreign investor over the direct investment enterprise. The percentage does not change the essence of the phenomenon (usually the proportion held by a foreign investor in the capital of the direct investment enterprise is much higher, frequently over 50%), the fundamental aspect of the FDI relationship being the control over the activity of the enterprise receiving the investment.

Literature review

The impact of foreign direct investment on national economies has been a topic addressed by several researchers. In this sense, we mention

Albu, L. (2007), who was concerned with the impact of direct investments on the labor market and the macroeconomic evolution in Romania. Alfaro, Chanda, Kalemli-Ozcan and Sayek (2004) analyzed the role of local financial markets in the relationship between foreign investment and economic growth. Anghelache, Jweida, Popovici and Stanciu (2016) studied the connection between foreign direct investments and exports in Romania. Anghelache, Partachi, Sacală and Ursache (2016) analyzed the correlation between the evolution of the Gross Domestic Product and foreign direct investments with the help of econometric models. Anghelache, Anghelache, Niță and Sacală (2015) conducted a research on the evolution of foreign direct investment flows. Carkovic and Levine (2005) studied how foreign direct investment accelerates economic growth. Cicak and Soric (2015) studied the relationship between foreign direct investment and gross domestic product in transition European countries. Mitruț, C., Socol, C., Dinu A. M. and others (2013) were concerned with the evolution of foreign investments in Romania and what was the impact of these inventions on economic growth.

Data, Results and Discussion

One of the innovative elements regarding the statistical definition of FDI proposed by the OECD is the classification of FDI according to the purpose of direct investment. Thus, the OECD includes in the direct investment category four types of operations:

- (1) Buying/selling existing capital in the form of acquisitions and mergers;
- (2) Greenfield investments (new, grassroots investments);
- (3) Capital expansion (additional new investments);
- (4) Financial restructuring.

While M&A transactions involve the purchase or sale of already existing equity, greenfield investments refer to entirely new investments in host economies. Capital expansion envisages additional new investments added by the foreign investor to an already established business, and financial restructuring includes investments aimed at repaying debts accumulated by direct investment enterprises or reducing their losses. The distinction between the types of operations that qualify as FDI is necessary, including in the opinion of the OECD, from the perspective of the impact that the investments have on the host economies - thus, the increase in the economic performance of the host country is more likely when the foreign investment takes place through greenfield investments and capital expansion, compared to FDI through acquisitions and mergers, the latter having a significant impact on economic

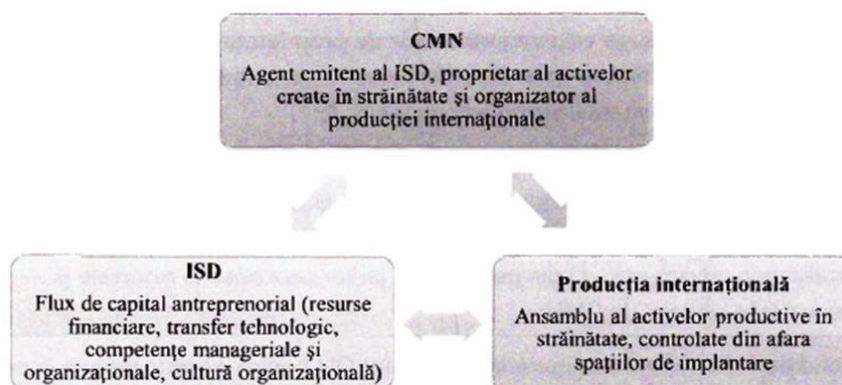
variables such as the value of production, employment, turnover, etc., only in the situation where the acquired company is subject to a significant operation of restructuring.

Beyond the definitions and delimitations necessary for statistical reasons, the structure in which FDI manifests itself is outlined by the triad multinational corporation (MNC) - foreign direct investment (FDI) - international production, MNC developing international production activities through FDI. Multinational corporations are incorporated or unincorporated enterprises, which include parent companies and their foreign subsidiaries that do not have legal personality, the parent company being that enterprise that controls the assets of other entities, outside its country of origin, usually by holding a certain share in the capital-controlled entity. Concretely, MNCs are the result of the expansion of the national enterprise in the international economic space through the gradual internalization of various international economic flows as a result of the realization of FDI. As there is no universally accepted definition of MNCs, they should be understood as integrated systems that conduct business on an international scale, own (in whole or in part), control and manage revenue-generating assets located in different countries.

The statistical recording of FDI flows in each country is the responsibility of central banks and statistical institutes, following the methodology contained in the IMF's Balance of Payments Manual. These institutions pass on this information, the main databases on FDI at international level belonging to the European Commission (Eurostat), the International Monetary Fund, the Organization for Economic Co-operation and Development, the World Bank and the United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). It should also be mentioned that UNCTAD annually publishes a Report on Foreign Direct Investments (World Investment Report), and the European Commission conducts every year, starting in 1996, a research on the activity of foreign subsidiaries in the economies of the member countries of the European Union (Foreign Affiliates Statistics (FATS)).

Triad CMN - FDI - International production

Figure 1

In Romania, data on FDI and the performance of subsidiaries of companies with foreign capital can be found at the National Institute of Statistics, the National Bank of Romania and the National Trade Registry Office.

The development of the activities of multinational companies and the creation of international production networks have stimulated the interest of the academic environment in the direction of understanding and explaining the decision-making process of the company that leads to implantation abroad through FDI, at the expense of other ways of entering foreign markets - export, licensing, franchises, etc. By far, the most well-known and comprehensive explanation of this decision-making process belongs to John Dunning, through the Eclectic Paradigm of International Production (or the OLI Paradigm).

The eclectic paradigm proposes the satisfaction of four conditions that lead to a certain level and structure of value-added creative activities abroad by a company, as follows:

Condition 1: The extent to which the company possesses ownership advantages (O) over companies of other nationalities in the markets where it is located or intends to enter;

Condition 2: Assuming condition 1 is satisfied, the extent to which the firm perceives it to be in its interest to add value to the property advantages, instead of selling them, or to sell the right to use them to foreign firms, embodied in internalization advantages - I);

Condition 3: Assuming conditions 1 and 2 are satisfied, the extent to which the company's global interests are served by

creating or using advantages O in a foreign location, embodied in the existence of localization advantages (localization advantage - L) from the perspective of the countries that possess the resources and the capabilities sought by the CMN;

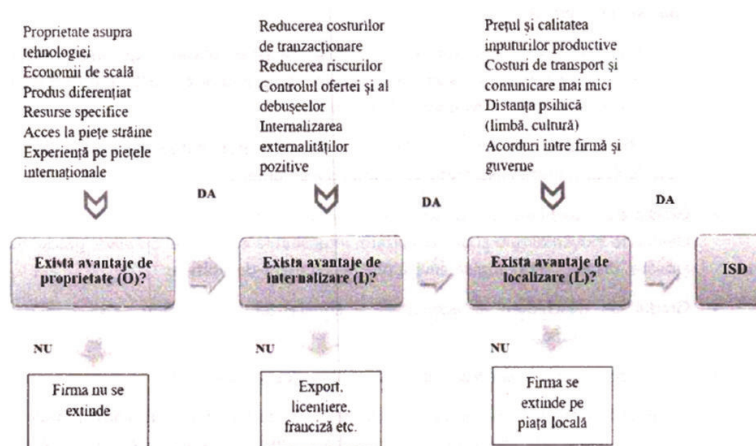
Condition 4: Given the configuration of OLI advantages for a firm, the extent to which the firm considers foreign production to be consistent with its long-term strategy.

Figure 2 shows the stages of this decision-making process that leads, within a firm, to entering foreign markets through FDI, noting that if a firm does not have all the advantages of OLI, entering foreign markets can take other forms, such as exporting, sale of licenses, franchises, etc.

From the perspective of our study, the most important stage of the decision-making process through which multinational companies end up expanding their operations abroad through FDI is the last one, the one related to the locational advantages offered to the company by the economic, social and institutional environment of the potential host countries. Thus, we ask ourselves what are those particularities of the host countries that can cause multinational companies to be present through FDI, to the detriment of other methods of implantation? Moreover, are these particularities valid for all types of activities and sectors in which multinational companies are present or are there differences from the perspective of these particularities from one sector to another or for a certain type of activity?

The OLI paradigm

Figure 2

An exhaustive list of these particularities of the host countries is difficult to achieve, due to the specificity of the activities of multinational companies, but also the diversity of the host countries in which they expand their activities. Empirical research so far that aimed to investigate the various determinants of FDI from the perspective of the location advantages of the host country is numerous and varied depending on the time periods analyzed, the methodologies used, the countries that were the object of the studies, etc. It is beyond the scope of this study to provide an exhaustive presentation of these results, but we briefly present a systematization of these determinants. Thus, we can include among the determinants of FDI:

- The general economic and social environment of the host country - here the characteristics of the host country's macroeconomic environment can be discussed (characterized by price stability, the interest differential compared to the company's country of origin, the public deficit, the degree of indebtedness, the real exchange rate and the degree of price competitiveness on foreign markets), political (including political risk) and social stability, but also the degree of economic freedom;
- The quality of institutions - embodied in the level of corruption, government efficiency, bureaucracy, legislative predictability, economic governance, competition policy or the reform of financial institutions;
- Legislation and fiscal burden - refers to the clarity and stability of fiscal regulations, the level of taxation, government consumption;
- The degree of development of the economy - measured by the level and evolution of GDP/inhabitant, the level of industrialization and tertiarization, the intensity of the creative economy, the degree of innovation, technological distance, investments in research and development;
- The degree of openness of the economy - embodied in the legislation on FDI and commercial openness;
- The degree of development of the infrastructure - transport and communications;
- The size of the market - measured by the number of inhabitants, the ratio between the urban and rural population, but also by the size of the income and the purchasing power of the population;
- Labor market - the variables that define the labor market are the size and level of education of the employed population, the level of wages, the level of unemployment, the labor/capital ratio, labor productivity;
- Endowment with natural resources.

The economic and social transformations to which all countries are subjected as a result of the globalization process constantly generate new determinants for FDI, the effects of which are not fully highlighted in the empirical literature. Certainly, however, the architecture of these determinants is in a permanent dynamic, caused both by changing general business strategies and foreign implantation, especially for multinational firms, and by the economic and social policies and the attitude towards FDI of government authorities in the host countries. At the same time, the impact of FDI on the host economies, determined by the positive and negative effects generated by the presence of foreign investments, is mediated by the same attitude towards FDI, embodied in the type of FDI promotion strategy adopted by the host countries.

One of the most frequent and debated issues related to FDI concerns the effects it has on a country's economic and social well-being. Moreover, if these effects are clearly positive, the question arises to what extent and by what instruments they can be enhanced by the governments of the host countries. At the same time, there are voices that argue that a too strong presence of multinational companies in a country causes too much dependence of the economy on foreign capital and the policies of these companies, which can be harmful, including for local companies, insufficiently prepared for to compete with multinational companies.

It is worth noting that, in recent decades, the general political opinion on FDI has changed, with it being understood more as generators of competitiveness and economic growth for host countries, and less in terms of their negative effects on the economy. The visible result is the increase in international competition for foreign investment and the emergence of success stories such as Ireland, Poland or China. However, the effects produced by foreign investment in an economy depend on numerous factors, such as the nature and characteristics of the sector in which multinational firms are present, the time period in which the impact of foreign investment is analyzed, the way foreign firms are implanted (new investment - greenfield, joint venture with a local company, takeover of a local company, etc.), the strategies of multinational companies, but also, very importantly, the strategies of the host countries' governments towards foreign investments.

The main determinants of FDI

Figure 3

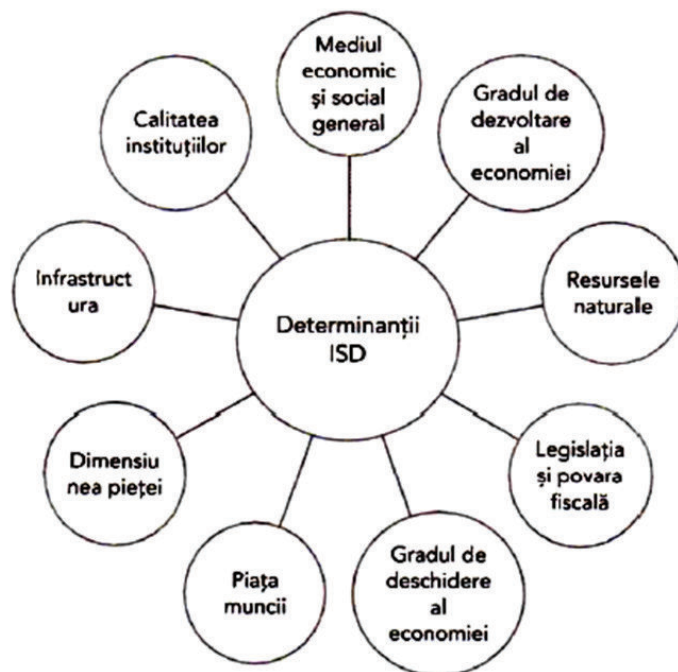
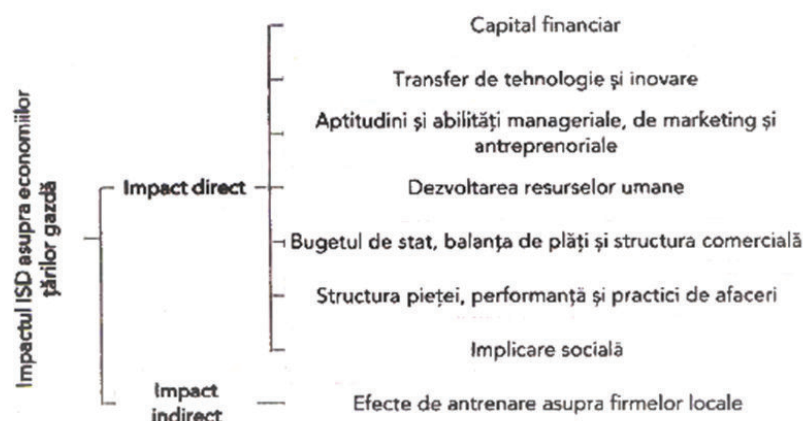

Figure 4 presents an overview of the main impact areas of FDI in host economies, based on theoretical considerations and the numerous empirical evidences existing in the academic literature. In general, the impact of FDI on host economies can be a direct one, determined by the investments made by multinational companies in companies created or taken over in the host economies, or an indirect one, to which companies other than those of direct investment are exposed, which are not the beneficiaries of a capital and technology transfer directly from multinational firms.

Impact of FDI on host economies

Figure 4

The direct impact of FDI begins to manifest itself at the microeconomic level, starting from the financial capital provided by the multinational firm (either through direct equity participation, through reinvested profits or loans to the local firm/firms) and passing through the transfer of technology and innovation - enhanced and research and development expenses, by exposing local firms to a set of management, marketing and entrepreneurial skills and abilities that were initially missing or insufficiently developed, but also by developing human resources (which does not only mean increasing wages or incomes, but also vocational training and training programs, including for new trades and skills). At this level, the effects of FDI can be seen in the increase in the performance of local firms in which multinational companies invest and in their degree of competitiveness on the market, but also in the business practices promoted by them, which differ in a positive sense from the previous ones. From the microeconomic level, the effects of the presence of FDI can spread to the sectoral level, by changing the structure of markets and the degree of concentration in favor of final consumers, but also of suppliers. Finally, at the macroeconomic level, the effects can be seen through higher contributions to the state budget, by contributing to balancing the balance of payments, but also by changing the structure of exports and improving the balance of the trade balance.

Conclusions

From the study done and presented in this article, a number of conclusions can be drawn. A first conclusion is that FDI are complex international flows that include financial, technological, managerial and organizational expertise resources, on which the lasting interest and entrepreneurial control of the investing firm or individual overlap with the purpose of carrying out productive activities in -an economy other than the one in which the said company or person is resident. At the same time, the fundamentally specific nature of MNCs derives from holding value-added assets in distinct national economic environments and coordinating them under a common policy and strategy developed by the parent firm.

Another conclusion is that the indirect impact of FDI on host economies appears in the form of training and learning effects on local firms, following a mimetic behavior of the latter. Among these effects are the transfer of technology, the development of human resources or the increase in the performance of local companies, in competition with the subsidiaries of multinational companies.

A final conclusion is that FDI are considered sources of economic growth and competitiveness, although there are situations where their impact on the host countries is negative. For example, the presence of foreign companies can lead to the deterioration of the market position of local companies, to unfair competition (given the resources available to foreign companies), but also to the bankruptcy of local producers. From this perspective, the role of a clear strategy of the host country, which directs FDI flows to those sectors and regions where the positive effects are optimally exploited and the negative ones are diminished as much as possible, plays a key role.

References

1. Albu, L. (2007) – *Modelarea și evaluarea impactului investițiilor directe asupra pieței muncii și evoluției macroeconomice din România*, Working Paper of Macroeconomic Modelling Seminar, Institute for Economic Forecasting
2. Alfaro, L., Chanda, A., Kalemli-Ozcan, S. and Sayek, S. (2004). *FDI and economic growth: the role of local financial markets*. Journal of International Economics, 64,89-112
3. Anghelache, C., Jweida, I.J., Popovici, M. and Stanciu, E. (2016). *Analysis of the correlation between direct foreign investment and export*. Romanian Statistical Review, Supplement, 10, 78-84
4. Anghelache, C., Partachi, I., Sacală, C. and Ursache, A. (2016). *Using econometric models in the correlation between the evolution of the Gross Domestic Product and Foreign Direct Investments*. Romanian Statistical Review, Supplement, 10, 124-129
5. Anghelache, C., Anghelache, G.V., Niță, G. and Sacală, C. (2015). *Study on evolution of foreign direct investment flows – model analysis*, Romanian Statistical Review Supplement, 10, 120-127

-
6. Büthe, T.; Milner, H. (2008) – The Politics of Foreign Direct Investment into Developing Countries: Increasing FDI through International Trade Agreements?, *American Journal of Political Science*, Volume 52, Issue 4, October 2008, pp. 741–762
 7. Carkovic, M. and Levine, R. (2005). *Does foreign direct investment accelerate economic growth*, Institute of International Economics Press, Washington DC, 195–221
 8. Cicak, K. and Soric, P. (2015). *The Interrelationship of FDI and GDP in European Transition Countries*. *International Journal of Management Science and Business Administration*, 1 (4), 41-58
 9. Mitruț, C., Socol, C., Dinu A. M. și alții (2013) – *Evoluția investițiilor străine în România până la sfârșitul anului 2012 și impactul asupra creșterii economice*, *Revista Română de Statistică*, Supliment
 10. Cătălin Raiu, Ortodoxie, postcomunism și neoliberalism. O critică teologico-politică, Curtea Veche Publishing, București, 2012.

Managementul riscului de credit

Prof. Constantin ANGHELACHE PhD (actincon@yahoo.com)

Bucharest University of Economic Studies / Artifex University of Bucharest

Assoc. prof. Mădălina-Gabriela ANGHEL PhD (madalinagabriela_anghel@yahoo.com)

Artifex University of Bucharest

Iulian RADU PhD Student (julian@linux.com)

Bucharest University of Economic Studies

Alexandra PETRE PhD Student (alexandra.olteanu.s1@anaf.ro)

Bucharest University of Economic Studies

Abstract

Rolul creditului bancar, ca o categorie de bază a mecanismului economic, se include în toate sferele vieții sociale. Cu atât mai mult, într-o economie de tranziție, aceasta ar trebui să fie pe primul plan. Misiunea supremă a băncilor comerciale constă în susținerea acestei categorii prin prestarea serviciilor de împrumut a agenților economici, populației, statului în circumstanțe avantajoase pentru ambele părți. Utilizarea banilor presupune din partea băncilor o dublă răspundere: față de clienții deponenți care le încredințează capitalurile disponibile pentru a fi plasate cât mai rentabil și față de propria entitate, astfel încât poziția sau chiar existența băncii pe piață să nu fie periclitată prin asumarea unor investiții prea riscante pentru a mai putea fi gestionate. Trăsăturile specifice ale activității bancare presupun utilizarea unor strategii și instrumente de prevenire ca și măsuri de gestionare curentă a situațiilor riscante care pot să apară și care sunt încorporate în accepțiunea de management al riscurilor bancare.

Cuvinte cheie: *sistem bancar, credite, investiții, riscuri, profituri, management, șocuri monetare, evoluții.*

Clasificarea JEL: *G20, G21*

Introducere

Producerea riscurilor bancare, ca rezultat al unui management deficitar sau al impactului șocurilor reale monetare care perturbă evoluțiile macroeconomice ce pot fi anticipate, determină reducerea profiturilor și a veniturilor acționarilor sau, în ultima instanță, ieșirea din afaceri a băncii fie prin preluarea ei de către o bancă mai puternică, fie prin faliment. Potrivit teoriei bancare, dar și experienței cazuistice în domeniu, tipologia riscurilor se diferențiază prin intensitatea de acțiune și consecințele pe care acestea le generează.

Se poate aprecia, astfel, că, în cazul băncilor mari, există două tipuri de factori principali care conduc la stare de faliment: pierderile semnificative

din credite (credite neperformante), care la rândul lor determină lipsa de lichiditate, când piața conduce la reducerea valorii reale a activelor la niveluri insuficiente pentru a asigura achitarea obligațiilor.

Producerea riscurilor bancare din cauzele amintite în special cele cauzate de creditele neperformante generează alte costuri în economie. Astfel o parte din acestea sunt suportate de deponenții care nu-și pot recupera integral sumele încredințate băncii, de către banca centrală care este nevoită uneori să aloce sume în vederea restructurării portofoliilor, de către întreaga societate care suportă costul împrumuturilor publice dedicate preluării la buget a unor asemenea sume nerecuperabile și de fondul de garantare a depozitelor care este obligat să restituie cel puțin parțial sumele depuse la bancă.

Literature review

Problema riscurilor cu care se confruntă sistemul financiar-bancar a stat pe planșeta multor cercetători în domeniu. Astfel, Anghelache C., Anghel M.G., Iacob Ș.V., Pârțachi I. (2020), în care autorii au abordat problema efectului riscului operațional în contextul plasării investițiilor pe diverse piețe. Anghelache, C. și alții în Analiza macroeconomică publicată în anul (2007) abordează aspecte privitoare la esența riscului de credit. Anghelache, C. (2006) a publicat un studiu referitor la metodele cantitative utilizate în analizele financiar-bancare. Anghelache, C., Anghel, M.G., Manole, A, și Lilea, F.P.C.(2016) fac un amplu studiu cu privire la aspectele privind modelarea economică financiar – monetară - bancară și informatică, în condițiile în care managementul se realizează în condiții de risc. Anghel, M.G. și alții (2017) publică rezultatul unei cercetări privind managementul riscurilor bancare. Bardsen și alții (2005) se referă pe larg la riscuri în lucrarea utilizarea modelelor econometrice în modelare macroeconomică. Belhaj, M. (2010) propune un model de timp continuu utilizabil în analiza cheltuielilor de capital pentru riscul operațional. Okhrimenko și Manaenko (2014) au analizat unele aspecte cu privire la factorii determinanți în ceea ce privește adoptarea deciziilor de investiții pe piața de capital. Șerban, G. și alții (2009) a abordat într-un studiu complex aspectele privind modelele utilizate în prevenirea riscurilor bancare. Yacine AIT-Sahalia și Andrew, W.Lo. (2008) au publicat o lucrare privind riscul neparametric și aversiunea la risc, în care fac un studiu comparativ al rezultatelor realizate în condiții de risc previzionat și în condiții fără risc prevăzut.

Date, rezultate și discuții

Principiile creditării bancare cuprind reguli, norme obligatorii privind acordarea, garantarea, folosirea și rambursarea creditelor acordate de către bănci.

La baza creditării bancare stau următoarele principii:

Prudența bancară. În derularea operațiunilor de creditare, băncile manifestă prudență atunci când sunt solicitate să acorde un împrumut. Astfel, băncile urmăresc ca beneficiarii creditelor să îndeplinească în mod cumulativ următoarele condiții:

- să fie legal constituiți;
- să aibă capitalul social vărsat potrivit statutului lor;
- să desfășoare activități legale și eficiente apreciate printr-un nivel ridicat al indicatorilor de bonitate;
- fluxurile de lichidități să evidențieze posibilități reale de rambursare a creditului și de plata a dobânzii;
- să prezinte garanții morale și materiale pentru angajarea creditului.

Credibilitatea. Constituie suportul moral, elementul psihologic fără de care creditul nu se poate acorda. Dobândirea încrederii presupune cunoașterea societății comerciale privind calitățile morale și profesionale, precum și a reputației sale printr-calitatea produselor și serviciilor, a relațiilor cu partenerii, ca și a situației patrimoniale și financiare.

Destinația precisă sub forma creditării directe. Băncile acorda credite pentru obiecte creditabile, iar agenții economici sunt obligați să le folosească numai în scopul pentru care au fost acordate. Acest principiu urmărește ca societățile comerciale să se încadreze în volumul de fonduri stabilit, să ușureze controlul bancar.

Garantarea creditului. Fiecare credit trebuie garantat cu bunuri mobile și imobile sau cu titluri de valoare care se află în patrimoniul împrumutatului. Garanțiile asiguratorii sunt principalul mijloc prin care se diminuează riscul insolvabilității în rambursarea creditului.

Acordarea creditului în mod diferențiat, treptat, corespunzător gradului de îndeplinire a programului economic. Acest principiu înlesnește efectuarea controlului bancar în timpul utilizării creditului.

Rambursabilitatea creditului la scadență. Scadența se stabilește funcție de specificul procesului de producție sau al activității, ținându-se seama de momentul în care se generează profit precum și de perioada de recuperare a cheltuielilor de producție și circulație.

Remunerarea creditului cu o dobândă. Dobânda este interesul care stă la baza oricărei operațiuni de creditare, constituind prețul capitalului împrumutat. Banca, atunci când consimte acordarea unui credit, preia o parte din riscul investiției finanțate și astfel pretinde ca o parte din profit să îi revină sub formă de dobândă.

Încheierea contractului de creditare. Orice acordare de credit presupune încheierea unui contract, în care se stipulează condițiile și modul de

acordare, folosire și rambursare a creditului, cuantumul și durata de folosire, garanțiile, precum și nivelul dobânzii.

• ***Reglementări privind clasificarea creditelor și constituirea provizioanelor***

BNR prin intermediul Legii privind activitatea bancară vine și întărește disciplina financiar-bancară cu privire la activitatea de creditare în bănci astfel: băncile au obligația, în vederea administrării eficiente a riscului general de credite, a protejării propriului capital și a depozitelor clienților săi să constituie fondul de rezervă potrivit dispozițiilor legislației privind societățile comerciale și, de asemenea, constituie fondul pentru riscuri bancare generale din profitul contabil determinat înainte de deducerea impozitului pe profit, în limita a 1% din soldul activelor purtătoare de riscuri specifice activității bancare, așa cum sunt stabilite prin reglementările BNR, cu avizul Ministerului Finanțelor Publice, în măsura în care sumele respective se regăsesc în profitul net. Rezerva generală pentru riscul de credit se utilizează exclusiv pentru acoperirea de pierderi din credite, numai după epuizarea celorlalte măsuri legate de recuperare a creditelor.

Clasificarea creditelor și a plasamentelor, potrivit uzanțelor se face prin aplicarea simultană a criteriilor: serviciul datoriei; performanța financiară; inițierea de proceduri financiare.

Serviciul datoriei reprezintă capacitatea debitorului de a-și onora datoria la scadență, exprimată ca număr de zile de întârziere la plată de la data scadenței.

Performanța financiară reflectă potențialul economic și soliditatea financiară a unei entități economice, obținută în urma analizării unui ansamblu de factori cantitativi (indicatori economico-financiar calculați pe baza datelor din situațiile financiare anuale și periodice) și calitativi. Performanța financiară a agentului economic se stabilește cu ajutorul unor indicatori cantitativi ai eficienței economice cum sunt: lichiditatea patrimonială, gradul de acoperire a dobânzii din profit, precum și a unor indicatori calitativi care se referă la: credibilitatea clientului, calitatea managerială, poziția pe piață a agentului economic și condițiile în care acesta își desfășoară activitatea, calitatea acționariatului, relația cu banca, vechimea neîntreruptă în activitate.

Stabilirea performanței financiare a debitorilor are la bază clasificare agenților economici în cinci categorii, după cum urmează:

- categoria A - performanțele financiare sunt foarte bune și permit achitarea la scadență a ratei și a dobânzii, se constată menținerea și în perspectivă a performanțelor financiare la un nivel ridicat;
- categoria B - performanțele financiare sunt bune și foarte bune dar nu se vor putea menține la acest nivel în perspectivă;

-
- categoria C- performanțele financiare sunt satisfăcătoare, dar au o evidentă tendință de înrăutățire;
 - categoria D - performanța financiară este scăzută cu o evidentă ciclicitate la intervale scurte de timp;
 - categoria E - performanța financiară reflectă pierderi și există perspective clare că nu pot fi plătite nici ratele, nici dobânzile.

Inițierea de proceduri judiciare are semnificația că cel puțin una din următoarele măsuri au fost luate în scopul recuperării creanțelor:

- darea de către instanță a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului;
- declanșarea procedurii de executare silită față de persoanele fizice sau juridice.

În scopul analizei creditelor consimțite băncile trebuie să-și clasifice creditele acordate, coroborând criteriile mai sus amintite, astfel:

- credite standard nu implică deficiențe și riscuri care ar periclita administrarea datoriei, în maniera convenită prin contractul de credit la acordarea împrumutului. Rambursările se efectuează în timpul și la termenele prevăzute.

- creditele în observație (numai pentru creditele acordate clienței din sectorul nebancar) sunt credite ai căror beneficiari au rezultate economico financiare foarte bune, dar care în anumite perioade scurte de timp întâmpină greutăți în rambursarea ratelor scadente și a dobânzilor.

- creditele substandard sunt acele credite ce prezintă deficiențe și riscuri care periclitează lichidarea datoriei, fiind insuficient protejate de valoarea netă a capitalului și/sau capacități de plată a beneficiarului de împrumut.

- creditele îndoelnice sunt acele împrumuturi în cazul cărora rambursarea sau lichidarea pe baza condițiilor, valorilor și garanțiilor existente este incertă.

- creditele pierdere sunt considerate cele care nu pot fi restituite băncii, ceea ce face ca înregistrarea lor în continuare ca active bancare să nu fie garantată.

• ***Constituirea provizioanelor specifice de risc***

Constituirea provizioanelor reprezintă un mijloc important de protejare a băncii împotriva riscurilor.

Pe lângă constituirea rezervei generale pentru riscul de credit băncile constituie și/sau regularizează lunar provizioanele specifice de risc de credit aferente creditelor și plasamentelor evidențiate în sold la finele lunii respective, prin includerea pe cheltuieli și/sau prin reluarea pe veniturile lunii pentru care

se face raportarea, indiferent de rezultatul financiar al perioadei înregistrat de bancă.

Constituirea de provizioane specifice de risc de credit se referă la crearea acestora și se va realiza prin includerea pe cheltuieli a sumei reprezentând nivelul necesarului de provizioane specifice de risc de credit.

Regularizarea provizioanelor specifice de risc de credit se referă la modificarea nivelului existent al acestora în vederea restabilirii egalității între nivelul existent și cel al necesarului și se va realiza prin includerea pe cheltuieli sau prin reluarea pe venituri a sumei reprezentând diferența dintre nivelul existent în sold al provizioanelor specifice de risc de credit și nivelul necesarului.

Utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit se referă la anularea provizioanelor specifice de risc de credit, în cazul realizării riscului de credit, și se va realiza prin reluarea pe venituri a sumei reprezentând diferența dintre nivelul existent în sold al provizioanelor specifice de risc de credit aferente creditelor și/sau plasamentelor care se scot în afara bilanțului.

Băncile constituie, regularizează și utilizează provizioanele specifice de risc de credit utilizând moneda de exprimare a creditelor și/sau plasamentelor pe care le corectează.

Dacă în urma analizei performanțelor financiare ale clientului coroborată cu analiza serviciului datoriei rezultă unele incertitudini cu privire la nerambursarea la scadență a creditului și a dobânzilor, se determină provizioane specifice de risc, la determinarea acestora expunerea debitorului putând fi micșorată doar cu valoarea angajamentelor apărute din:

- garanții necondiționate (guvernamentale sau de la banca centrală);
- garanții necondiționate de la bănci ca funcționează pe același teritoriu, în cadrul limitelor de risc acceptate;
- depozite gajate, plasate la banca însăși;
- colaterale non-cash acceptate de bancă: ipoteca convențională de gradul I, gaj cu sau fără

Băncile procedează la scoaterea în afara bilanțului a tuturor sumelor aferente unui credit sau plasament, în următoarele cazuri:

- cel puțin una din sumele respective înregistrează un serviciu al datoriei mai mare de 360 de zile;
- s-a investit cu formula executorie;
- contractul de credit, precum și contractele de garanție dacă este cazul;
- hotărârea judecătorească definitivă ce dispune asupra contractului de credit, precum și asupra contractelor de garanție, dacă este cazul, sau asupra contractului de plasament;

- s-a declanșat procedura de executare silită a patrimoniului persoanei fizice;

- instanța a dat hotărârea de deschidere a procedurii de faliment.

Operațiunile de scoatere în afara bilanțului efectuate în cursul lunii ca urmare a îndeplinirii condițiilor mai sus menționate sunt precedate, în fiecare caz, de încadrarea sumelor respective în categoria *pierdere* și de constituire sau regularizare, după caz, a provizioanelor specifice de risc de credit. Trecerea la utilizarea provizioanelor specifice de risc se poate efectua numai după executarea silită a garanțiilor acceptate de către bancă.

Băncile sunt obligate să constituie și să regularizeze lunar provizioanele specifice de risc aferente creditelor evidențiate în sold la finele lunii respective, prin includerea pe cheltuieli și/sau reluarea pe veniturile lunii pentru care se face raportarea, indiferent de rezultatul financiar al perioadei înregistrat de bancă.

Fiecare credit poate atrage după sine riscul apariției unor evenimente neprevăzute care fac dificilă respectarea clauzelor înscrise în contractul de credit.

Practica a demonstrat că recuperarea creditelor neperformante este una dificilă ceea ce face ca analiza impactului creditelor neperformante asupra lichidității, solvabilității și profitabilității băncii să fie o preocupare necesară și oportună. Chiar dacă creditele neperformante sunt costisitoare pentru bancă și volumul lor trebuie redus, trebuie stabilit un echilibru între necesitatea unor proceduri și politici prudentiale de creditare și asumarea unor riscuri care sunt direct proporționale cu profitabilitatea băncii.

După cum s-a văzut creditele se clasifică, conform calității lor, în cinci categorii. Am putea include în categoria creditelor neperformante și creditele clasificate "îndoielnic" și pierdere, care necesită cel mai mare nivel de provizionare, respectiv 50 % și 100 %. Dar, creditele, chiar restante fiind, nu devin neperformante decât atunci când nu mai sunt asigurate condițiile de rambursare integrală a creditului și de achitare a dobânzilor și comisioanelor datorate. Aceasta înseamnă că este necesară luarea unor măsuri speciale, chiar inițierea de proceduri judiciare, pentru recuperarea creanțelor.

Având în vedere posibilitatea ca un credit să devină neperformant este foarte importantă depistarea timpurie a așa numitor semnale de avertizare care arată că împrumutul a devenit o problemă și recuperarea lui este absolut necesară înainte ca datoria să se acumuleze.

Soluția problemei la reducerea creditelor neperformante nu este stoparea activității de creditare ci respectarea normelor prudentiale și a reglementărilor băncii centrale în acordarea de credite. Pentru prevenirea apariției creditelor neperformante, este necesară atât desfășurarea unei

activități prudente de aprobare a creditelor, cât și definirea și realizarea unor măsuri realiste de urmărire a derulării creditelor și soluționării problemelor ce pot apare.

Principiul general ce trebuie avut în vedere este acela că banca nu trebuie să acorde un credit până ce nu se estimează corect posibilitatea recuperării la scadență sau în momentul în care aceasta decide, din anumite motive, să-și retragă creditul. Estimarea capacității de rambursare are de cele mai multe ori o importanță mai mare decât asigurarea creditului prin garanții materiale. Dintre căile și modalități de prevenire a creditelor neperformante, amintim:

- a) estimarea corectă a necesarului de credite a împrumutatului și a termenelor de rambursare. Este de reținut că riscul de nerambursare a unui credit există atât în situația în care se solicită un credit prea mic, cât și atunci când un client împrumută o sumă prea mare. În primul caz, riscul apare datorită lipsei fondurilor necesare realizării volumului producției programate pentru a realiza profitul estimat și încasările necesare plății obligațiilor asumate. În al doilea caz, riscul apare datorită creșterii gradului de îndatorare financiară peste necesar și majorării artificiale a costului cu dobânzile, ducând la reducerea capacității de plată. Termenele de rambursare sunt, de asemenea, importante. Dacă momentele plăților, respectiv al încasărilor previzionate nu sunt corelate împrumutatul poate intra în incapacitate de plată sau apare pericolul creșterii artificiale a gradului de îndatorare financiară prin creșterea volumului dobânzilor;
- b) corelarea destinației creditului cu sursa de rambursare. Tranzacția finanțată prin credit trebuie să genereze un volum de încasări suficient de mare pentru a acoperi împrumutul și dobânda aferentă. Dacă tranzacția eșuează, va fi greu de găsit o sursă alternativă și se vor crea numeroase probleme;
- c) existența a două posibilități de recuperare a creanțelor fără legătură între ele și existente de la început. Este foarte important ca această a doua sursă de rambursare să fie un activ care, pe lângă lichiditatea sa și a păstrării valorii de piață în timp, să fie ușor accesibil, în sensul că valorificarea acestuia să nu afecteze negativ procesul de producție al împrumutatului și să nu fie necesară o executare silită;
- d) încheierea unui contract de credit cu clauze asiguratorii. Pentru protejarea propriilor interese, banca poate introduce în contractul de credite clauze asiguratorii prin care să diminueze riscul și să oblige împrumutatul la menținerea capacității de plată.

Necesitatea identificării și administrării riscurilor semnificative din activitatea băncilor au condus și la înființarea, în România, a Biroului de credit cât și la emiterea de către BNR a normelor privind organizarea și controlul intern, administrarea riscurilor semnificative, precum și organizarea și desfășurarea activităților de audit intern la instituțiile de credit, emise în concordanță cu reglementările Acordului Basel II. Normele prevăd necesitatea existenței unei strategii, a unor politici și proceduri și a evaluării, monitorizării și controlului riscului de credit.

Nu în ultimul rând, o bună administrare a riscului de credit, implicit diminuarea ponderii creditelor neperformante, presupune ca personalul băncii implicat în activitatea de creditare să aibă o pregătire și experiență corespunzătoare complexității operațiunilor în legătură cu care are competențe. De asemenea, B.N.R. a introdus un nou criteriu în evaluarea băncilor, sensibilitatea la riscurile de piață, ceea ce va da posibilitatea urmăririi influenței unor indicatori economici asupra poziției băncilor și modificările pe care le induc.

• Reglementări pentru diminuarea riscului de credit

În cadrul Legii privind activitatea bancară nr. 58/1998, cu modificările și completările ulterioare și a normelor de prudențialitate și de limitare a riscului de credit în activitatea bancară, emise de BNR, sunt definiți o serie de termeni care sunt necesari pentru evaluarea riscului de credit.

Acești termeni se referă, în principal, la: capital propriu, fonduri proprii, expunere brută, expunere netă, expunere mare, un singur debitor, entitate de risc, grup, persoane aflate în relații speciale cu banca.

Principalele reglementări pentru diminuarea riscului de credit se referă la:

- a) nivelul unei expuneri mari nu poate depăși 25 % din fondurile proprii ale băncii,
- b) suma totală a expunerilor mari nu poate depăși de 8 ori nivelul fondurilor proprii ale băncii, o expunere mare reprezintă ca valoare cel puțin 10 % din fondurile proprii ale băncii. Toate expunerile mari sunt raportate BNR.
- c) regiile autonome pot contracta credite în proporție de cel mult 20 % din veniturile brute realizate în anul precedent sau pot emite titluri negociabile pe piață în aceeași limită pentru acoperirea cheltuielilor curente, atunci când mijloacele acestora sunt insuficiente în decursul unui an;
- d) valoarea totală a împrumuturilor angajate de autoritățile administrației publice locale nu poate depăși 5% din totalul

-
- veniturilor estimate a fi încasate de acestea pe durata anului fiscal în care se face împrumutul (venituri curente, venituri din capital și venituri cu destinație specială);
- e) creditele (expunerea totală) pentru persoanele aflate în relații speciale cu banca nu vor putea depăși 20 % din fondurile proprii ale băncii;
 - f) constituirea fondului pentru riscuri bancare generale, în limita a 1 % din soldul activelor purtătoare de riscuri specifice activității bancare, existent la sfârșitul anului, în scopul administrării și a riscului general de credit rezultat din ansamblul activității de creditare .

Totodată, conform Legii privind activitatea bancară, băncile comerciale organizează funcționarea Comitetului de administrarea riscurilor ca organ de sinteză consultativ care urmărește permanent riscul și toate pozițiile de bilanț, în special riscul lichidității, riscul de credit, riscul ratei dobânzii, riscul de capital și riscul valutar. Pentru limitarea riscului de credit, Comitetul de administrarea a riscurilor acordă o atenție deosebită gestionării împrumuturilor mari, sistemului de urmărire și control al întregului portofoliu de credite, limitelor maxime de expunere pe ramuri, clienți, tipuri de credite, constituirii de provizioane, corelate cu calitatea în evoluție a creditelor acordate și cu dobânzile neîncasate.

BNR urmărește limitarea riscul de credit și prin intermediul indicatorului de solvabilitate. Potrivit reglementărilor, limita minimă a indicatorului, calculat ca raport între nivelul fondurilor proprii și expunerea netă aferentă activelor bilanțiere și elementelor din afara bilanțului este de 12 %, iar cea calculată în raport de capitalul propriu 8%. Astfel, pentru a se încadra permanent în limitele stabilite de BNR, băncile comerciale asigură evidența conturilor de activ, în special credite, pe entități de risc. De exemplu, pentru un agent economic, se analizează distinct fiecare dintre creditele angajate, evidențiindu-se separat și toate creanțele aferente.

Prin intermediul normelor BNR stabilește gradele de risc de credit în următoarele rubrici distincte:

- a. Grad de risc de credit 0 %;
- b. Grad de risc de credit 20 %;
- c. Grad de risc de credit 50 %;
- d. Grad de risc de credit 100 %.

• ***Gestionarea informațiilor de risc bancar – CRB***

În scopul unei monitorizări mai bune a riscurilor s-a înființat în cadrul BNR, Centrala Riscurilor Bancare (C.R.B.) care primește de la

băncile comerciale raportări privind debitorii cărora li s-au acordat credite sau în numele cărora băncile și-au asumat angajamente. Debitorii raportați pot fi persoane fizice sau juridice non-bancare rezidente, cu condiția ca riscul individual din operațiunile menționate să fie egal sau mai mare decât limita de raportare care în prezent este de 20.000 lei.

Regulamentul privind organizarea și funcționarea CRB definește terminologia privind:

1. Informația de risc bancar. Aceasta este informația care se raportează de către instituțiile de credit, se prelucrează și se difuzează de CRB; informația de risc bancar cuprinde datele de identificare a unui debitor, persoană fizică sau persoană juridică nonbancară, și operațiunile în lei și în valută prin care instituțiile de credit se expun la risc față de acel debitor. Aceste operațiuni sunt:

- a) acordarea de credite;
- b) asumarea de angajamente de către instituția de credit, în numele debitorului, față de o persoană fizică, o persoană juridică nonbancară sau față de o instituție de credit din străinătate;
- c) asumarea de angajamente de către instituția de credit, în numele debitorului, față de altă instituție de credit care funcționează pe teritoriul României.

2. Informația despre fraudele cu carduri este informația raportată de către instituția de credit referitoare la încălcarea prevederilor contractuale de către posesorii de card de debit și/sau de credit și suma corespunzătoare nu este înregistrată la restanțe în propriile evidențe.

3. Riscul individual este suma valorilor operațiunilor raportată la CRB de o persoană declarantă pentru un debitor, persoană fizică sau persoană juridică nonbancară, cu condiția să fie egală sau mai mare decât limita de raportare. Riscul individual reprezintă expunerea unei instituții de credit față de un debitor și se determină de către persoana declarantă. Pentru calculul riscului individual se iau în considerare atât operațiunile desfășurate de debitor în nume propriu, cât și cele în care debitorul este parte componentă a unui grup de persoane fizice și/sau juridice, care reprezintă un singur debitor.

Componenta grupului de persoane fizice și/sau juridice care reprezintă un singur debitor, denumit în continuare grup de debitori, se raportează la CRB. La stabilirea sferei de cuprindere a grupului de debitori, instituțiile de credit vor avea în vedere următoarele:

a) criteriile prevăzute în norma privind supravegherea solvabilității și expunerilor mari ale instituțiilor de credit, pentru includerea persoanelor fizice și/sau juridice în categoria un singur debitor;

b) instituția de credit să înregistreze expunere față de cel puțin una dintre persoanele din grup.

Persoanele fizice care nu îndeplinesc condiția de limită de raportare și înregistrează restanțe mai mari de 30 de zile se raportează la CRB.

4. Persoana recenzată este debitorul, persoană fizică sau persoană juridică nonbancară, înscris în baza de date a CRB ca urmare a raportării acestuia de către persoana declarantă.

5. Riscul global este suma riscurilor individuale raportate de toate persoanele declarante pentru aceeași persoană recenzată, mai puțin valoarea angajamentelor asumate de instituțiile de credit, în numele persoanei recenzate, față de alte instituții de credit care funcționează pe teritoriul României. Riscul global reprezintă expunerea întregului sistem bancar din România față de o singură persoană recenzată și se determină de CRB.

6. Persoanele declarante la CRB sunt:

- centralele instituțiilor de credit - persoane juridice române - pentru toate informațiile de risc bancar și informațiile despre fraudele cu carduri colectate din propriile evidențe și din cele ale unităților lor teritoriale din România;

- sucursalele din România ale instituțiilor de credit străine - pentru toate informațiile de risc bancar și informațiile despre fraudele cu carduri colectate din propriile evidențe. Aceste instituții vor comunica în scris direcției care coordonează activitatea Centralei Riscurilor Bancare opțiunea de raportare a informației referitoare la încadrarea debitorilor.

Persoanele declarante au obligația să completeze formularul „Fișă de acreditare la CRB a persoanelor autorizate să transmită și să recepționeze informații de risc bancar și informații despre fraudele cu carduri” (F1), prin care sunt desemnate maximum 3 persoane acreditate la CRB. Această fișă va fi întocmită în două exemplare având același conținut, cu următoarele destinații:

- exemplarul 1 va fi transmis în regim confidențial la CRB;
- exemplarul 2 va fi păstrat pentru evidențele proprii.

7. Persoana acreditată este angajatul autorizat de conducerea persoanei declarante să transmită la și să recepționeze de la CRB informații de risc bancar și informații despre fraudele cu carduri.

Accesarea sistemului informatic al CRB de către persoanele acreditate la CRB se face pe bază de nume și parole de acces unice, atribuite de BNR.

Fiecare sucursală a persoanelor declarante are drept de consultare a bazei de date a CRB numai dacă conectarea acestora se realizează prin intermediul propriei centrale, pe bază de nume și parolă de acces unică, atribuite de BNR.

8. Perioada de raportare este intervalul cuprins între datele de 1 și 17 ale lunii în care se raportează informația de risc bancar aferentă lunii anterioare. Perioada de raportare se încheie la data de 17 la ora 18,00. În

cazul în care data de 17 nu este o zi bancară, perioada de raportare se încheie în următoarea zi bancară la ora 18,00.

9. Utilizatorii informațiilor furnizate de CRB sunt instituțiile de credit și BNR.

Fiecare persoană declarantă este obligată să raporteze la CRB informația de risc bancar pentru fiecare debitor care îndeplinește condiția de a fi raportat, respectiv ca instituția de credit să fi înregistrat față de acesta un risc individual, precum și informația despre fraudele cu carduri constatate.

CRB organizează și gestionează o bază de date care cuprinde:

- a) Registrul central al creditelor (RCC), care conține informațiile de risc bancar raportate de persoanele declarante, prelucrate și difuzate de către CRB în vederea valorificării de către utilizatori în condițiile păstrării secretului bancar;
- b) Registrul creditelor restante (RCR), care este alimentat lunar de Registrul central al creditelor cu informații de risc bancar referitoare la persoanele recenzate și la creditele restante ale acestora față de întregul sistem bancar din România; acesta include și informații despre persoanele fizice care nu îndeplinesc condiția de limită de raportare și înregistrează restanțe mai mari de 30 de zile;
- c) Registrul grupurilor de debitori (RGD), care este alimentat lunar de Registrul central al creditelor cu informații despre grupurile de debitori;
- d) Registrul fraudelor cu carduri (RFC), care conține informații despre fraudele cu carduri comise de posesorii de carduri de debit și/sau de credit.

Registrul central al creditelor (RCC) este creat, gestionat și actualizat conform necesităților proprii ale CRB, astfel încât să poată evidenția operativ informațiile privind:

- identificarea persoanelor recenzate și evidențierea, după caz, a situațiilor speciale, conform legii privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- riscurile individuale și caracteristicile acestora;
- riscurile globale și caracteristicile acestora.

Informațiile de risc bancar înscrise în Registrul central al creditelor vor fi actualizate lunar.

Registrul creditelor restante (RCR) este creat, gestionat și actualizat conform necesităților proprii ale CRB, astfel încât să poată evidenția operativ informațiile privind abaterile de la graficele de rambursare a creditelor, înregistrate de persoanele recenzate față de întregul sistem bancar din România.

Registrul grupurilor de debitori (RGD) este creat, gestionat și actualizat conform necesităților proprii ale CRB, astfel încât să poată evidenția informațiile despre grupurile de persoane fizice și/sau juridice.

Registrul fraudelor cu carduri (RFC) este creat, gestionat și actualizat conform necesităților proprii ale CRB, astfel încât să poată evidenția informațiile despre fraudele cu carduri comise de către posesorii acestora.

Informațiile de risc bancar și informațiile despre fraudele cu carduri vor fi menținute în Registrul creditelor restante și Registrul fraudelor cu carduri pe o perioadă de 7 ani de la data înscrierii.

CRB transmite lunar fiecărei persoane declarante, din proprie inițiativă, informația referitoare la riscul global pentru debitorii raportați de aceasta în luna respectivă, la restanțele mai mari de 30 de zile înregistrate de persoanele fizice, la fraudele cu carduri, precum și informații despre incidentele de plată ale persoanelor recenzate, utilizând formularul *Situația riscului global privind persoanele recenzate* și informația referitoare la grupurile de debitori raportate de persoana declarantă în luna respectivă, utilizând formularul *Situația grupurilor de debitori*.

CRB transmite, la cerere, oricărei persoane declarante, informații referitoare la creditele restante pe ultimii 7 ani, evidențiate în Registrul creditelor restante, pentru oricare debitor raportat de către aceasta în luna respectivă, utilizând formularul *Situația creditelor restante*.

Situația creditelor restante include și informații referitoare la riscul global, la fraudele cu carduri, precum și informații despre incidentele de plată ale persoanelor recenzate.

Orice instituție de credit poate solicita CRB, prin intermediul propriei persoane declarante, informația de risc bancar referitoare la orice persoană fizică sau juridică nonbancară, respectând prevederile legii bancare cu condiția să aibă acordul scris al persoanei respective. Nerespectarea acestei condiții de către instituția de credit constituie abatere de la prevederile prezentului regulament.

Managementul riscului de credit presupune o bună cunoaștere a clientului urmată îndeaproape de analiza creditului.

Practica a demonstrat că atunci când evaluează un anumit activ prezentat drept garanție unele bănci diminuează valoarea acestuia, motiv pentru care solicită ca valoarea garanțiilor să fie mai mare decât a creditului și dobânzile aferente.

De exemplu, un client al băncii X cumpără un mijloc fix cu 3000 u.m. În scopul achiziționării clientul apelează la un credit bancar de 2500 u.m., diferența fiind acoperită prin autofinanțare. Banca preia activul drept garanție și evaluează riscul acordării creditului ca fiind de 1:100. Valoarea activului

se diminuează de către bancă cu 25%, astfel încât pierderea potențială se calculează în felul următor:

1. valoarea diminuată a garanției:

$$3000 \times 75\% = 2250 \text{ u.m.}$$

2. pierderea potențială:

$$(2500 - 2250) \times 1/100 = 2,5 \text{ u.m.}$$

În cazul în care valoarea diminuată a garanției este egală sau mai mare decât valoarea creditului atunci riscul este nul. De aceea, pentru activitatea de creditare este vitală alegerea unor garanții adecvate. În aceeași măsură este important ca acordarea de credite să fie echilibrată în sensul că trăsăturile creditelor din portofoliu să compenseze riscurile derivate din caracteristicile domeniilor creditate (industrie, agricultură, etc.) și termenele scadente. Dacă un volum mare de credite se orientează spre un anumit sector de activitate, expunerea la risc față de acel sector este mai mare. Astfel, dacă activitatea în domeniul creditat scade, crește probabilitatea ca creditele acordate să devină neperformante reducând profitabilitatea băncii.

Concluzii

Din acest studiu se desprind o serie de concluzii teoretice, dar și practice. În primul rând, cauzele apariției creditelor neperformante ar fi imposibil de alcătuit. În majoritatea cazurilor, un credit neperformant este determinat de mai mulți factori cumulativi. Depistarea cauzelor care provoacă credite neperformante și stabilirea unor măsuri adecvate de eliminare a acestora depinde, într-o mare măsură, de modul de organizare și de experiența fiecărei bănci în parte și în cele din urmă de pregătirea, și talentul personalului din activitatea de creditare.

O altă concluzie este aceea că cauzele generatoare de credite neperformante pot fi grupate ca ținând cont de împrumutători (cauze determinate de greșeli comise de banca în stadiul de analiza, din modul de acordare a creditelor, cauze care apar pe parcursul derulării creditului etc.), împrumutați, (cauze determinate de beneficiarii creditelor ca urmare a gestionării proaste a afacerilor, calitate slabă a conducerii, deteriorarea procesului de producție, politici de marketing și financiare necorespunzătoare etc.) precum și de acțiunea factorilor din exterior, care acționează independent (schimbări în economie, reglementări, concurență, tehnologii și alți factori pot să afecteze negativ activitatea clientului).

Nu în ultimul rând, creditele neperformante produc numeroase probleme mediului de afaceri, ducând la blocaj financiar și implicit la creșterea costurilor prin necesitatea de noi surse atrase ca urmare a reducerii circulației bănești, datorită blocajelor. Finalul este menținerea economiei într-o recesiune

prelungită, iar soluția nu poate fi decât eliminarea băncilor care înregistrează un volum ridicat de credite neperformante.

Bibliografie

1. Anghelache C., Anghel M.G., Iacob Ș.V., Pârțachi I. (2020). *The study of the effect of the operational risk in the context of moral hazard*. Romanian Statistical Review, Supplement, no. 8, pp. 25-45
2. Anghelache, C. și colaboratorii (2007) – Analiză macroeconomică, Editura Economică, București
3. Anghelache, C. (2006) Metode cantitative utilizate în analizele financiar - bancare, Editura Artifex, București
4. Anghelache, C., Anghel, M.G., Manole, A., Lilea, F.P.C. (2016) Modelare economică, financiar-monetar-bancară și informatică, Editura Artifex, București
5. Anghel, M.G., Sfetcu, M., Bodó G., Burea, D. (2017). *Managementul riscurilor bancare*, Revista Română de Statistică - Supliment, vol. 2017, nr. 11, pag.79-86
6. Bardsen, G., Nymagen, R., Jansen, E. (2005). *The Econometrics of Macroeconomic Modelling*, Oxford University Press
7. Belhaj, M. (2010). *Capital Requirements for Operational Risk: an Incentive approach*, Working paper, Ecole Centrale de Marseille
8. Okhrimenko, O., Manaenko, I. (2014). *Determinants Of Investment Support: Principles, Mechanisms, Efficiency*. Economics of Development, 69 (1), 34-40s
9. Șerban, G. și alții (2009) – *Previziunea riscurilor bancare – metode utilizate*, Simpozionul internațional *Efecte și soluții pentru criza economico-financiară*, Editura Artifex, pp 166-169
10. Yacine Ait-Sahalia, Andrew W. Lo (2008) *Managementul riscului neparametric și aversiunea la risc implicit*, Journal of Econometrics 94, pg 9–51

CREDIT RISK MANAGEMENT

Prof. Constantin ANGHELACHE PhD (actincon@yahoo.com)

Bucharest University of Economic Studies / Artifex University of Bucharest

Assoc. prof. Mădălina-Gabriela ANGHEL PhD (madalinagabriela_anghel@yahoo.com)

Artifex University of Bucharest

Iulian RADU PhD Student (julian@linux.com)

Bucharest University of Economic Studies

Alexandra PETRE PhD Student (alexandra.olteanu.s1@anaf.ro)

Bucharest University of Economic Studies

Abstract

The role of bank credit, as a basic category of the economic mechanism, is included in all spheres of social life. Even more so, in a transition economy, this should be at the forefront. The ultimate mission of commercial banks consists in supporting this category by providing loan services to economic agencies, the population, the state in advantageous circumstances for both parties. The use of money implies a double responsibility on the part of the banks: to the depositor clients who entrust them with the available capital to be placed as profitably as possible and to the own entity, so that the position or even the existence of the bank on the market is not jeopardized by assuming investments that are too risky to be able to be managed. The specific features of the banking activity presuppose the use of prevention strategies and tools as well as current management measures of risky situations that may arise and which are incorporated in the concept of banking risk management.

Keywords: banking system, credits, investments, risks, profits, management, monetary shocks, developments.

JEL classification: G20, G21

Introduction

The production of banking risks, as a result of poor management or the impact of real monetary shocks that disrupt predictable macroeconomic developments, determines the reduction of profits and shareholder incomes or, in the last resort, the bank's exit from business either through its takeover by a stronger bank, either through bankruptcy. According to the banking theory, but also the case study experience in the field, the typology of risks is differentiated by the intensity of action and the consequences they generate.

It can thus be appreciated that, in the case of large banks, there are two main types of factors that lead to bankruptcy: significant losses from loans (non-performing loans), which in turn cause a lack of liquidity, when the

market leads to a reduction in value real assets at insufficient levels to ensure payment of obligations.

The production of banking risks from the mentioned causes, especially those caused by non-performing loans, generates other costs in the economy. Thus, part of them are borne by the depositors who cannot fully recover the sums entrusted to the bank, by the central bank which is sometimes forced to allocate sums in order to restructure the portfolios, by the entire society which bears the cost of public loans dedicated to the budget takeover of such irrecoverable amounts and the deposit guarantee fund, which is obliged to return at least partially the amounts deposited at the bank.

Literature review

The problem of the risks faced by the financial-banking system was on the agenda of many researchers in the field. Thus, Anghelache C., Anghel M.G., Iacob Ș.V., Pârțachi I. (2020), in which the authors addressed the issue of the effect of operational risk in the context of placing investments on various markets. Anghelache, C. and others in the Macroeconomic Analysis published in (2007) address issues regarding the essence of credit risk. Anghelache, C. (2006) published a study on quantitative methods used in financial-banking analyses. Anghelache, C., Anghel, M.G., Manole, A, and Lilea, F.P.C. (2016) do an extensive study on the aspects of financial-monetary-banking and IT economic modelling, in the conditions where management is carried out under conditions of risk. Angel, M.G. et al (2017) publish the result of a research on banking risk management. Bardsen et al. (2005) refer extensively to risks in the paper The Use of Econometric Models in Macroeconomic Modelling. Belhaj, M. (2010) proposes a continuous time model usable in capital expenditure analysis for operational risk. Okhrimenko and Manaenko (2014) analyzed some aspects of the determinants of capital market investment decision-making. Șerban, G. and others (2009) addressed in a complex study the aspects regarding the models used in the prevention of banking risks. Yacine AIT-Sahalia and Andrew, W.Lo. (2008) published a paper on non-parametric risk and risk aversion, in which they make a comparative study of the results obtained under conditions of predicted risk and under conditions of no predicted risk.

Data, Results and Discussion

The principles of bank lending include rules, mandatory norms regarding the granting, guarantee, use and repayment of loans granted by banks.

Bank lending is based on the following principles:

Banking prudence. During lending operations, banks show caution when they are asked to grant a loan. Thus, the banks ensure that the beneficiaries of the loans cumulatively meet the following conditions:

- be legally constituted;
- have the social capital paid according to their status;
- to carry out legal and efficient activities appreciated by a high level of creditworthiness indicators;
- cash flows to highlight real possibilities for loan repayment and interest payment;
- to present moral and material guarantees for the employment of the loan.

Credibility. It constitutes the moral support, the psychological element without which credit cannot be granted. Gaining trust requires knowing the commercial company regarding its moral and professional qualities, as well as its reputation in terms of the quality of its products and services, its relations with partners, as well as its patrimonial and financial situation.

The precise destination in the form of direct lending. Banks grant loans for creditable objects, and economic agents are obliged to use them only for the purpose for which they were granted. This principle aims for commercial companies to fall within the established volume of funds, to ease bank control.

Credit guarantee. Each loan must be guaranteed with movable and immovable goods or securities that are in the borrower's patrimony. Insurance guarantees are the main means by which the risk of insolvency is reduced in the repayment of the loan.

Granting the credit in a differentiated way, gradually, according to the degree of fulfillment of the economic program. This principle facilitates bank control during the use of credit.

Repayment of the loan at maturity. The deadline is established depending on the specifics of the production process or the activity, taking into account the moment when profit is generated as well as the recovery period for production and circulation expenses.

Remuneration of the loan with an interest. Interest is the interest that is the basis of any lending operation, constituting the price of borrowed capital. The bank, when it agrees to grant a loan, assumes part of the risk of the financed investment and thus claims that a part of the profit will return to it in the form of interest.

Conclusion of the credit agreement. Any granting of credit requires the conclusion of a contract, which stipulates the conditions and manner of granting, using and repaying the credit, the amount and duration of use, the

guarantees, as well as the interest rate.

• ***Regulations regarding the classification of loans and the creation of provisions***

The BNR through the Law on banking activity, comes and strengthens the financial-banking discipline regarding lending activity in banks as follows: banks have the obligation, in order to effectively manage the general credit risk, to protect their own capital and their customers' deposits, to constitute the fund reserve according to the provisions of the legislation on commercial companies and also constitutes the fund for general banking risks from the accounting profit determined before the deduction of the profit tax, within the limit of 1% of the balance of assets bearing risks specific to the banking activity, as determined by the BNR regulations, with the approval of the Ministry of Public Finance, to the extent that the respective amounts are included in the net profit. The general reserve for credit risk is used exclusively to cover credit losses, only after the exhaustion of other credit recovery measures.

The classification of credits and placements, according to customs, is done by the simultaneous application of the following criteria: debt service; financial performance; initiation of financial procedures.

Debt service represents the debtor's ability to honor his debt when due, expressed as the number of days late in payment from the due date.

Financial performance reflects the economic potential and financial solidity of an economic entity, obtained after analyzing a set of quantitative factors (economic-financial indicators calculated on the basis of data from the annual and periodic financial statements) and qualitative factors. The financial performance of the economic agent is established with the help of some quantitative indicators of economic efficiency such as: patrimonial liquidity, the degree of interest coverage from profit, as well as some qualitative indicators that refer to: customer credibility, managerial quality, market position of the economic agent and the conditions in which he carries out his activity, the quality of the shareholders, the relationship with the bank, the uninterrupted seniority in the activity.

Establishing the financial performance of debtors is based on the classification of economic agents into five categories, as follows:

- category A - the financial performances are very good and allow the payment of the rate and interest when due, it is noted that the financial performances will be maintained at a high level in the future;
- category B - financial performances are good and very good, but they will not be able to maintain this level in the future;
- category C - financial performances are satisfactory, but have an

obvious tendency to worsen;

- category D - financial performance is low with an obvious cyclicity at short time intervals;
- category E - financial performance reflects losses and there are clear prospects that neither installments nor interest can be paid.

The initiation of legal proceedings means that at least one of the following measures has been taken in order to recover the debts:

- the court's decision to open bankruptcy proceedings;
- initiation of enforcement proceedings against natural or legal persons.

In order to analyze the approved loans, banks must classify their granted loans, corroborating the criteria mentioned above, as follows:

- standard loans do not involve deficiencies and risks that would endanger the administration of the debt, in the manner agreed upon by the credit contract when the loan was granted.

Reimbursements are made in time and at the stipulated deadlines.

- loans under observation (only for loans granted to clients from the non-banking sector) are loans whose beneficiaries have very good economic and financial results, but who in certain short periods of time encounter difficulties in repaying the due rates and interest.
- substandard loans are those loans that present deficiencies and risks that endanger the liquidation of the debt, being insufficiently protected by the net value of the capital and/or payment capacities of the loan beneficiary.
- doubtful loans are those loans in which repayment or liquidation based on existing conditions, values and guarantees is uncertain.
- bad loans are considered those that cannot be returned to the bank, which means that their further registration as bank assets is not guaranteed.

• ***Establishment of specific risk provisions***

Provisioning is an important means of protecting the bank against risks.

In addition to establishing the general reserve for credit risk, banks establish and/or regularize monthly the specific provisions for credit risk related to loans and placements highlighted in the balance at the end of the respective month, by including them on expenses and/or by resuming them on the income of the month for which it is made reporting, regardless of the financial result of the period recorded by the bank.

The establishment of specific credit risk provisions refers to their creation and will be achieved by including on expenses the amount representing the required level of specific credit risk provisions.

The regularization of the specific provisions for credit risk refers to

the modification of their existing level in order to restore the equality between the existing level and that of the necessary and will be achieved by including on expenses or by resuming on income the amount representing the difference between the existing level in the balance of the provisions specific credit risk and level of need.

The use of the specific credit risk provisions refers to the cancellation of the specific credit risk provisions, in the case of the realization of the credit risk, and will be carried out by resuming on income the amount representing the difference between the level existing in the balance of the related specific credit risk provisions credits and/or off-balance sheet placements.

Banks establish, regularize and use specific credit risk provisions using the currency of the loans and/or placements they correct.

If, following the analysis of the client's financial performance combined with the analysis of the debt service, there is some uncertainty regarding the non-repayment of the credit and interest at maturity, specific risk provisions are determined, upon their determination, the debtor's exposure can be reduced only by the value of the commitments arising from:

- unconditional guarantees (government or from the central bank);
- unconditional guarantees from banks that they operate on the same territory, within the accepted risk limits;
- pledged deposits, placed with the bank itself;
- non-cash collateral accepted by the bank: conventional mortgage of the first degree, pledge with or without

Banks proceed to remove from the balance sheet all amounts related to a loan or placement, in the following cases:

- at least one of the respective amounts records a debt service of more than 360 days;
- invested with the enforceable formula:
- the credit contract, as well as the guarantee contracts if applicable;
- the final court ruling on the credit contract, as well as on the guarantee contracts, if applicable, or on the placement contract;
- the procedure for forced execution of the natural person's patrimony has been initiated;
- the court gave the decision to open the bankruptcy procedure.

The off-balance sheet operations carried out during the month as a result of meeting the above-mentioned conditions are preceded, in each case, by placing the respective amounts in the loss category and establishing or regularizing, as the case may be, the specific provisions for credit risk. The transition to the use of specific risk provisions can be made only after the

enforced execution of the guarantees accepted by the bank.

Banks are obliged to establish and regularize monthly the specific risk provisions related to the credits highlighted in the balance at the end of the respective month, by including them on expenses and/or resuming them on the income of the month for which the report is made, regardless of the financial result of the period recorded by the bank.

Every credit can bring with it the risk of the occurrence of unforeseen events that make it difficult to comply with the clauses written in the credit contract.

Practice has shown that the recovery of non-performing loans is a difficult one, which makes the analysis of the impact of non-performing loans on the bank's liquidity, solvency and profitability a necessary and timely concern. Even if non-performing loans are costly for the bank and their volume must be reduced, a balance must be established between the need for prudent lending procedures and policies and the assumption of risks that are directly proportional to the bank's profitability.

As seen, loans are classified, according to their quality, into five categories. We could include in the non-performing loans category the loans classified as "doubtful" and loss, which require the highest level of provisioning, respectively 50% and 100%. But the loans, even being overdue, do not become non-performing until the conditions for full repayment of the loan and payment of the interest and commissions due are no longer ensured. This means that it is necessary to take special measures, even the initiation of legal proceedings, for the recovery of debts.

Considering the possibility that a loan may become non-performing, it is very important to detect the so-called warning signals early that show that the loan has become a problem and its recovery is absolutely necessary before the debt accumulates.

The solution to the problem of reducing non-performing loans is not to stop the lending activity, but to comply with the prudential rules and the regulations of the central bank in granting loans. In order to prevent the appearance of non-performing loans, it is necessary to carry out a prudent loan approval activity, as well as to define and implement realistic measures to follow up the development of loans and solve problems that may arise.

The general principle that must be kept in mind is that the bank must not grant a loan until the possibility of recovery at maturity is correctly estimated or when it decides, for certain reasons, to withdraw the loan. Estimating repayment capacity is often more important than securing the loan through material guarantees. Among the ways and means of preventing non-performing loans, we mention:

- a) correct estimation of the borrower's credit needs and repayment

terms. It should be noted that the risk of non-repayment of a loan exists both when a loan is too small and when a customer borrows too much. In the first case, the risk arises due to the lack of funds necessary to realize the volume of production programmed to realize the estimated profit and the receipts necessary to pay the assumed obligations. In the second case, the risk arises due to the increase in the degree of financial indebtedness beyond what is necessary and the artificial increase of the interest cost, leading to the reduction of the payment capacity. Repayment terms are also important. If the moments of the payments, respectively of the forecasted receipts, are not correlated, the borrower may become unable to pay or there is a danger of an artificial increase in the degree of financial indebtedness by increasing the volume of interest;

- b) correlation of the destination of the loan with the source of repayment. The transaction financed by credit must generate a volume of receipts large enough to cover the loan and the related interest. If the transaction fails, it will be difficult to find an alternative source and numerous problems will be created;
- c) the existence of two possibilities for the recovery of debts unrelated to each other and existing from the beginning. It is very important that this second source of repayment is an asset that, in addition to its liquidity and maintaining its market value over time, is easily accessible, in the sense that its capitalization does not negatively affect the production process of the loan and enforcement is not required;
- d) conclusion of a credit agreement with insurance clauses. In order to protect its own interests, the bank can introduce insurance clauses in the credit contract to reduce the risk and oblige the borrower to maintain the ability to pay.

The need to identify and manage significant risks in the activity of banks led to the establishment, in Romania, of the Credit Bureau and to the issuing by the BNR of the rules regarding the organization and internal control, the management of significant risks, as well as the organization and implementation of internal audit activities to credit institutions, issued in accordance with the regulations of the Basel II Agreement. The rules provide for the need for a strategy, policies and procedures and credit risk assessment, monitoring and control.

Last but not least, good credit risk management, implicitly reducing the weight of non-performing loans, requires that the bank's staff involved in the lending activity have training and experience corresponding to the

complexity of the operations in relation to which they have competences. Also, B.N.R. introduced a new criterion in the evaluation of banks, the sensitivity to market risks, which will give the possibility of following the influence of some economic indicators on the position of the banks and the changes they induce.

• ***Regulations for reducing credit risk***

Within the Law on banking activity no. 58/1998, with the subsequent amendments and additions to the rules of prudence and limitation of credit risk in banking activity, issued by the BNR, define a series of terms that are necessary for credit risk assessment.

These terms mainly refer to: equity, own funds, gross exposure, net exposure, large exposure, single debtor, risk entity, group, persons in special relations with the bank.

The main regulations for reducing credit risk refer to:

- a) the level of a large exposure cannot exceed 25% of the bank's own funds,
- b) the total amount of large exposures cannot exceed 8 times the level of the bank's own funds, a large exposure represents at least 10% of the bank's own funds. All large exposures are reported to the BNR.
- c) autonomous directorates can contract loans in a proportion of no more than 20% of the gross revenues achieved in the previous year or can issue negotiable securities on the market within the same limit to cover current expenses, when their means are insufficient during a year;
- d) the total value of the loans committed by the local public administration authorities cannot exceed 5% of the total income estimated to be received by them during the fiscal year in which the loan is made (current income, capital income and special purpose income);
- e) credits (total exposure) for persons in special relations with the bank will not be able to exceed 20% of the bank's own funds;
- f) setting up the fund for general banking risks, within the limit of 1% of the balance of assets bearing risks specific to the banking activity, existing at the end of the year, for the purpose of managing the general credit risk resulting from the entire lending activity.

At the same time, according to the Banking Activity Law, commercial banks organize the operation of the Risk Management Committee as an advisory synthesis body that permanently monitors risk and all balance sheet

positions, especially liquidity risk, credit risk, interest rate risk, capital risk and currency risk. To limit the credit risk, the Risk Management Committee pays special attention to the management of large loans, the tracking and control system of the entire loan portfolio, the maximum exposure limits for branches, customers, types of loans, the creation of provisions, correlated with the quality in the evolution of the loans granted and with the unpaid interest.

The BNR also seeks to limit credit risk through the solvency indicator. According to the regulations, the minimum limit of the indicator, calculated as a ratio between the level of own funds and the net exposure related to balance sheet assets and off-balance sheet items, is 12%, and that calculated in relation to equity is 8%. Thus, in order to permanently fall within the limits established by the BNR, commercial banks ensure the record of asset accounts, especially loans, on risk entities. For example, for an economic agent, each of the committed credits is analyzed separately, and all related claims are highlighted separately.

By means of the norms, the BNR establishes the degrees of credit risk in the following distinct headings:

- a. Degree of credit risk 0%;
- b. Degree of credit risk 20%;
- c. Degree of credit risk 50%;
- d. Degree of credit risk 100 %.

• ***Management of banking risk information - CRB***

In order to better monitor risks, the Bank Risk Center (C.R.B.) was established within the BNR, which receives from commercial banks reports on borrowers who have been granted loans or on whose behalf the banks have assumed commitments. Reported debtors can be resident non-banking individuals or legal entities, provided that the individual risk from the mentioned operations is equal to or greater than the reporting limit, which is currently 20,000 lei.

The regulation on the organization and functioning of the CRB defines the terminology regarding:

1. Banking risk information. This is the information that is reported by the credit institutions, processed and disseminated by the CRB; banking risk information includes the identification data of a debtor, natural person or non-banking legal entity, and operations in lei and in foreign currency through which credit institutions expose themselves to the risk of that debtor. These operations are:

- a) granting credits;
- b) the assumption of commitments by the credit institution, on behalf

of the debtor, to a natural person, a non-banking legal person or to a foreign credit institution;

c) the assumption of commitments by the credit institution, on behalf of the debtor, towards another credit institution operating on the territory of Romania.

2. The information about card fraud is the information reported by the credit institution regarding the violation of the contractual provisions by the debit and/or credit card holders and the corresponding amount is not recorded as arrears in their own records.

3. The individual risk is the sum of the transaction values reported to the CRB by a reporting person for a debtor, natural person or non-banking legal entity, provided that it is equal to or greater than the reporting limit. The individual risk represents the exposure of a credit institution to a debtor and is determined by the reporting person. For the calculation of the individual risk, both the operations carried out by the debtor in his own name and those in which the debtor is part of a group of natural and/or legal persons, representing a single debtor, are taken into account.

The composition of the group of natural and/or legal persons representing a single debtor, hereinafter referred to as the group of debtors, is reported to the CRB. When establishing the scope of the group of debtors, credit institutions will consider the following:

a) the criteria provided in the norm regarding the supervision of solvency and large exposures of credit institutions, for the inclusion of natural and/or legal persons in the single debtor category;

b) the credit institution registers exposure to at least one of the persons in the group.

Individuals who do not meet the reporting limit condition and register arrears of more than 30 days are reported to the CRB.

4. The reviewed person is the debtor, natural person or non-bank legal person, registered in the CRB database as a result of his reporting by the reporting person.

5. The global risk is the sum of the individual risks reported by all reporting persons for the same reviewed person, less the value of the commitments assumed by the credit institutions, on behalf of the reviewed person, towards other credit institutions operating on the territory of Romania. The global risk represents the exposure of the entire banking system in Romania to a single reviewed person and is determined by the CRB.

6. The persons reporting to the CRB are:

- central offices of credit institutions - Romanian legal entities - for all banking risk information and card fraud information collected from their own records and those of their territorial units in Romania;
- Romanian branches of foreign credit institutions - for all bank risk information and card fraud information collected from their own records. These institutions will communicate in writing to the direction that coordinates the activity of the Banking Risk Center the option of reporting the information related to the classification of debtors.

Declaring persons have the obligation to complete the form “Accreditation form at the CRB of persons authorized to transmit and receive banking risk information and information about card fraud” (F1), by which a maximum of 3 persons accredited at the CRB are designated. This sheet will be drawn up in two copies with the same content, with the following destinations:

- copy 1 will be sent confidentially to CRB;
- copy 2 will be kept for personal records.

7. The accredited person is the employee authorized by the reporting person’s management to transmit to and receive from the CRB banking risk information and card fraud information.

Access to the CRB IT system by persons accredited to the CRB is based on unique access names and passwords, assigned by the BNR.

Each branch of the reporting persons has the right to consult the database of the CRB only if their connection is made through their own exchange, based on the name and unique access password assigned by the BNR.

8. The reporting period is the interval between the 1st and 17th of the month in which the banking risk information related to the previous month is reported. The reporting period ends on the 17th at 18:00. If the 17th is not a banking day, the reporting period ends on the next banking day at 18:00.

9. The users of the information provided by the CRB are the credit institutions and the BNR.

Each reporting person is obliged to report to the CRB the bank risk information for each debtor who meets the condition to be reported, i.e. for the credit institution to have registered an individual risk for him, as well as the information about detected card frauds.

CRB organizes and manages a database that includes:

- a) The central credit register (RCC), which contains the banking risk information reported by the declarants, processed and disseminated by the CRB in order to be used by users under the conditions of bank secrecy;

-
- b) The Outstanding Credit Register (RCR), which is fed monthly by the Central Credit Register with bank risk information regarding the reviewed persons and their outstanding credits vis-à-vis the entire banking system in Romania; it also includes information about natural persons who do not meet the reporting limit condition and register arrears of more than 30 days;
 - c) Register of groups of debtors (RGD), which is fed monthly by the Central Registry of credits with information about groups of debtors;
 - d) Card Fraud Register (RFC), which contains information about card fraud committed by debit and/or credit card holders.

The central credit register (RCC) is created, managed and updated according to the CRB's own needs, so that it can operationally highlight the information regarding:

- the identification of the reviewed persons and the highlighting, as the case may be, of special situations, according to the law on judicial reorganization and bankruptcy procedure, republished, with subsequent amendments and additions;
- individual risks and their characteristics;
- global risks and their characteristics.

The bank risk information entered in the Central Credit Register will be updated monthly.

The outstanding credit register (RCR) is created, managed and updated according to the CRB's own needs, so that it can operatively highlight the information regarding the deviations from the credit repayment schedules, registered by the persons reviewed against the entire banking system in Romania.

The register of groups of debtors (RGD) is created, managed and updated according to CRB's own needs, so that it can highlight information about groups of natural and/or legal persons.

The Card Fraud Register (RFC) is created, managed and updated according to CRB's own needs, so that it can highlight information about card frauds committed by card holders.

Bank risk information and card fraud information will be maintained in the Outstanding Credit Register and Card Fraud Register for a period of 7 years from the date of registration.

On a monthly basis, CRB transmits to each reporting person, on its own initiative, the information regarding the global risk for the debtors reported by it in the respective month, arrears of more than 30 days registered by natural persons, card fraud, as well as information about payment incidents

of reviewed persons, using the Global risk situation regarding reviewed persons form and the information regarding the debtor groups reported by the reporting person in the respective month, using the Debtor groups situation form.

CRB transmits, upon request, to any reporting person, information on outstanding loans for the past 7 years, highlighted in the Register of outstanding loans, for any debtor reported by it in the respective month, using the Situation of outstanding loans form.

The situation of outstanding credits also includes information about the global risk, card fraud, as well as information about the payment incidents of the reviewed persons.

Any credit institution can request from the CRB, through its own reporting person, banking risk information regarding any non-banking natural or legal person, complying with the provisions of the banking law, provided that it has the written consent of the person in question. Non-compliance with this condition by the credit institution constitutes a deviation from the provisions of this regulation.

Credit risk management requires a good knowledge of the customer followed closely by credit analysis.

Practice has shown that when evaluating a certain asset presented as a guarantee, some banks reduce its value, which is why they request that the value of the guarantees be higher than the loan and related interests.

For example, a client of bank X buys a fixed asset for 3000 u.m. For the purpose of the purchase, the client applies for a bank loan of 2500 u.m., the difference being covered by self-financing. The bank takes the asset as a guarantee and evaluates the risk of granting the loan as 1:100. The value of the asset is reduced by the bank by 25%, so that the potential loss is calculated as follows:

1. the reduced value of the guarantee:

$$3000 \times 75\% = 2250 \text{ u.m.}$$

2. potential loss:

$$(2500 - 2250) \times 1/100 = 2.5 \text{ u.m.}$$

If the reduced value of the guarantee is equal to or greater than the value of the loan, then the risk is zero. That is why the choice of appropriate guarantees is vital for the lending activity. To the same extent, it is important that the granting of loans is balanced in the sense that the characteristics of the loans in the portfolio compensate for the risks derived from the characteristics of the loaned fields (industry, agriculture, etc.) and the due dates. If a large volume of loans is directed towards a certain sector of activity, the risk

exposure to that sector is higher. Thus, if activity in the credit sector decreases, the probability that the granted loans will become non-performing increases, reducing the bank's profitability.

Conclusions

From this study, a series of theoretical and practical conclusions emerge. First of all, the causes of non-performing loans would be impossible to establish. In most cases, a non-performing loan is determined by several cumulative factors. Detecting the causes that cause non-performing loans and establishing appropriate measures to eliminate them depends, to a large extent, on the way of organization and the experience of each individual bank and finally on the training and talent of the personnel involved in the lending activity.

Another conclusion is that the causes generating non-performing loans can be grouped as taking into account lenders (causes determined by mistakes made by the bank in the analysis stage, from the way loans are granted, causes that appear during the course of the loan, etc.), borrowers, (causes determined by the beneficiaries of loans as a result of poor business management, poor management quality, deterioration of the production process, inappropriate marketing and financial policies, etc.) as well as the action of external factors, which act independently (changes in the economy, regulations, competition, technologies and other factors can negatively affect the client's activity).

Last but not least, non-performing loans produce numerous problems for the business environment, leading to financial blockage and implicitly to the increase of costs through the need for new sources attracted as a result of the reduction of money circulation, due to the blockages. The end is keeping the economy in a prolonged recession, and the solution can only be the elimination of banks that register a high volume of non-performing loans.

References

1. Anghelache C., Anghel M.G., Iacob Ș.V., Pârțachi I. (2020). *The study of the effect of the operational risk in the context of moral hazard*. Romanian Statistical Review, Supplement, no. 8, pp. 25-45
2. Anghelache, C. și colaboratorii (2007) – *Analiză macroeconomică*, Editura Economică, București
3. Anghelache, C. (2006) *Metode cantitative utilizate în analizele financiar - bancare*, Editura Artifex, București
4. Anghelache, C., Anghel, M.G., Manole, A., Lilea, F.P.C. (2016) *Modelare economică, financiar-monetar-bancară și informatică*, Editura Artifex, București
5. Anghel, M.G., Sfetcu, M., Bodó G., Burea, D. (2017). *Managementul riscurilor bancare*, Revista Română de Statistică - Supliment, vol. 2017, nr. 11, pag.79-86

-
6. Bardsen, G., Nymagen, R., Jansen, E. (2005). *The Econometrics of Macroeconomic Modelling*, Oxford University Press
 7. Belhaj, M. (2010). *Capital Requirements for Operational Risk: an Incentive approach*, Working paper, Ecole Centrale de Marseille
 8. Okhrimenko, O., Manaenko, I. (2014). *Determinants Of Investment Support: Principles, Mechanisms, Efficiency*. Economics of Development, 69 (1), 34-40s
 9. Șerban, G. și alții (2009) – *Previziunea riscurilor bancare – metode utilizate*, Simpozionul internațional *Efecte și soluții pentru criza economico-financiară*, Editura Artifex, pp 166-169
 10. Yacine Ait-Sahalia, Andrew W. Lo (2008) *Managementul riscului neparametric și aversiunea la risc implicit*, Journal of Econometrics 94, pg 9–51

Managementul riscului de creditare al băncii ING

Assoc. prof. Ștefan Virgil IACOB PhD (*stefaniacob79@yahoo.com*)

Petroleum – Gas University of Ploiesti / Artifex University of Bucharest

Alexandra PETRE PhD Student (*alexandra.olteanu.s1@anaf.ro*)

Bucharest University of Economic Studies

Iulian RADU PhD Student (*julian@linux.com*)

Bucharest University of Economic Studies

Abstract

Sistemul bancar din România a cunoscut o evoluție și o dinamică extrem de rapidă în ultimul deceniu și nu a fost scutit, la sfârșitul deceniului trecut, de sincope sau crize ale căror cauze de ordin economic, conjunctural, juridic, etc. au fost multiple. Evoluția pozitivă și mediul de afaceri relativ sigur au determinat atragerea pe piața bancară din România a băncilor străine cu efecte pozitive asupra dezvoltării sectorului, contribuind la creșterea procesului de intermediere financiară. Diversificarea activității bancare, oferta generoasă de produse și servicii oferite clienților ridică însă problema expunerii băncilor la o varietate mai mare de riscuri pe care trebuie să le gestioneze. În plus, derularea activității într-un mediu economic în transformare supus internaționalizării fluxurilor financiare, face ca problema managementului riscurilor să dobândească o nouă dimensiune.

Cuvinte cheie: *sistem bancar, credite, riscuri, crize.*

Clasificarea JEL: *G20, G30*

Introducere

ING Bank a luat ființă la jumătatea secolului trecut, în Olanda, când asigurările și operațiunile bancare au jucat un rol important în dezvoltarea sectorului financiar din această țară.

Grupul a fost creat în 1991 prin fuziunea celei mai mari companii de asigurări olandeze, Nationale Nederlanden, cu una dintre cele mai mari bănci comerciale olandeze, NMB Postbank Group, compania care a rezultat fiind numită Internationale Nederlanden Group, pe scurt ING. Formarea ING Group a fost rezultatul primei fuziuni depline din Europa între o bancă și o companie de asigurări. Ulterior, compania și-a schimbat numele, devenind ING Groep NV.

Încă din anul 1991, an în care a fost creat grupul, ING a evoluat de la stadiul de companie olandeză cu câteva activități internaționale la cel de

companie multinațională de origine olandeză. Acest lucru a fost realizat nu doar printr-o creștere organică, dar și prin numeroase achiziții importante, prima dintre acestea având loc în 1995, când ING a preluat Barings Bank. Această achiziție a dus la recunoașterea brandului ING în toată lumea și a întărit prezența diviziei de servicii bancare corporative pe piețele emergente.

În prezent ING este o instituție financiară internațională care oferă servicii bancare, de asigurări și de management al activelor unui număr de peste 85 de milioane de clienți individuali, companii sau instituții din peste 60 de țări. Cu un personal de peste 130.000 de angajați, grupul deservește o gamă foarte variată de clienți cum ar fi indivizi sau familii, mici afaceri sau mari corporații, instituții sau guverne.

Misiunea ING: În centrul preocupărilor noastre sunt nevoile clienților. În tot ceea ce facem, ne străduim să fim partenerul preferat în domeniul serviciilor financiare. Succesul nostru se bazează pe îmbunătățirea continuă a abilităților de a găsi soluții inovative și eficiente pentru nevoile specifice ale clienților noștri. Așadar, principala preocupare a ING Bank este să ofere clienților săi servicii de încredere, eficiente și flexibile pe o piață imperfectă, adesea dificilă.

Obiectivul principal al grupului ING este de a oferi tuturor categoriilor de clienți, servicii la cele mai înalte standarde de profesionalism; aprecierea calității și prețurilor produselor ING de către clienți fiind socotită cea mai prețioasă răsplată.

Strategia globală a instituției ING are ca fundament punctele tari ale acesteia, și anume:

- Continuarea procesului de inovare și cooperare inter-regională cu scopul de a răspunde nevoilor clienților;
- Continuarea dezvoltării capacităților globale, a puterii regionale și inter-regionale de distribuție în Europa, America și Asia-Pacific. Birourile regionale colaborează în strânsă legătură cu canalele de distribuție;
- Consolidarea activității îmbunătățită de investiții din America, Europa și Asia-Pacific.

Literature review

Managementul riscului de creditare este un subiect care a fost abordat de mai mulți cercetători preocupați de activitatea financiar-bancară. În acest sens, Anghelache, C., Anghelache, G.V., Anghel, M.G., Niță, G. (2016) analizează riscurile bancare, metodele de gestionare a acestora și au studiat elementele fundamentale referitoare la riscul operațional. Cipovova, E., Dlaskova, G. (2016) sunt preocupați de metodele de management al riscului

de credit. Geiger H. (2000) este preocupat de reglementarea și supravegherea riscului operațional în sistemul bancar, iar Hakens, H., Schnabel, I. (2010) abordează impactul riscurilor operaționale asupra serviciilor financiare. Miller P.G. (2014) este preocupat de rolul pe care îl are managementul riscului în sistemul bancar, iar Peters, G.W. et al. (2009) analizează unele aspecte legate de riscul operațional.

Date, rezultate și discuții

ING Bank își desfășoară activitatea în mai multe domenii, în centrul acțiunilor sale aflându-se orientarea către client și principiile solide de business (servirea promptă a clienților, spiritul antreprenorial, profesionalismul, munca în echipă și integritatea).

Principalele domenii de activitate ale ING Group:

- *Asigurări în Europa, America și regiunea Asia/Pacific* - desfășoară activități/operațiuni de asigurări și alte activități importante în mai multe țări din Europa, America de Nord și de Sud și regiunea Asia-Pacific.

- *Servicii bancare pentru persoane juridice (Wholesale Banking)* - desfășoară la nivel global operațiuni bancare pentru companii. Are cinci divizii: Clienți, Rețea, Produse, Corporate Finance & Equity Markets și Piețe Financiare. Această divizie oferă o gamă completă de produse și servicii pentru corporații și instituții.

- *Servicii bancare pentru persoane fizice (Retail Banking)* - desfășoară operațiuni bancare pentru persoane fizice în România, Olanda, Belgia, Polonia și India. Această divizie oferă servicii de private banking în piețe selectate: nu doar în România, ci și în Olanda, Belgia, Elveția, Luxemburg și mai multe țări din Asia.

Istoria ING în România a început în anul 1994, atunci când ING Bank a deschis prima sucursală a unei bănci străine în România, după anul 1989. În prezent, ING România oferă o gamă completă de servicii financiare destinate tuturor categoriilor de clienți, cum ar fi: companii, instituții financiare și clienți persoane fizice. ING România are peste 1000 de angajați în cele 36 de orașe în care sunt deschise peste 200 de sucursale pentru companii și unități ING Self'Bank, pentru persoane fizice. De asemenea, ING România beneficiază de cea mai mare forță de vânzări de produse de asigurare: 2600 de consultanți în 61 de orașe. ING deține o poziție foarte solidă pe toate segmentele pe care activează: lider pe piața de brokeraj și pe piața financiară primară și secundară; este cea mai mare bancă custode și este liderul pieței de asigurări de viață. În plus, ING a fost prima instituție bancară care a oferit companiilor și persoanelor fizice o gamă completă de servicii electronice: ING OnLine, Self'Bank și Home'Bank. De asemenea, ING Bank este singura bancă de pe piața din

România care beneficiază de ratingul AA, acordat de agenția internațională Standard & Poor's. Acesta conferă ING Bank statutul de instituție financiară care furnizează clienților o securitate financiară excelentă.

Pe lângă divizia bancară, ING Group este prezent în România prin următoarele divizii: ING Asigurări de viață; ING Pensii; ING Lease; ING Commercial Finance; ING Real Estate Investment Management.

ING Group se afla pe locul 7 în clasamentul celor mai puternice companii din lume, potrivit clasamentului Fortune Global 500 pe anul 2020.

Creditul stă la baza supraviețuirii vastei majorități a băncilor. Riscul pe care îl implică poate fi limitat prin reducerea creditelor acordate părților implicate și a expunerii mari față de părțile afiliate.

Riscul de credit poate fi definit ca riscul care apare atunci când un client bancar, parte la contract, nu își va îndeplini obligațiile în conformitate cu termenele și condițiile contractului, în felul acesta deținătorul activelor suferind pierderi. Astfel, determinarea reală a bonității debitorului este un element de mare importanță în activitatea de creditare a băncii. În cazurile nedorite se poate întâmpla ca plățile să fie întârziate sau să nu fie efectuate deloc în ultimă instanță, ceea ce ar cauza implicit probleme privind fluxurile de numerar și ar afecta lichiditățile băncii. În ciuda inovării din sectorul serviciilor financiare, riscul de credit este în continuare cauza unică principală a falimentului băncilor.

O bună politică de creditare nu trebuie să fie foarte restrictivă, ci să permită prezentarea către consiliu a creditelor pe care ofițerii le consideră demne de luat în considerare, dar nu se încadrează în parametrii instrucțiunilor scrise. Filozofia gestiunii riscului de credit cuprinde mai multe politici printre care:

- politici de limitare a expunerii sau de reducere a riscului de credit;
- politici privind clasificarea activelor;
- politici privind crearea provizioanelor necesare.

Bazându-se pe strategie, pe punctele tari și cele slabe; pe oportunitățile și amenințările din relația cu mediul (rezultate din analiza SWOT), fiecare bancă își creează o politică de creditare. Cu cât este mai mare riscul pe care instituția este dispusă să și-l asume, cu atât va fi mai mare profitul.

La structurarea politicii de acordare a împrumuturilor este important să se examineze avantajele obținute de pe urma riscului asumat, conducerea trebuind să stabilească rate ale dobânzilor care să reflecte acest aspect.

• ***Gestionarea riscului de credit la ING Bank***

Asumarea riscurilor este parte componentă a afacerii ING Bank. Fiind o companie de servicii financiare active în sectorul bancar și investițional,

ING Bank este în mod natural expusă la o varietate de riscuri. Însă, pentru măsurarea riscurilor ING Bank a recurs atât la metode de gestionare a riscurilor în activitățile sale de afaceri de zi cu zi, cât și la planificare strategică.

Managementul riscului bancar joacă un rol vital în procesele noastre disciplinate de management al investițiilor. Evaluăm și monitorizăm implicațiile tuturor deciziilor noastre de investiție.

Riscurile de credit ale ING Bank sunt împărțite în cinci categorii principale de risc, și anume:

- riscul de creditare (inclusiv garanții și scrisori de credit);
- riscul de investiții;
- riscul de pre-decontare (instrumente financiare derivate, titluri de valoare și finanțarea tranzacțiilor de schimb valutar);
- riscul de piață monetară;
- riscul de decontare.

În cazul ING, riscul de creditare apare atunci când instituția acordă un împrumut unui client, sau atunci când acordă garanții în numele clienților. Aceasta este categoria de risc cea mai frecventă, și include credite pe termen lung, credite ipotecare, credite revolving, descoperite de cont, garanții, scrisori de credit, etc.

Riscul de investiție al băncii ING, este reprezentat de riscul achiziției de obligațiuni ale acestora, hârtii comerciale, securitizări, și alte valori mobiliare similare tranzacționate public. De altfel, riscul de investiție apare atunci când ING cumpără o obligațiune (sintetic), cu intenția de a o păstra pentru o perioadă cât mai lungă de timp (în general, până la maturitate). Obligațiunile care sunt achiziționate cu intenția de a fi revândute într-o perioadă scurtă de timp, sunt considerate a fi riscuri de tranzacționare, fiind astfel, măsurate și monitorizate de către Departamentul de gestionare a riscurilor. Riscul de investiții este evaluat la costul inițial (prețul de cumpărare).

Riscul de pre-decontare apare atunci când se efectuează o tranzacție înainte de termenul de decontare și ING trebuie astfel, să înlocuiască contractul comercial la prețul de piață predominant în acel moment (eventual nefavorabil). Riscul de pre-decontare (risc potențial sau așteptat) este costul de înlocuire de către ING a contractelor comerciale de pe piață. Această categorie de riscuri de credit include activități specifice pieței de capital, cum ar fi opțiuni, swaps-uri, titluri de valoare și finanțarea tranzacțiilor.

Riscul de piață monetară, în cazul băncii ING apare atunci când aceasta atrage depozite pe termen scurt în contrapartidă, în scopul gestionării excesului de lichiditate. În caz de nerambursare de către contrapărți, ING poate pierde depozitele atrase, astfel apare riscul de piață. Riscul de piață este, prin urmare, pur și simplu măsurat ca valoare a depozitului, cu excepția oricărei

dobânzi acumulate și neplătite.

Riscul de decontare al băncii ING este asociat tranzacțiilor cu instrumente financiare primare sau derivate pe piețele internaționale, și apare în cazul în care livrarea instrumentelor are loc înaintea efectuării plății.

• **Portofoliul de credite al ING Bank**

Structura portofoliului de credite a băncii ING cuprinde în esență: credite de consum, credite ipotecare și credite corporate.

ING Bank România a raportat pentru anul 2022 venituri operaționale record, în creștere cu 30% față de anul 2021, dar o scădere a profitului cu 20% din cauza provizioanelor constituite.

Ponderele creditelor neperformante a ajuns la 3% din portofoliul de finanțări corporate, în timp ce în zona împrumuturilor de retail garantate cu ipoteca este de numai 0,5%. În sectorul corporat fiind aproximativ 10 credite în restructurare; pe când în sectorul de retail, a avut loc restructurarea a sute de credite. ING a încercat în toamna anului 2022 să execute garanțiile pentru un credit de 17 milioane de euro acordat retailerului Flamingo, însă compania a deschis procedura de insolvență, fapt care a generat o treime din totalul provizioanelor băncii. Pe zona de retail, creditele restructurate au acumulat câteva milioane de euro, în condițiile în care portofoliul total cuprinde finanțări imobiliare de 500 de milioane de euro și de consum de 300 de milioane de euro.

Analiza riscului de creditare a băncii ING pentru perioada 2020-2022

Tabelul nr.1.

Clasele de riscuri - ING Bank

	2020	2021	2022
Credit risk (including Transfer risk)	7,503	8,686	9,991
Market risk	7,407	10,349	8,435
Business risk	1,004	1,221	2,581
Operational risk	2,013	2,151	2,074
Total banking operations	17,927	22,407	23,081

Sursa: ING

După cum se observă din tabelul alăturat, ING Bank înregistrează pe parcursul anului 2020 o valoare a riscului de credit de 7,503, iar anul 2021 reflectă o valoare a riscului de creditare de aproximativ 8,686. Aceste valori financiare evidențiază efectul creșterii economice globale din acest interval de timp, efectul creșterii volatilității pieței și îmbunătățirii instrumentelor economice și financiare. Așadar, pe parcursul acestor 2 ani, categoriile de

riscuri la care ar fi putut fi expusă societatea au fost ținute permanent sub control, fiind atent monitorizate în cadrul departamentelor de specialitate ale băncii. Pe parcursul anului 2022, ING Bank înregistrează o pondere a riscului de credit de circa 9,991, valoare care reflectă puternic efectele crizei economice financiare internaționale, așadar, efectele conjuncturii economice dificile.

Următorul tabel reflectă valorile riscurilor înregistrate diferențiat pentru fiecare sector de afaceri al băncii ING:

Analiza sectorială a riscurilor băncii ING

Tabelul nr.2

	2020	2021	2022
Commercial Banking	8,646	9,849	8,662
Retail Banking	5,36	6,169	7,166
ING Direct	2,831	4,05	4,466
Corporate Line Bank	1,09	2,339	2,787
Total banking operations	17,927	22,407	23,081

Sursa: ING

După cum se poate observa din tabelul nr.2., sectorul Commercial Banking al instituției ING Bank înregistrează cele mai mari riscuri în activitățile și operațiunile bancare, fenomen explicat în principal prin migrația creditelor băncii.

Măsurile adoptate de BNR în anul 2022 (flexibilizarea normelor de prudență bancară referitoare la constituirea provizioanelor de risc de credit, acordarea posibilității de includere în calculul fondurilor proprii a profitului interimar, reducerea la zero a ratei rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în valută cu scadență reziduală mai mare de doi ani) contribuie la îmbunătățirea situației financiare și prudențiale a băncii ING, cu efecte benefice asupra relansării creditului neguvernamental și, implicit, asupra economiei reale.

• Profilul de expunere la risc al băncii ING

Pentru protejarea intereselor acționarilor, deponenților și celorlalți clienți ai săi, banca ING are un profil mediu de expunere la risc, care este reflectat prin întreaga activitate desfășurată și prin obiectivele, politicile și expunerea la fiecare risc semnificativ, inclusiv în ceea ce privește activitățile externalizate.

Profilul de risc de credit al băncii ING este mediu, situație reflectată

de următoarele elemente:

- Creșterea eficienței procesului de selecție a clienților eligibili; contractarea de credite prin: îmbunătățirea/ actualizarea/ implementarea de scoringuri validate statistic, ratinguri și aplicații de analiză financiară;
- Creșterea eficienței procesului de selecție a industriilor/sub-industriilor/segmentelor de clienți la care banca se expune prin identificarea zonelor afectate / care vor fi afectate de criză;
- Menținerea unor niveluri corespunzătoare ale colateralizării expunerilor;
- Îmbunătățirea procesului de monitorizare a portofoliului de credite prin utilizarea unui sistem de avertizare timpurie, precum și a unui sistem pentru monitorizarea deprecierei performanței economico-financiare a clienților corporate și retail;
- Determinarea și analiza expunerilor consolidate, atât la nivelul ING individual, cât și pentru grupul ING;

O instituție financiară de mărimea grupului ING nu poate avea o altă *politică decât menținerea unui portofoliu de creditare național și internațional, diversificat, o dată cu evitarea riscurilor majore pe care acesta le impune*. În ajutorul managerilor ce se ocupă de acest sector au fost aduse sisteme de informare generală precum și metodologii interne de stabilire a nivelului de risc pe care îl presupune un debitor. Aceste proceduri interne includ și o scală de monitorizare cu valori de la 1 la 22 de cuprindere a claselor de riscuri.

Cu alte cuvinte, *expunerea băncii ING la operațiunile de creditare* este, în principal legată de creditarea tradițională a persoanelor fizice și juridice, urmată de investiții în obligațiuni și alte active securitizate. Restructurarea operațiunilor de creditare ale ING are în vedere gestionarea relațiilor cu clienții, îmbunătățirea profilului de risc al împrumutatului, precum și maximizarea posibilităților de colectare. În acest sens, activitățile de restructurare pentru debitorii de afaceri sunt organizate după cum am mai amintit, pe baza unei liste, unei scale de monitorizare a statutului/nivelului riscurilor creditelor (risc minim, mediu sau înalt). Lista de monitorizare a statutului riscurilor creditelor cuprinde: un nivel de restructurare cu valori de (1-17: risc minim; și 18-19: risc mediu) sau chiar un nivel de recuperare (20-22: risc înalt). Pentru clienți, lista de monitorizare a statutului de împrumut - problemă potențială este de obicei cauzată de restanțe de plată (mai mult de 1 lună), care sunt ulterior reflectate în rating de risc cu valori de 18-19 (sau nivel comparabil bazat pe o probabilitate ridicată de risc). În urma unor analize în ceea ce privește managementul relațiilor de restructurare, sumele restante sunt transferate în mod periodic către departamentele bancare comerciale.

ING continuă să adopte o atitudine proactivă în parteneriat cu clienții

săi de afaceri. Aceștia din urmă confruntându-se cu dificultăți financiare în restructurarea împrumuturilor lor, mai cu seamă, în anul 2022. Anul 2022 se caracterizează prin creșteri semnificative ale creditelor restante, fapt care se datorează efectelor crizei pandemice și economice și financiare.

Obligațiunile și titlurile de creanță comportă efectiv un risc de credit aferent emitentului, care poate fi calculat în baza ratingului de solvabilitate al emitentului. Obligațiunile și titlurile de creanță emise de entități cu un rating scăzut sunt considerate, în general, a prezenta un risc de credit și o probabilitate de neplată a emitentului mai mari decât cele eliberate de emitenți cu un rating înalt. Dacă emitentul obligațiunilor sau titlurilor de creanță intră în dificultăți financiare sau economice, valoarea obligațiunilor sau titlurilor de creanță (care poate deveni nulă) și plățile efectuate în contul acestor obligațiuni sau titluri de creanță (care pot deveni nule) pot fi afectate. Utilizarea unor instrumente derivate OTC bazate pe creanțe, în condițiile în care aceasta este menționată în politica de investiții a subfondului, poate implica asumarea unui risc de credit.

ING Bank a înregistrat o scădere considerabilă în ceea ce privește ratingurile categoriilor de riscuri, în mare parte ca urmare a presiunilor exercitate, presiuni legate de tranșele de titularizare deținute de ING Direct și ca urmare a deteriorării solvabilității economiei în general.

• Măsurile de reducere și prevenire a riscului de creditare – ING Bank

Activitatea de creditare se desfășoară astfel încât să răspundă principiului prudenței în procesul de aprobare a solicitărilor de credite și să asigure controlul și asumarea conștientă a tuturor riscurilor care decurg din relația băncii cu clienții săi. Riscul de credit înglobează atât riscul în activitatea de creditare propriu-zisă cât și în alte tranzacții inițiate pentru clienții băncii, cum sunt: emiterea de scrisori de garanție, deschiderea/confirmarea de acreditive, analizarea, scontarea unor efecte de comerț prezentate de clienți, investiții în acțiuni și alte valori mobiliare, alte facilități acordate clienților.

În scopul evaluării și limitării riscului în activitatea de creditare banca ING promovează politici generale, specifice și sectoriale.

Politicile generale vizează diminuarea riscului de credit care se referă atât la clienții persoane juridice cât și la persoanele fizice sau persoanele aflate în relații speciale cu banca, și privesc, în principal, volumul și structura creditelor (lei/valută, maturități), determinate la rândul lor, de volumul și structura resurselor de creditare atrase de la clientelă, fiind interzisă acordarea de credite pe termen de peste 90 de zile pe seama resurselor la vedere mai mult de cca 30 % din soldul mediu permanent al acestor disponibilități.

Pentru prevenirea riscului, banca ING nu acordă credite:

- agenților economici care înregistrează pierderi și nu au perspectivă de redresare, cu excepția cazurilor în care prin acte normative s-a reglementat astfel;

- agenților economici care nu contribuie cu capital propriu la finanțarea mijloacelor circulante sau la realizarea proiectelor de dezvoltare (investiții);

- agenților economici cu datorii față de bancă, trecute de aceasta în afara bilanțului și care nu prezintă programe de redresare viabile, în măsură să asigure recuperarea creanțelor în cel mai scurt termen posibil;

- unităților economice pentru care s-a instituit procedura de reorganizare sau faliment în conformitate cu prevederile Legii nr. 64/1995 privind procedura reorganizării și falimentului, cu excepția cazurilor în care instanța judecătorească hotărăște că pot fi acordate credite în vederea reorganizării și redresării activității debitorului;

- agenților economici ale căror datorii au fost predate spre valorificare la A.V.A.B. și nu și-au reglementat modul de achitare a datoriilor respective.

La acordarea creditelor, bancare se are în vedere întotdeauna principiul ca prima sursă de rambursare a creditului să fie considerată capacitatea împrumutatului de a genera lichidități, iar garanțiile materiale trebuie să constituie întotdeauna ultima sursă de rambursare a creditului și de plată a dobânzilor aferente. Banca ING solicită împrumutaților să asigure bunurile admise în garanție la societăți de asigurare-reasigurare agreeate.

Politicile specifice de diminuare a riscului se stabilesc în funcție de evoluția generală a economiei, de orientările stabilite prin programele de guvernare etc., și au în vedere următoarele:

- susținerea prin intermediul creditelor a întreprinderilor mici și mijlocii și în general a sectorului privat, urmărindu-se corelarea structurii creditelor pe forme de proprietate cu contribuția celor două sectoare la realizarea produsului intern brut;

- promovarea unei politici de sprijinire prin credite a producției pentru export și a exportului de produse, inclusiv pe calea practicării unor dobânzi diferențiate, în scopul asigurării necesarului de valută și echilibrării balanței de plăți;

- interzicerea accesului la credite pentru agenții economici nerentabili și fără posibilități certe de redresare, care înregistrează pierderi din activitatea desfășurată;

- monitorizarea agenților economici, clienți ai băncii, care se vor lichida și stabilirea măsurilor corespunzătoare de recuperare a creanțelor băncii provenind din credite și dobânzi, inclusiv pe calea executării silite a garanțiilor;

- alocarea plafoanelor de credite, în lei și valută, pe unități teritoriale

se face diferențiat pe baza unor criterii valorice realizate de acestea;

- competențele de aprobare a creditelor și scrisorilor de garanție se reduc cu 50 % sau se suspendă pe timpul cât unitatea bancară înregistrează credite restante și/sau dobânzi neîncasate mai vechi de 30 de zile într-o pondere ce depășește 20 % și respectiv 50 % din total portofoliu; - modificarea nivelului de dobândă perceput de bancă la creditele acordate, în funcție de serviciul datoriei împrumutaților;

- monitorizarea agenților economici cu cele mai mari datorii restante către bancă, parteneri, buget, care desfășoară activități nerentabile, cu performanțe financiare nerecorespunzătoare;

- acordarea cu prioritate a creditelor pe obiect, cu urmărire distinctă, pe contracte economice separate și reducerea corespunzătoare a volumului creditelor globale de exploatare;

- în vederea dispersiei riscului de credit se va urmări introducerea pe scară largă a creditelor de consum pentru populație, ceea ce permite stimularea cererii și pe această bază, a relansării producției.

Politicile specifice de risc de credit se stabilesc și se revizuiesc periodic, sau ori de câte ori este nevoie și se supun aprobării Comitetului de direcție și Consiliului de Administrație al băncii ING, la propunerea Comitetului de risc.

Politicile sectoriale de risc de credit țin seama de faptul că în practica bancară se recunoaște pericolul concentrării excesive a creditelor față de o anumită ramură de activitate. Prin sistemul de monitorizare continuă a portofoliului de credite, banca ING analizează expunerea sa față de toate ramurile de activitate și își stabilește politica de alocare a creditelor pe sectoare de activitate. La stabilirea limitelor de expunere pe ramuri de activitate (polarizarea sectorială a riscului), banca ING utilizează un sistem de analiză tip scoring care are la bază o serie de indicatori de evaluare a performanțelor fiecărei ramuri.

Măsurile întreprinse de banca ING în direcția diminuării riscului de credit se concretizează în:

- realizarea unei baze informaționale eficiente;
- cunoașterea tuturor factorilor de decizie controlabili și necontrolabili, toate limitările și rezultatele posibile pentru orice linie de credit sau serviciu care ar putea fi acordat;
- întocmirea cu grijă a documentației de creditare pentru a asigura termenii și condițiile care sprijină poziția băncii;
- asigurarea unor garanții corespunzătoare;
- asigurarea unui control calitativ și cantitativ al creditului, asigurând printre altele ținerea evidenței și raportul dintre gradul de îndatorare și credit;
- evaluarea la nivel individual a capacității de rambursare a debitorilor;

- constituirea provizioanelor specifice de risc de credit pentru a absorbi pierderile anticipate;
- evitarea unei concentrări a creditelor pe: sectoare economice, zone geografice, termene, destinații, categorii de clasificare, tipuri de garanții și evitarea asigurării – reasigurării acestora la o singură societate (sau la societăți de asigurare cu probleme);
- dispersia riscului de credit prin diversificarea bazei de clienți și a tipurilor de credite acordate;
- revizuirea periodică a sistemului de analiză a clienților în vederea acordării de credite (sisteme de scoring și rating), etc.

Stabilirea unor criterii de acordare a creditelor sănătoase și bine definite este un principiu esențial în activitatea de creditare.

Pe măsură ce economiile țărilor din Europa de Est se maturizează, iar afacerile și piețele financiare devin din ce în ce mai integrate pe piața internă a Uniunii Europene, rolul managementului riscului de creditare va crește în mod semnificativ, riscul de creditare, fiind o componentă importantă a managementului și strategiei băncii ING. În conformitate cu strategia adoptată, obiectivul financiar major al băncii este obținerea de profituri la nivel scontat, acțiune a cărei realizare presupune existența anumitor condiții de incertitudine, respectiv asumarea unui risc. În aceste condiții, banca urmărește maximizarea profitului său o dată cu menținerea riscului la un nivel acceptabil.

Data fiind importanța acestuia pentru activitatea instituțiilor bancare, atât instituțiile de credit, cât și autoritatea de supraveghere trebuie să promoveze și să susțină noile modele teoretice. Regula confirmată de practică este că o evaluare de risc corect efectuată atât pentru bancă cât și pentru împrumutat, generează profitabilitate pentru ambele părți

Un management al riscului de credit riguros sprijină consolidarea piețelor financiar-bancare și ajută împrumutații în utilizarea cu maximă eficiență a capitalurilor împrumutate. De asemenea, unificarea și practica unei evaluări comune a riscului, bazată pe noile directive privind cerințele de capital, asigură întărirea relațiilor între partenerii economici comunitari și mondiali.

Managementul riscului de creditare reprezintă așadar, o componentă esențială a managementului riscului, utilă pentru succesul pe termen lung al oricărei instituții bancare.

Baza unui management sănătos al riscului de credit constă în capacitatea politicilor privind gestionarea riscului de credit de a identifica riscurile existente și potențiale, inerente oricărei activități de creditare, și de a le limita sau de a le reduce.

În ceea ce privește banca ING, succesul acesteia pe piața românească și recunoașterea atât din partea partenerilor, cât și a competitorilor se datorează

adaptării continue la nevoile pieței locale, introducerii de noi servicii care să satisfacă așteptările clienților și refuzului ferm de a face concesii calității.

Concluzii

În condițiile schimbărilor turbulente care au loc în cadrul sistemului financiar-bancar național, gestiunea corectă și prudentă a principalei componente de active bancare, portofoliul de credite, devine condiția esențială a supraviețuirii instituțiilor bancare.

Analiza portofoliului de credite reprezintă activitatea complexă care are ca rezultat asigurarea realizării unui portofoliu de credite cu anumite caracteristici calitative din punct de vedere al riscurilor aferente și un anumit nivel de rentabilitate a capitalului. Scopul activității de analiză a portofoliului de credite, în ultimă instanță, trebuie să coincidă cu scopurile generale de activitate a instituției bancare: stabilitate, profitabilitate, dezvoltare, iar pentru a realiza aceste scopuri, este necesar de a elabora în mod minuțios politica de creditare, parte componentă a politicii generale a băncii, și a asigura implementarea ei în practică. Politica creditară conține directivele generale cu privire la organizarea procesului de creditare, organizarea controlului creditar și modalitățile de identificare, evaluare și acceptare a riscurilor susceptibile de activitatea ereditară. Politica creditară trebuie să conțină și standarde și instrucțiuni de creditare, care ar detalia modalitățile de aplicare a politicii generale nemijlocit în practică.

Analiza și gestiunea individuală a creditului începe cu selectarea cererilor de acordare a creditelor, evaluarea creditibilității potențialului client, elaborarea judicioasă a structurii creditului, trecerea proiectului prin toate etapele de autorizare. La fiecare etapă se ține seama de riscurile acceptate de către bancă și modalitățile de evitare sau, cel puțin, de diminuare a consecințelor lor negative. Portofoliul, odată format, este supus unui control riguros, pentru a-i menține caracteristicile calitative și a-l valorifica la nivelul estimat de profitabilitate. Pentru aceasta se efectuează monitoringul fiecărui credit din portofoliu, cu abordări și atitudini individuale pentru fiecare client și situație aparte, în legătură cu resursele mobilizate. Gestiunea globală a portofoliului de credite studiază riscurile și efectele potențiale ale acestora asupra calității sinergetice a portofoliului, adică asupra rezultatului net bancar. În cadrul gestiunii globale distingem procedeul de clasificare a creditelor, de aplicare a limitelor, de diversificare, ordonare a priorităților etc. Un loc aparte în gestiunea globală îl dețin procedeele de asigurare a riscurilor de piață implicate de activitatea creditară, precum și depistarea riscurilor nediferențiable, practic cele mai periculoase aspecte, care necesită o atenție deosebită și abordări specifice.

Bibliografie

1. Anghelache, C., Anghelache, G.V., Anghel, M.G., Niță, G. (2016). *General Notions on banking Risks*, Romanian Statistical Review Supplement, 5, 13-1
2. Cipovova, E., Dlaskova, G. (2016). *Comparison of Different Methods of Credit Risk Management of the Commercial Bank to Accelerate Lending Activities for SME Segment*. European Research Studies, 19, (4), 17-26
3. Geiger H. (2000), *Regulating and Supervising Operational Risk for Banks*, Swiss Banking Institute, Working Paper no.26
4. Hakens, H., Schnabel, I. (2010). *Credit Risk Transfer and Bank Competition*. Journal of Financial Intermediation, 19 (3), 308-332
5. Miller P.G. (2014). *The Role of Risk Management and Compliance in Banking Integration*, New York University Law and Economics Working Paper, 11, 1-26
6. Peters, G.W. et al. (2009). *Dynamic Operational Risk: Modeling Dependence and Combining Different Sources of Information*. The Journal of Operational Risk, 4 (2), 69-104

CREDIT RISK MANAGEMENT OF ING BANK

Assoc. prof. Ștefan Virgil IACOB PhD (*stefaniacob79@yahoo.com*)

Petroleum – Gas University of Ploiesti / Artifex University of Bucharest

Alexandra PETRE PhD Student (*alexandra.olteanu.s1@anaf.ro*)

Bucharest University of Economic Studies

Iulian RADU PhD Student (*julian@linux.com*)

Bucharest University of Economic Studies

Abstract

The banking system in Romania experienced an extremely rapid evolution and dynamics in the last decade and was not spared, at the end of the last decade, from syncope or crises whose economic, conjunctural, legal causes, etc. they were multiple. The positive evolution and the relatively safe business environment have determined the attraction of foreign banks on the Romanian banking market with positive effects on the development of the sector, contributing to the growth of the financial intermediation process. The diversification of banking activity, the generous offer of products and services offered to clients, however, raises the issue of exposing banks to a greater variety of risks that they must manage. In addition, the performance of the activity in an economic environment in transformation subject to the internationalization of financial flows, makes the problem of risk management acquire a new dimension.

Keywords: banking system, credits, risks, crises.

JEL classification: G20, G30

Introduction

ING Bank came into existence in the middle of the last century, in the Netherlands, when insurance and banking operations played an important role in the development of the financial sector in this country.

The group was created in 1991 by the merger of the largest Dutch insurance company, National Nederland, with one of the largest Dutch commercial banks, NMB Postbank Group, the resulting company being called Internationale Nederland Group, or ING for short. The formation of ING Group was the result of the first full merger in Europe between a bank and an insurance company. Later, the company changed its name, becoming ING Group NV.

Since 1991, the year in which the group was created, ING has evolved from a Dutch company with some international activities to a multinational

company of Dutch origin. This was achieved not only through organic growth, but also through numerous important acquisitions, the first of which took place in 1995, when ING took over Barings Bank. This acquisition led to the recognition of the ING brand worldwide and strengthened the presence of the corporate banking services division in emerging markets.

Currently, ING is an international financial institution that offers banking, insurance and asset management services to over 85 million individual clients, companies or institutions in over 60 countries. With a staff of over 130,000 employees, the group serves a wide range of clients such as individuals or families, small businesses or large corporations, institutions or governments.

ING's mission: At the center of our concerns are the needs of our customers. In everything we do, we strive to be the preferred financial services partner. Our success is based on the continuous improvement of our abilities to find innovative and effective solutions for the specific needs of our customers. Therefore, ING Bank's main concern is to offer its clients reliable, efficient and flexible services in an imperfect, often difficult market.

The main objective of the ING group is to offer all categories of clients, services at the highest standards of professionalism; the appreciation of the quality and prices of ING products by customers being considered the most precious reward.

The global strategy of the ING institution is based on its strong points, namely:

- Continuation of the process of innovation and inter-regional cooperation in order to respond to the needs of customers;
- Continuing the development of global capacities, regional and inter-regional distribution power in Europe, America and Asia-Pacific. The regional offices collaborate closely with the distribution channels;
- Consolidation of improved investment activity in America, Europe and Asia-Pacific.

Literature review

Credit risk management is a topic that has been addressed by several researchers concerned with financial-banking activity. In this sense, Anghelache, C., Anghelache, G.V., Anghel, M.G., Niță, G. (2016) analyze banking risks, their management methods and studied the fundamental elements related to operational risk. Cipovova, E., Dlaskova, G. (2016) are concerned with credit risk management methods. Geiger H. (2000) is concerned with the regulation and supervision of operational risk in the banking system, and Hakens, H., Schnabel, I. (2010) address the impact of

operational risks on financial services. Miller P.G. (2014) is concerned with the role of risk management in the banking system, and Peters, G.W. et al. (2009) analyze some aspects related to operational risk.

Data, Results and Discussion

ING Bank carries out its activity in several fields, at the center of its actions being customer orientation and solid business principles (prompt customer service, entrepreneurial spirit, professionalism, teamwork and integrity).

ING Group's main areas of activity:

- Insurance in Europe, America and the Asia/Pacific region - carries out insurance activities/operations and other important activities in several countries in Europe, North and South America and the Asia-Pacific region.
- Banking services for legal entities (Wholesale Banking) - carries out banking operations for companies on a global level. It has five divisions: Clients, Network, Products, Corporate Finance & Equity Markets and Financial Markets. This division offers a complete range of products and services for corporations and institutions.
- Banking services for individuals (Retail Banking) - carries out banking operations for individuals in Romania, the Netherlands, Belgium, Poland and India. This division offers private banking services in selected markets: not only in Romania, but also in the Netherlands, Belgium, Switzerland, Luxembourg and several countries in Asia.

The history of ING in Romania began in 1994, when ING Bank opened the first branch of a foreign bank in Romania after 1989. Currently, ING Romania offers a full range of financial services for all categories of clients, such as : companies, financial institutions and private clients. ING Romania has over 1000 employees in the 36 cities where over 200 branches are open for companies and ING Self 'Bank units, for individuals. ING Romania also benefits from the largest sales force for insurance products: 2,600 consultants in 61 cities. ING holds a very solid position in all the segments in which it operates: leader on the brokerage market and on the primary and secondary financial market; is the largest custodian bank and is the leader of the life insurance market. In addition, ING was the first banking institution to offer companies and individuals a full range of electronic services: ING Online, Self 'Bank and Home 'Bank. Also, ING Bank is the only bank on the Romanian market that benefits from the AA rating, granted by the international agency Standard & Poor's. It gives ING Bank the status of a financial institution that provides clients with excellent financial security.

In addition to the banking division, ING Group is present in Romania through the following divisions: ING Life Insurance; ING Pensions; ING Lease; ING Commercial Finance; ING Real Estate Investment Management.

ING Group is ranked 7th in the ranking of the most powerful companies in the world, according to the 2020 Fortune Global 500 ranking.

Credit is the basis of the survival of the vast majority of banks. The risk it involves can be limited by reducing the credits granted to the involved parties and the high exposure to related parties.

Credit risk can be defined as the risk that occurs when a bank client, party to the contract, will not fulfill its obligations in accordance with the terms and conditions of the contract, thus the asset holder suffering losses. Thus, the real determination of the debtor's creditworthiness is an element of great importance in the bank's lending activity. In undesirable cases, it may happen that payments are delayed or not made at all in the last resort, which would implicitly cause cash flow problems and affect the bank's liquidity. Despite innovation in the financial services sector, credit risk is still the single leading cause of bank failure.

A good lending policy should not be too restrictive, but allow the presentation to the board of loans that the officers consider worthy of consideration, but do not fall within the parameters of the written instructions. The credit risk management philosophy includes several policies including:

- policies to limit exposure or reduce credit risk;
- asset classification policies;
- policies regarding the creation of the necessary provisions.

Based on strategy, strengths and weaknesses; based on the opportunities and threats from the relationship with the environment (results from the SWOT analysis), each bank creates a lending policy. The greater the risk that the institution is willing to assume, the greater the profit will be.

When structuring the lending policy, it is important to examine the advantages obtained from the assumed risk, the management having to establish interest rates that reflect this aspect.

• Credit risk management at ING Bank

Risk-taking is an integral part of ING Bank's business. As a financial services company active in the banking and investment sector, ING Bank is naturally exposed to a variety of risks. However, in order to measure risks, ING Bank resorted to both risk management methods in its day-to-day business activities and strategic planning.

Banking risk management plays a vital role in our disciplined investment management processes. We evaluate and monitor the implications of all our investment decisions.

ING Bank's credit risks are divided into five main risk categories, namely:

-
- credit risk (including guarantees and letters of credit);
 - investment risk;
 - pre-settlement risk (derivative financial instruments, securities and financing of foreign exchange transactions);
 - money market risk;
 - settlement risk.

In the case of ING, credit risk occurs when the institution grants a loan to a client, or when it grants guarantees on behalf of clients. This is the most common risk category, and includes long-term loans, mortgages, revolving loans, overdrafts, guarantees, letters of credit, etc.

The investment risk of ING bank is represented by the risk of acquiring its bonds, commercial papers, securitizations, and other similar publicly traded securities. Moreover, the investment risk occurs when ING buys a bond (synthetic), with the intention of keeping it for as long as possible (generally, until maturity). Bonds that are purchased with the intention of being resold in a short period of time are considered to be trading risks, being thus measured and monitored by the Risk Management Department. The investment risk is assessed at the initial cost (purchase price).

Pre-settlement risk occurs when a transaction is carried out before the settlement deadline and ING must thus replace the commercial contract at the prevailing market price at that time (possibly unfavorable). The pre-settlement risk (potential or expected risk) is the cost of replacement by ING of the commercial contracts on the market. This category of credit risks includes activities specific to the capital market, such as options, swaps, securities and transaction financing.

The money market risk, in the case of ING bank, appears when it attracts short-term deposits in return, in order to manage excess liquidity. In case of non-repayment by counterparties, ING may lose the deposits attracted, thus the market risk arises. Market risk is therefore simply measured as the value of the deposit, excluding any accrued and unpaid interest.

The settlement risk of ING bank is associated with transactions with primary or derivative financial instruments on international markets, and occurs if the delivery of the instruments takes place before the payment is made.

• *ING Bank's loan portfolio*

The structure of the loan portfolio of ING bank essentially includes: consumer loans, mortgage loans and corporate loans.

ING Bank Romania reported record operating revenues for 2022, up 30% compared to 2021, but a 20% decrease in profit due to provisions.

The share of non-performing loans reached 3% of the corporate financing portfolio, while in the area of retail loans guaranteed by mortgage it is only 0.5%. In the corporate sector, approximately 10 loans are being restructured; while in the retail sector, hundreds of loans were restructured. ING tried in the fall of 2022 to execute the guarantees for a 17 million euro loan granted to the retailer Flamingo, but the company opened the insolvency procedure, which generated a third of the bank's total provisions. In the retail area, the restructured loans have accumulated several million euros, given that the total portfolio includes real estate financing of 500 million euros and consumer financing of 300 million euros.

Credit risk analysis of ING bank for the period 2020-2022

Table no. 1.

Risk classes - ING Bank

	2020	2021	2022
Credit risk (including Transfer risk)	7,503	8,686	9,991
Market risk	7,407	10,349	8,435
Business risk	1,004	1,221	2,581
Operational risk	2,013	2,151	2,074
Total banking operations	17,927	22,407	23,081

Source: ING

As can be seen from the adjacent table, ING Bank records during 2020 a credit risk value of 7.503, and the year 2021 reflects a credit risk value of approximately 8.686. These financial values highlight the effect of global economic growth in this time frame, the effect of increased market volatility and the improvement of economic and financial instruments. Therefore, during these 2 years, the categories of risks to which the company could have been exposed were permanently kept under control, being carefully monitored within the specialized departments of the bank. During 2022, ING Bank registers a credit risk weight of around 9.991, a value that strongly reflects the effects of the international financial economic crisis, therefore, the effects of the difficult economic situation.

The following table reflects the risk values recorded separately for each business sector of ING bank:

Sectoral risk analysis of ING bank

Table no. 2

	2020	2021	2022
Commercial Banking	8,646	9,849	8,662
Retail Banking	5,36	6,169	7,166
ING Direct	2,831	4,05	4,466
Corporate Line Bank	1,09	2,339	2,787
Total banking operations	17,927	22,407	23,081

Source: ING

As can be seen from table no. 2, the Commercial Banking sector of the ING Bank institution registers the highest risks in banking activities and operations, a phenomenon explained mainly by the migration of the bank's credits.

The measures adopted by the BNR in 2022 (flexibility of banking prudence rules regarding the creation of credit risk provisions, granting the possibility to include interim profit in the calculation of own funds, reducing to zero the minimum reserve ratio for foreign currency liabilities with residual maturity high of two years) contributes to the improvement of the financial and prudential situation of ING bank, with beneficial effects on the relaunch of non-governmental credit and, implicitly, on the real economy.

• *ING Bank's risk exposure profile*

In order to protect the interests of its shareholders, depositors and other clients, ING bank has an average risk exposure profile, which is reflected through the entire activity carried out and through the objectives, policies and exposure to each significant risk, including in relation to outsourced activities.

The credit risk profile of ING bank is medium, a situation reflected by the following elements:

- Increasing the efficiency of the selection process of eligible clients; contracting loans by: improving/updating/implementing statistically validated scores, ratings and financial analysis applications;
- Increasing the efficiency of the selection process of the industries/sub-industries/customer segments to which the bank is exposed by identifying the areas affected / which will be affected by the crisis;
- Maintaining appropriate levels of collateralization of exposures;
- Improving the loan portfolio monitoring process by using an early warning system, as well as a system for monitoring the deterioration of the economic and financial performance of corporate and retail clients;

- Determination and analysis of consolidated exposures, both at the individual ING level and for the ING group;

A financial institution of the size of the ING group cannot have any other policy than maintaining a diversified national and international lending portfolio, together with avoiding the major risks it imposes. General information systems as well as internal methodologies for establishing the level of risk assumed by a debtor were brought to the aid of the managers dealing with this sector. These internal procedures also include a monitoring scale with values from 1 to 22 covering the risk classes.

In other words, ING bank's exposure to lending operations is mainly related to traditional lending to individuals and legal entities, followed by investments in bonds and other securitized assets. The restructuring of ING's lending operations takes into account the management of customer relations, the improvement of the borrower's risk profile, as well as the maximization of collection possibilities. In this sense, the restructuring activities for business debtors are organized as I mentioned before, based on a list, a scale for monitoring the status/level of credit risks (minimum, medium or high risk). The credit risk status monitoring list includes: a restructuring level with values of (1-17: minimal risk; and 18-19: medium risk) or even a recovery level (20-22: high risk). For customers, the monitoring list of the loan status - potential problem is usually caused by payment arrears (more than 1 month), which are subsequently reflected in the risk rating with values of 18-19 (or comparable level based on a high probability of risk). Following analyzes regarding the management of restructuring relationships, the outstanding amounts are periodically transferred to the commercial banking departments.

ING continues to adopt a proactive attitude in partnership with its business clients. The latter facing financial difficulties in restructuring their loans, especially in 2022. The year 2022 is characterized by significant increases in outstanding loans, which is due to the effects of the pandemic and the economic and financial crisis.

Bonds and debt securities effectively carry a credit risk related to the issuer, which can be calculated based on the issuer's solvency rating. Bonds and debt securities issued by entities with a low rating are generally considered to present a higher credit risk and probability of issuer default than those issued by issuers with a high rating. If the issuer of the bonds or debt securities enters into financial or economic difficulties, the value of the bonds or debt securities (which may become void) and the payments made on account of these bonds or debt securities (which may become void) may be affected. The use of debt-based OTC derivatives, provided that this is mentioned in the investment policy of the sub-fund, may involve assuming a credit risk.

ING Bank registered a considerable decrease in risk category ratings, largely as a result of the pressures exerted, pressures related to the securitization tranches held by ING Direct and as a result of the deterioration of the solvency of the economy in general.

• *Measures to reduce and prevent credit risk – ING Bank*

The lending activity is carried out in such a way as to respond to the principle of prudence in the process of approving credit requests and to ensure the control and conscious assumption of all risks arising from the bank's relationship with its customers. Credit risk encompasses both the risk in the actual lending activity and in other transactions initiated for the bank's customers, such as: issuing letters of guarantee, opening/confirming letters of credit, analyzing, discounting trade effects presented by customers, investments in shares and other securities, other facilities granted to clients.

In order to assess and limit the risk in lending activity, ING bank promotes general, specific and sectoral policies.

The general policies are aimed at reducing the credit risk that refers both to legal entity clients and to natural persons or persons in special relations with the bank, and mainly concern the volume and structure of loans (lei/currency, maturities), determined in turn them, by the volume and structure of the lending resources attracted from the clientele, it being forbidden to grant credits for a term of more than 90 days on account of sight resources more than about 30% of the permanent average balance of these availabilities.

To prevent risk, ING bank does not grant loans:

- economic agents that register losses and have no recovery perspective, except for cases where it was regulated in this way by normative acts;

- economic agents that do not contribute their own capital to the financing of working capital or to the realization of development projects (investments);

- economic agents with debts to the bank, passed by it off the balance sheet and which do not present viable recovery programs, in a position to ensure the recovery of debts in the shortest possible term;

- economic units for which the reorganization or bankruptcy procedure was instituted in accordance with the provisions of Law no. 64/1995 regarding the reorganization and bankruptcy procedure, except in cases where the court decides that credits can be granted in order to reorganize and rehabilitate the debtor's activity;

- economic agents whose debts were handed over for capitalization to A.V.A.B. and they did not regulate the payment method of the respective debts.

When granting bank credits, the principle that the first source of credit repayment should be considered the borrower's ability to generate liquidity is always taken into account, and material guarantees must always be the last source of credit repayment and related interest payments. ING Bank requires borrowers to insure the assets admitted as a guarantee with approved insurance-reinsurance companies.

The specific risk reduction policies are established depending on the general evolution of the economy, the guidelines established by government programs, etc., and take into account the following:

- supporting small and medium-sized enterprises and the private sector in general through loans, aiming to correlate the structure of loans by ownership with the contribution of the two sectors to the realization of the gross domestic product;

- promoting a policy of supporting production for export and the export of products through credits, including through the practice of differentiated interest rates, in order to ensure the necessary currency and balance the balance of payments;

- the prohibition of access to credits for unprofitable economic agents and without certain possibilities of recovery, which register losses from the activity carried out;

- monitoring the economic agents, clients of the bank, which will be liquidated and establishing the appropriate measures for the recovery of the bank's claims arising from credits and interests, including through the forced execution of guarantees;

- the allocation of credit ceilings, in lei and foreign currency, to territorial units is differentiated on the basis of value criteria realized by them;

- the powers to approve loans and letters of guarantee are reduced by 50% or suspended while the banking unit registers outstanding loans and/or unpaid interest older than 30 days in a weight that exceeds 20% and respectively 50% of total portfolio; - changing the level of interest charged by the bank on the loans granted, depending on the debt service of the borrowers;

- monitoring of the economic agents with the largest outstanding debts to the bank, partners, budget, which carry out unprofitable activities, with inadequate financial performance;

- priority granting of credits per object, with distinct follow-up, on separate economic contracts and the corresponding reduction in the volume of global operating credits;

- in order to disperse the credit risk, the large-scale introduction of consumer loans for the population will be pursued, which allows the stimulation of demand and, on this basis, the relaunch of production.

The specific credit risk policies are established and revised periodically, or whenever necessary, and are subject to the approval of the Management Committee and the Board of Directors of ING bank, upon the proposal of the Risk Committee. Sectoral credit risk policies take into account the fact that in banking practice, the danger of excessive concentration of credits towards a certain branch of activity is recognized. Through the continuous monitoring system of the loan portfolio, ING bank analyzes its exposure to all branches of activity and establishes its loan allocation policy by activity sector. When establishing the exposure limits for branches of activity (sector polarization of risk), ING bank uses a scoring analysis system based on a series of performance evaluation indicators for each branch.

The measures undertaken by ING bank in the direction of reducing the credit risk are embodied in:

- creating an efficient informational base;
- knowledge of all controllable and uncontrollable decision-making factors, all limitations and possible results for any credit line or service that could be granted;
- carefully drawing up the credit documentation to ensure the terms and conditions that support the bank's position;
- providing appropriate guarantees;
- ensuring a qualitative and quantitative control of credit, ensuring, among other things, record keeping and the ratio between the degree of indebtedness and credit;
- assessment at the individual level of the repayment capacity of the debtors;
- setting up specific credit risk provisions to absorb anticipated losses;
- avoiding a concentration of credits on: economic sectors, geographical areas, terms, destinations, classification categories, types of guarantees and avoiding their insurance - reinsurance with a single company (or with insurance companies with problems);
- dispersion of credit risk by diversifying the customer base and the types of loans granted;
- periodic review of the customer analysis system for granting loans (scoring and rating systems), etc.

Establishing criteria for granting healthy and well-defined loans is an essential principle in the lending activity.

As the economies of Eastern European countries mature, and business and financial markets become more and more integrated in the internal market of the European Union, the role of credit risk management will increase significantly, credit risk being an important component of the management

and strategy of ING bank. In accordance with the adopted strategy, the major financial objective of the bank is to obtain profits at the expected level, the achievement of which requires the existence of certain conditions of uncertainty, respectively the assumption of a risk. Under these conditions, the bank seeks to maximize its profit while maintaining the risk at an acceptable level.

Given its importance for the activity of banking institutions, both credit institutions and the supervisory authority must promote and support the new theoretical models. The rule confirmed by practice is that a correct risk assessment carried out for both the bank and the borrower generates profitability for both parties

Rigorous credit risk management supports the consolidation of financial-banking markets and helps borrowers to use borrowed capital with maximum efficiency. Also, the unification and practice of a common risk assessment, based on the new directives on capital requirements, ensures the strengthening of relations between the community and global economic partners.

Credit risk management therefore represents an essential component of risk management, useful for the long-term success of any banking institution.

The basis of sound credit risk management is the ability of credit risk management policies to identify existing and potential risks, inherent in any lending activity, and to limit or reduce them.

As far as ING bank is concerned, its success on the Romanian market and recognition from both partners and competitors is due to continuous adaptation to the needs of the local market, the introduction of new services that meet customer expectations and the firm refusal to make concessions on quality.

Conclusions

In the conditions of the turbulent changes taking place within the national financial-banking system, the correct and prudent management of the main component of banking assets, the loan portfolio, becomes the essential condition for the survival of banking institutions.

The analysis of the loan portfolio represents the complex activity that results in ensuring the realization of a loan portfolio with certain qualitative characteristics from the point of view of related risks and a certain level of return on capital. The purpose of the loan portfolio analysis activity, in the last instance, must coincide with the general activity purposes of the banking institution: stability, profitability, development, and in order to achieve these purposes, it is necessary to elaborate the lending policy in detail, component

of the bank's general policy, and to ensure its implementation in practice. The credit policy contains the general directives regarding the organization of the lending process, the organization of credit control and the methods of identification, evaluation and acceptance of risks susceptible to hereditary activity. The credit policy must also contain credit standards and instructions, which would detail the ways of applying the general policy directly in practice.

The individual credit analysis and management begins with the selection of credit applications, the evaluation of the potential client's creditworthiness, the judicious elaboration of the credit structure, the passing of the project through all the authorization stages. At each stage, the risks accepted by the bank and the ways to avoid or at least reduce their negative consequences are taken into account. The portfolio, once formed, is subject to a rigorous control, in order to maintain its qualitative characteristics and capitalize it at the estimated level of profitability. For this, the monitoring of each credit in the portfolio is carried out, with individual approaches and attitudes for each client and special situation, in connection with the mobilized resources. The global management of the credit portfolio studies the risks and their potential effects on the synergistic quality of the portfolio, i.e. on the net banking result. Within global management, we distinguish the process of credit classification, application of limits, diversification, ordering of priorities, etc. A special place in global management is held by the procedures for ensuring the market risks involved in credit activity, as well as the detection of non-differentiable risks, practically the most dangerous aspects, which require special attention and specific approaches.

References

1. Anghelache, C., Anghelache, G.V., Anghel, M.G., Niță, G. (2016). *General Notions on banking Risks*, Romanian Statistical Review Supplement, 5, 13-1
2. Cipovova, E., Dlaskova, G. (2016). *Comparison of Different Methods of Credit Risk Management of the Commercial Bank to Accelerate Lending Activities for SME Segment*. European Research Studies, 19, (4), 17-26
3. Geiger H. (2000), *Regulating and Supervising Operational Risk for Banks*, Swiss Banking Institute, Working Paper no.26
4. Hakens, H., Schnabel, I. (2010). *Credit Risk Transfer and Bank Competition*. Journal of Financial Intermediation, 19 (3), 308-332
5. Miller P.G. (2014). *The Role of Risk Management and Compliance in Banking Integration*, New York University Law and Economics Working Paper, 11, 1-26
6. Peters, G.W. et al. (2009). *Dynamic Operational Risk: Modeling Dependence and Combining Different Sources of Information*. The Journal of Operational Risk, 4 (2), 69-104

Riscurile de plăți, a dobânzii și a schimbului valutar

Prof. Constantin ANGHELACHE PhD (actincon@yahoo.com)

Bucharest University of Economic Studies / Artifex University of Bucharest

Cristian OLTEANU PhD Student (alexandra.olteanu.s1@anaf.ro)

Bucharest University of Economic Studies

Cristian Marius RĂDUȚ PhD Student (radutmc@gmail.com)

Bucharest University of Economic Studies

Dana Luiza GRIGORESCU PhD Student (danaluiza2004@yahoo.com)

Bucharest University of Economic Studies

Bogdan DRĂGHIA (bdraghia@gmail.com)

National Institute of Statistics

Abstract

Derularea plăților prin intermediul băncilor are loc cu ajutorul unor instrumente de plată care prin natura lor presupun și o serie de riscuri dintre care cele mai frecvente sunt riscurile financiare, de tipul riscului de lichiditate și cel de credit. Riscul de lichiditate rezultă din posibila insolvabilitate a partenerului de tranzacție care are calitatea de debitor; acesta aflându-se în imposibilitatea achitării datoriei. Această situație se repercutează asupra situației trezoreriei creditorului, care nu intră în posesia sumei așteptate și nu-și poate derula, în continuare, activitatea financiară în condiții optime. Riscul de credit se manifestă atât pentru vânzător cât și pentru cumpărător; astfel încât cumpărătorul ar putea vira sumele datorate înainte ca vânzătorul să livreze marfa și invers, adică transferul mărfurilor să aibă loc înaintea încasării sumelor; astfel încât cealaltă parte să nu-și poată îndeplini obligațiile. De asemenea, băncile intermediare din cadrul tranzacției ar putea avea de suferit datorită decalajului ce ar putea apare în momentul transferului sumelor din cont și existența, de fapt, a acestora în contul plătitorului - riscurile operaționale sau riscurile participanților împiedică sistemul să funcționeze la parametrii normali, datorită unor incidente.

Cuvinte cheie: dobânzi, schimb valutar, lichiditate, credite, riscuri, sistem financiar-bancar.

Clasificarea JEL: G20, G21

Introducere

În baza sarcinilor sale de supraveghere prudentială a băncilor, BNR aplică inclusiv măsuri de prevenire a riscurilor în domeniul plăților fără numerar, aplicând o supraveghere funcțională.

Obiectul supravegherii funcționale a unui sistem de plăți nu este alcătuit doar din bănci și agenții economici care fac comerț cu bani, cei care emit instrumente de plată cu titlu profesional, ci și alți intermediari nefinancieri, agenți economici care asigură operarea sistemului, inclusiv furnizorii de rețele și transmisie de date și servicii.

Întreaga activitate a BNR, de supraveghere în domeniul plăților, se supune procesului de creare a unui sistem bancar credibil, astfel încât cei care iau parte la tranzacții să aibă deplină încredere că procesul respectiv nu va trece prin crize.

În vederea creșterii disciplinei decontărilor și a încrederii publicului în utilizarea instrumentelor de plată și, nu în ultimul rând, al evaluării și limitării riscului prezentat de clienții rău-platnici, Banca Națională a României a emis Regulamentul nr.1/ 2001 privind organizarea și funcționarea Centralei Incidentelor de Plăți (CIP) care este un centru național de intermediere, care gestionează, în numele Băncii Naționale a României, datele specifice incidentelor de plăți care sunt definite, transmise, difuzate și valorificate pe baza informațiilor, chiar anterior plății, conținute în evidențe și care sunt ocazionate de acte și fapte cu potențial fraudulos, litigios sau producătoare de riscuri de neplată, inclusiv dintre cele care pot afecta finalitatea decontării.

În acest fel, se urmărește filtrarea participanților la sisteme și eliminarea celor care devin, pe parcurs, factori de disfuncționalitate și de risc.

CIP reprezintă centrul național de intermediere și valorificare a informației privind incidentele apărute la plățile efectuate cu instrumentele de plată de debit (cecuri, cambii, bilete la ordin), în vederea creșterii disciplinei decontărilor și aplicării reglementărilor în vigoare, a încrederii publicului în utilizarea instrumentelor de plată, precum și a evaluării și limitării riscului prezentat de clienții rău-platnici.

Literature review

Activitatea și riscurile care apar în desfășurarea activității din domeniul financiar-bancar au făcut obiectul unor numeroase studii. Amintim în acest sens Anghelache, C., Anghel, M.G., Diaconu, A. și Lilea, F.P. (2017) au publicat un amplu studiu cu privire la riscul operațional, abordând aspecte privind utilizarea unor modele de analiză și control pentru a prevedea declanșarea riscului, pentru a limita efectele. Anghelache, G.V., Bodo, Gv. și Soica, R. (2019) au publicat un studiu referitor la analiza riscurilor bancare. Anghelache C., Anghel M.G., Iacob Ș.V., Pârțachi I. (2020), în care autorii au abordat problema efectului riscului operațional în contextul plasării investițiilor pe diverse piețe. Anghelache, C. și alții în Analiza macroeconomică publicată în anul (2007) abordează aspecte privitoare la esența riscului de credit.

Anghelache, C. (2006) a publicat un studiu referitor la metodele cantitative utilizate în analizele financiar-bancare. Anghel, M.G. și alții (2017) publică rezultatul unei cercetări privind managementul riscurilor bancare. Kuritzkes, A. (2002) și Peters, G.W. et al. (2009) abordează aspecte teoretice ce vizează riscul operațional, având în vedere în acest sens posibilitățile de modelare a dependențelor prin combinarea diferitelor surse de informații, iar Miller P.G. (2014) este preocupat de rolul managementului riscului și necesitatea integrării unui sistem de management complex al riscului în sistemul bancar. Yacine AIT-Sahalia și Andrew, W.Lo. (2008) au publicat o lucrare privind riscul neparametric și aversiunea la risc.

Date, rezultate și discuții

Incidentele de plăți cele mai des întâlnite sunt generate de instrumentele următoare: cecul, cambia și biletul la ordin. Ca urmare, CIP organizează și gestionează Fișierul Național de Incidente de Plăți (FNIP), care este structurat astfel:

- Fișierul național de cecuri (FNC)
- Fișierul național de cambii (FNCB)
- Fișierul național de bilete la ordin (FNBO)

Direcția urmăririi riscurilor bancare va organiza o bază permanentă de date, numită Fișierul național al persoanelor cu risc (FNPR), alimentat automat din Fișierul național al incidentelor de plăți, cu incidentele majore de plăți, înregistrate pe numele unei persoane fizice sau juridice.

Orice informație privind incidentele de plăți din Fișierul Național al Incidentelor de Plăți va fi arhivată pe o perioadă de cinci ani, în cadrul Direcției generale de plăți și urmărirea a riscurilor bancare din Banca Națională a României.

Data prezentării la plată reprezintă data transmiterii instrumentului de la unitatea prezentatoare la unitatea primitoare, conform circuitelor de compensare, în cazul plăților interbancare, respectiv data la care titularul de cont depune la banca sa, în vederea încasării, borderoul de încasare și instrumentul, în cazul plăților intrabancare;

Termenul incident de plată semnifică neîndeplinirea întocmai și la timp a obligațiilor participanților, înaintea sau în timpul procesului de decontare a instrumentului, obligații rezultate prin efectul legii și/sau al contractului care le reglementează, a căror neîndeplinire este adusă la cunoștință CIP de către persoanele declarante, pentru apărarea interesului public;

Incidentul de plată major în cazul cambiei și al biletului la ordin: este incidentul de plată determinat de înregistrarea uneia dintre următoarele situații:

- cambia a fost scontată fără existența în total/în parte a creanței cedate în momentul cesiunii acesteia;

- biletul la ordin/cambia cu scadență la vedere a fost refuzat(ă) din lipsă totală de disponibil, în cazul prezentării la plată în termen;

- biletul la ordin/cambia cu scadență la vedere a fost refuzat(ă) din lipsă parțială de disponibil, în cazul prezentării la plată în termen;

- biletul la ordin/cambia cu scadență la un anume timp de la vedere, la un anume timp de la data emiterii sau la o dată fixă a fost refuzat(ă) din lipsă totală de disponibil, în cazul prezentării la plată la termen;

- biletul la ordin/cambia cu scadență la un anume timp de la vedere, la un anume timp de la data emiterii sau la o dată fixă a fost refuzat(ă) din lipsă parțială de disponibil, în cazul prezentării la plată la termen;

Incidentele majore de plăți, pentru cecuri, acoperă următoarele situații:

- un cec emis fără autorizarea trasului;

- cecul refuzat la plată din lipsa parțială de disponibil;

- cecul refuzat la plată din lipsa totală de disponibil;

- cecul emis cu dată falsă;

- cecul circular sau cecul de călătorie emis la purtător;

- cecul a fost emis de un trăgător aflat în interdicție bancară.

Interdicția bancară reprezintă regimul impus de bancă unui titular de cont prin care se interzice acestuia emiterea de cecuri pe o perioadă de un an, conform unor angajamente reciproce aplicabile plății cu cecuri, ca urmare a unor incidente de plăți majore produse cu cec.

Condiție indispensabilă pentru creșterea încrederii publicului în sistemul bancar, controlul operativ în sistemul de plăți este desfășurat de personalul care asigură operațiunile la ghișeu sau care coordonează ședințele de compensare și are mai multe obiective principale, și anume:

- evitarea pierderilor sau fraudelor datorate decontării unor instrumente de plată neconforme cu reglementările în vigoare;

- asigurarea securității și acurateței operațiunilor de decontare, în vederea obținerii unei protecții sporite a conturilor clienților bancari;

- asigurarea transparenței procedurilor bancare de transfer și decontare.

CIP trebuie să-și atingă scopul pentru care a fost înființată, și anume creșterea disciplinei în domeniul utilizării instrumentelor de plată. O informare corectă și la timp poate stopa infracționalitatea în domeniul plăților și poate elimina din mediul de afaceri persoanele care eludează legile în vigoare și produc prejudicii partenerilor de afaceri.

• **Riscul ratei dobânzii**

Formă a capitalului purtător de dobândă, capitalul împrumutat are ca sursă capitalul degajat temporar din circuitul de ansamblu al economiei și care, la rândul său, depinde de o serie de factori, cum sunt: modalitatea specifică de derulare a circuitului economic și financiar, nesincronizarea momentului încasării produselor cu momentul plății materiilor prime utilizate, nesincronizarea momentului realizării profiturilor cu momentul utilizării lor, la care se adaugă economiile și disponibilitățile deținute de populație, etc. Capitalul de împrumut are o serie de caracteristici, care îl fac să se deosebească de creditul comercial. Din acest punct de vedere, capitalul de împrumut reprezintă *capital proprietate*, deoarece creditorul, sau proprietarul fondurilor, are dreptul, ca, la scadență, să pretindă rambursarea împrumutului și a dobânzii aferente, în timp ce debitorul are dreptul de a utiliza banii respectivi după propriile nevoie, având obligația de a rambursa la termen suma împrumutată și de a plăti dobânda convenită.

Raportul procentual dintre dobândă și capitalul împrumutat reprezintă rata dobânzii. Stabilirea ratei dobânzii directe în economie se realizează ținând cont de o serie de elemente și anume: rata inflației, politica investițională pe plan național, ratele de schimb din economie, precum și de nivelul lichidităților existente. Datorită imperfecțiunilor pieței monetare și financiare, al existenței fenomenului inflaționist ori al fluctuațiilor economice, se manifestă două nivele ale ratei dobânzii și anume rata nominală și rata reală.

Rata nominală a dobânzii reprezintă valoarea anunțată, observabilă a acesteia.

Rata reală a dobânzii reprezintă, de fapt, o rată anticipată, calculată pe baza ratei nominale a dobânzii și a ratei anticipate a inflației, se poate determina după relația:

$$d'_r = d'_n - r_{ai}$$

unde :

d'_r - reprezintă rata reală a dobânzii;

d'_n - reprezintă rata nominală a dobânzii;

r_{ai} - reprezintă rata anticipată a inflației

Calculul ratei dobânzii se bazează în mare măsură pe conceptul de *valoare prezentă*. Cu ajutorul acesteia se poate determina suma ce trebuie investită în prezent la rata dobânzii anunțată astfel încât să se obțină suma scontată în viitor. În cazul unui împrumut, *rata simplă a dobânzii* se obține prin împărțirea valorii absolute a dobânzii promise la capitalul împrumutat:

$$r_d = \frac{D}{C_i} 100$$

unde:

r_d este rata dobânzii

D este dobânda

C_i capitalul împrumutat

La termenul scadent, suma rambursată va fi egală cu valoarea principalului plus dobânda:

$$C_r = C_i \times (1 + r_d)$$

C_r este suma rambursată

Dacă această sumă este fructificată în continuare un număr de n ani atunci valoare sumei împrumutate inițial este:

$$C_r^1 = C_i \times (1 + r_d)^n$$

Formalizând se poate arăta că valoarea prezentă a unei sume încasate în viitor este:

$$VP = \frac{V_v}{(1 + r_d)^n}$$

unde:

VP este valoarea prezentă

V_v este valoarea viitoare

Dobânzile sunt antecalulate atunci când creditul se acordă pe baza unui suport de hârtie (efecte comerciale sau financiare). În schimb, dacă creditul nu are un asemenea suport atunci dobânda este postcalculată.

În scopul reducerii costurilor, literatura sugerează existența unor aranjamente de plăți hibride, în care un număr de bănci mari ar acționa ca și corespondenți și case de compensație pentru băncile mici stabilind relații de credit interbancare.

Modificările ratelor dobânzii pot determina schimbări semnificative în profitabilitatea unei bănci și în valoarea de piață a capitalului său. Fiecare bancă își calculează o rată activă de bază a dobânzii care trebuie să asigure venitul net din dobânzi de care are nevoie banca pentru a fi profitabilă în măsura în care au stabilit acționarii săi.

La stabilirea acestei rate se iau în considerare următorii factori:

a) nivelul ratei dobânzii de pe piața monetară care constituie pentru bănci costul dobânzii aferent resurselor pe care acestea le achiziționează pentru a depăși probleme de lichiditate;

b) nivelul prognozat al inflației deoarece există o relație direct proporțională între nivelul inflației și al ratei dobânzii. Este important ca ratele dobânzilor atât activă cât și pasivă să fie real pozitive pentru ca banca să-și protejeze capitalul propriu împotriva eroziunii generate de inflație și pentru protecția deponenților care altfel fie nu ar mai fi motivați să economisească, fie ar alege surse alternative de plasament.;

c) politica monetară practică de banca centrală care prin instrumentele utilizate (de exemplu, rata rezervelor minime obligatorii) vizează reducerea lichidităților din economie și a inflației;

d) costurile de achiziție a resurselor care cuprind atât costurile cu dobânda pe care o bancă o bonifică, cât și alte costuri, cum ar fi cele de operare, de asigurare a resursei, de promovare. Costurile de achiziție sunt specifice fiecărei categorii de resurse, constituind un reper în funcție de care fiecare bancă își restructurează pasivele;

e) rata de rentabilitate a capitalului propriu care constituie obiectivul fundamental al managementului din fiecare bancă responsabil în fața acționarilor. La stabilirea nivelului de rentabilitate trebuie avute în vedere rata inflației prognozate și rata dobânzii la depozitele la termen practicate în sistemul bancar, pentru ca dividendele distribuite să fie mai mari decât eventuala dobândă la termen, iar rata dividendelor mai mare decât inflația.

Nu întotdeauna anticipațiile făcute de bancă se realizează în totalitate. Schimbările neanticipate în nivelul ratei dobânzii și compoziția pasivelor băncii pot ridica sau coborî în mod semnificativ profiturile băncii deoarece cheltuiala cu dobânda poate crește mai mult decât venitul din dobândă.

• *Determinanții riscului ratei dobânzii*

Riscul ratei dobânzii este acel risc de deteriorare a situației patrimoniale a băncii, sub influența unei modificări adverse a nivelului dobânzilor pe piață. De asemenea, putem considera riscul ratei dobânzii ca exprimând sensibilitatea rezultatelor financiare la variația nivelului ratelor dobânzii.

Dintre factorii endogeni care determină apariția riscului ratei dobânzii amintim:

- strategia băncii care poate stabili marje nerealiste;
- volumul și structura activelor și pasivelor bancare, existând diferențe între ele ca sensibilitate la variația ratei dobânzii, între volumul activelor și pasivelor purtătoare de dobânzi;

- volumul, structura și calitatea portofoliului de credite. Cu cât volumul creditelor este mai mare, cu atât activele sensibile la dobândă vor fi mai mari, știindu-se că dobânda la creditele în lei în băncile românești este variabilă. Referitor la structură, cu cât termenele de acordare sunt mai lungi, cu atât ele sunt supuse mai mult la risc, indiferent de utilizarea dobânzii fixe sau nu, pentru că pe termen lung modificarea ratei dobânzii este greu de anticipat. Calitatea creditelor implică resurse mai mari pentru finanțare deci cheltuieli mai mari cu dobânda. Un portofoliu de credite de calitate trebuie finanțat permanent, în totalitate, deoarece nu necesită acțiuni împotriva debitorilor și în consecință nici o creanță nu este scoasă în afara bilanțului;

- concordanța între scadențele activelor și pasivelor purtătoare de dobândă, ceea ce nu ar ridica probleme de lichiditate deci nu ar exista costuri suplimentare ca în situația în care scadențele activelor ar fi mai îndepărtate și nici venituri mai mici ca atunci când scadențele pasivelor ar fi mai îndepărtate și ar exista dificultăți în plasarea excedentului de resurse.

Printre factorii exogeni care influențează apariția riscului ratei dobânzii se pot enumera:

- mediul economic existent în care este suficient să amintim inflația, arieratele, creditele neperformante;

- politica economică, monetară, financiară practică de autorități ca de exemplu nivelul rezervelor minime obligatorii, modificări de prețuri în funcție de cursul valutar fără corelație cu veniturile populației etc.;

- necorelarea politicii băncii centrale cu politica economică a guvernului, situație posibilă datorită independenței băncii centrale și a unor priorități diferite;

- factori de ordin psihologic de obicei au influență în sens negativ, zvonurile în sistemul bancar fiind de natură să reducă capacitatea de plată a unei bănci, să o oblige să-și crească cheltuielile cu dobânda datorită unor împrumuturi forțate pe piața interbancară ca urmare a retragerilor depozitelor de către deponenții panicați;

- evoluția pieței interbancare afectează banca dacă are deficit de acoperit, deoarece rata dobânzii pasive pentru operațiuni interbancare (inclusiv B.N.R.) este mai mare decât rata dobânzii pentru sursele atrase de la clienții nebancari.

Riscul ratei dobânzii trebuie gestionat având în vedere obiectivul fundamental, constând în obținerea unei marje nete a dobânzii cât mai mare și mai stabilă în timp.

• **Riscul valutar**

Riscul valutar sau riscul de curs apare la orice cumpărare sau vânzare de monedă străină. Riscul cursului de schimb afectează atât piața produsului, cât și piața de capital. Volatilitatea cursurilor valutare poate influența capacitatea debitorilor de a-și rambursa împrumuturile.

Riscul valutar se poate defini ca fiind probabilitatea ca o variație a cursului valutar pe piață să ducă la diminuarea profitului net bancar. El este semnificativ la băncile implicate în operații valutare pe cont propriu sau în numele clienților. În România el este semnificativ pentru toate băncile deoarece majoritatea au licență pentru astfel de operații pe care le oferă clienților și pe care le folosesc și ca o modalitate de protejare a capitalului și activelor în condiții de inflație ridicată.

• **Principalele operațiuni valutare**

Operațiunile principale care se execută pe piața valutară sunt:

- operațiuni curente, care sunt efectuate între rezidenți și nerezidenți ce nu sunt de natura operațiunilor de capital și care decurg din: tranzacții de comerț internațional (inclusiv servicii), alte tranzacții curente, precum și creditele de comerț internațional cu termen de rambursare mai mic de un an; repatrierea veniturilor nete sub formă de dividende, dobânzi provenind din operațiuni de capital; remiteri de sume moderate, etc.

- operațiuni de capital care sunt efectuate între rezidenți și nerezidenți care decurg din: investiții directe; lichidarea investițiilor directe; investiții imobiliare; operațiuni de valori mobiliare specifice pieței de capital; operațiuni cu instrumente specifice pieței monetare; creditele de comerț internațional cu termen de rambursare mai mare de un an; credite financiare și împrumuturi; garanții, avaluri, facilități financiare auxiliare; operațiuni în conturi curente; operațiuni în conturi de depozit; schimb valutar; asigurări de viață; alte transferuri.

Principalele operațiuni de schimb valutar:

- tranzacții la vedere (de tip spot);
- tranzacții de tip forward;
- operațiuni Swap.

Tranzacția spot reprezintă o operațiune de vânzare-cumpărare valute cu decontare după două zile de la data încheierii tranzacției, la cursul de schimb stabilit între părți (curs spot). Operațiunea se realizează la 2 zile lucrătoare după ce a fost convenită rata de schimb.

Cotația spot cuprinde:

- rata la care banca va cumpăra o anumită valută (bid rate);
- rata la care banca va vinde valuta respectivă (asked sau offered rate).

• ***Expunerea băncilor la riscul valutar***

Riscul valutar exprimă probabilitatea ca o variație a cursului valutar să influențeze negativ marja dobânzii bancare. La originea acestui risc se află operațiile bancare în valută: activele și pasivele externe. Aceste elemente sunt integrate în bilanțul societății bancare prin conversie în moneda națională la cursul zilei: variația acestui curs poate angrena pierderi sau câștiguri independente de eforturile băncii sau de calitatea managementului său.

Ca și în cazul celorlalte forme ale riscului de piață și pentru riscul valutar expunerea potențială la risc depinde de mărimea diferenței dintre activele și pasivele dintr-o anumită grupă.

Expunerea la riscul valutar se poate descompune în trei componente:

- expunerea de translație apare în cazul băncilor cu activitate internațională: societățile afiliate trebuie să raporteze date și să-și consolideze rezultatele financiare în moneda țării de referință, a societății mamă. Conversia se poate face la cursul zilei sau la cursul mediu pentru perioada de raportare. Este un risc ce poate fi acoperit prin hedging;

- expunerea tranzacțională rezultă din aceea că o serie de operații se desfășoară în valută iar cursul poate fluctua, influențând astfel marja în țara de referință. Poate deveni semnificativă pe termen scurt (sub un an) dar poate fi minimizată prin hedging;

- expunerea economică reflectă influența fluctuațiilor cursurilor valutare asupra valorii băncii. Este relevantă dacă se exprimă în moneda țării de referință. Valoarea de piață a băncii este calculată ca fiind valoarea actuală a tuturor veniturilor realizate în toate valutele de operare. Actualizarea se face folosind costul mediu ponderat al capitalului.

Apariția riscului valutar în orice tranzacție cu valute face necesară utilizarea de instrumente de acoperire a riscului de schimb valutar.

Există două modalități de a cota o rată a contractelor la termen privind schimbul valutar fie:

- ca un curs de schimb ce va fi folosit la termenul specificat;
- sub forma unei marje la termen care se adaugă sau se scade din rata la vedere și care este folosită mai des, deoarece cursurile de schimb variază continuu, prin ajustarea ratelor la vedere în funcție de cererea și oferta de valută, în timp ce marjele la termen fluctuează corelat cu ratele dobânzii practicate pe piețele financiare, depinzând de termen (o lună, trei luni, șase luni, etc.).

Marja la termen se calculează astfel:

$$M = \frac{PxSx(Ra - Rb)}{365 + (PxRb)}$$

unde:
P - este perioada pentru care se încheie contractul în zile (6 luni=180 de zile);
S – rata de schimb la vedere (spot rate) între valuta a și b;
Ra – rata anuală a dobânzii în cazul valutei a, exprimată zecimal;
Rb – rata anuală a dobânzii în cazul valutei b, exprimată zecimal.

Marja la termen poate fi pozitivă sau negativă. O marjă pozitivă se adaugă ratei la vedere iar o marjă negativă se deduce din rata de schimb la vedere. Marja la termen permite operatorilor de pe piețele monetar-financiare să speculeze diferențele care există între ratele dobânzii (la depozit sau la credit) între diferite valute.

Opțiunile reprezintă instrumente financiare derivate din instrumentele principale, care pot fi folosite pe piețele monetar-financiare, fie pentru acoperirea riscurilor, fie pentru operațiuni speculative. Folosirea acestor instrumente pentru acoperirea riscului de schimb valutar cunoaște două tipuri de opțiuni:

- opțiuni de cumpărare de tip *call* (call option), reprezintă un contract care dă dreptul celui care îl deține (nu și obligația) să cumpere o anumită cantitate dintr-o valută, la un curs de schimb fix, într-o perioadă de timp sau la un termen specificat;
- opțiuni de vânzare de tip *put* (put options), reprezintă un contract care dă dreptul celui care îl deține (nu și obligația) să vândă o anumită cantitate dintr-o valută, la un curs de schimb fix, într-o anumită perioadă de timp sau la un termen specificat

• **Indicatorii riscului valutar**

Măsurarea acestui tip de risc se realizează pe baza pozițiilor pe care le preiau băncile comerciale, care își stabilesc un plafon de operare în funcție de standing-ul propriu. Banca ale cărei creanțe depășesc angajamentele sale de plată într-o anumită valută preia o poziție lungă (*à la hausse/ long*), dacă există o probabilitate ridicată ca acea valută să intre într-un proces de apreciere. În caz contrar, banca preia o poziție scurtă (*à la baisse/ short*).

Principalii indicatori ai riscului valutar sunt:

- poziția valutară individuală
- poziția valutară globală

Poziția valutară individuală se calculează pentru fiecare valută care trebuie gestionată. Pentru bancă activele și pasivele într-o valută dată se gestionează ca o minibancă, relativ separat de celelalte active și pasive. Pentru

fiecare valută se compară activele cu pasivele și din această comparație pot rezulta două poziții distincte:

- poziția valutară scurtă atunci când activele sunt mai mici decât pasivele;
- poziția valutară lungă atunci când activele sunt mai mari decât pasivele.

O anumită poziție valutară poate deveni favorabilă sau defavorabilă pentru bancă în funcție de evoluția cursului valutar.

Variația marjei bancare în funcție de variația cursului valutar pentru diferite poziții valutare

Tabel 1

Poziția valutară		
	Cursul este în creștere	Cursul este în scădere
Poziția valutară scurtă	Nefavorabilă	Favorabilă
Poziția valutară lungă	Favorabilă	Favorabilă

Poziția valutară globală se definește ca soldul net al creanțelor în devize față de pasivele în devize, ambele convertite în moneda de referință pentru comparabilitate. Prezintă avantajul că oferă o imagine globală asupra expunerii valutare a băncii și dezavantajul oricărui indicator global.

Expunerea băncii la riscul valutar se măsoară prin amploarea poziției valutare individuale gestionată separat pentru fiecare valută.

Gestionarea riscului valutar se poate face în două maniere diferite: imunizarea băncii sau acoperirea riscului valutar.

Imunizarea băncii presupune ajustarea periodică a pozițiilor valutare ale băncii pentru a suprima pozițiile lungi sau scurte. Această operație impune costuri de gestiune relativ ridicate și prezintă și un cost de oportunitate și anume: nu permite să se speculeze o anumită poziție (lungă sau scurtă) în funcție de trendul cursului valutar. Acoperirea riscului valutar se folosește pe scară mai largă. Deși implică cheltuieli tranzacționale mari, gestiunea prin acoperire presupune asumarea unor riscuri rezonabile, anticipate și acoperirea lor prin metode specifice între care primează folosirea instrumentelor derivate.

• Riscul operațional

În general, gestiunea riscului presupune existența unor produse prin care se acoperă posibilitatea apariției riscului în timp ce hedgingul financiar acoperă riscul de piață. Pe de altă parte, managementul riscului la nivelul unei firme (inclusiv bănci) reclamă adaptarea metodelor de protecție împotriva

riscului la caracteristicile activității (inclusiv fraudă contabilă, cererea de soft, protecția mediului).

Riscurile netradiționale ale unei bănci sunt adesea clasificate ca fiind riscuri operaționale.

Prin definiție, se presupune că acolo unde sunt bani apare și un anumit risc, inclusiv cel operațional. Cele mai uzuale forme de risc operațional includ inadvertențe la nivelul guvernancei corporatiste (un control neadecvat). Acestea pot conduce la fraude, dezechilibre majore, falimente. În același timp, pot apare situații în care interesul băncii este compromis, deoarece oricare dintre cei implicați în guvernanta băncii ar putea recurge la operațiuni compromițătoare (prin utilizarea neadecvată a competențelor implică banca în activități riscante). Alte situații care pot contribui la creșterea riscului operațional sunt: imposibilitatea funcționării sistemelor informatice, producerea unor calamități, etc.

Acordul Basel II definește riscul operațional ca fiind pierderea directă sau indirectă care rezultă din cauza unor proceduri interne neadecvate, oameni sau sisteme sau din cauze externe. Acest acord, arată nevoia adecvării capitalului la riscul de piață și de credit, stabilește principiile de conduită în gestionarea riscului de piață și de credit și clarifică riscul operațional.

Managementul acestui risc presupune: clasificarea elementelor de risc operațional, stabilirea indicatorilor de risc, modelarea riscului, evaluarea riscului, optimizarea riscului, controlul riscului, contingentarea riscului, planificarea.

În practică, se utilizează în mod frecvent evaluarea și optimizarea riscului scop în care se poate apela la metoda standard, calculul unor indicatori de bază sau evaluarea avansată. Important este de stabilit nivelul acceptabil al riscului, înțelegerea semnificației sale și apoi minimizarea sa.

Problematika riscului operațional este complexă deoarece activitatea bancară este un dinamică. În plus abordarea acestui risc este impus de păstrarea stabilității financiare în condițiile globalizării când băncile își internaționalizează activitatea deschizând filiale și sucursale în străinătate.

• *Instrumente moderne de prevenire a riscului bancar. Instrumentele derivate*

Ținând cont de riscurile la care sunt supuse băncile în activitatea lor, este necesară adoptarea unor instrumente care să le permită o mai bună protecție împotriva riscurilor la care se supun.

Complexitatea economiilor moderne reclamă punerea în aplicare a unor instrumente moderne capabile să contracareze efectele negative ale riscurilor asupra situației financiare a băncilor.

Un instrument financiar derivat este un contract de transfer al unui risc, a cărui valoare depinde de valoarea unui activ de bază. Activul de bază poate fi un bun, o rată de dobândă, o acțiune, un indice bursier, o deviză sau orice alt instrument tranzacționabil stabilit între cele două părți contractante.

Condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un instrument financiar derivat sunt:

- valoarea sa depinde de valoarea unui activ de bază;
- nu necesită o investiție netă inițială sau presupune o investiție inițială mai mică decât cea necesară pentru alte active cu răspuns similar la modificările pieței;

- este decontat la o dată ulterioară.

Principalele tipuri de instrumente financiare derivate sunt:

A. În funcție de modul de decontare:

1. Instrumente la termen (forward, swap, NDF, FRA, futures)

2. Opțiuni (incl. cap, floor, collar, swap option)

B. În funcție de piața pe care sunt tranzacționate:

1. IFD tranzacționate pe piețe organizate – contracte standardizate

Avantajele consemnate sunt: lichiditate, cotații disponibile, posibilitate mărită de lichidare a poziției.

Dezavantajele care pot fi relevate țin de standardizare, în cele mai multe cazuri ele neputând fi utilizate pentru acoperirea perfectă a riscurilor aferente unor instrumente deținute

2. IFD tranzacționate pe piețele la buna înțelegere (Over The Counter-OTC)

Avantajele se referă la faptul că pot fi structurate potrivit necesităților proprii.

Dezavantaje rezultă din faptul că sunt poziții dificil de lichidat iar lipsa cotațiilor implică utilizarea de modele pentru evaluare

C. În funcție de variabila de bază: de curs de schimb, de dobândă, de credit, de indici bursieri, de vreme etc.

În prezent, cadrul de reglementare permite utilizarea elementelor suport de tipul rata dobânzii, curs de schimb, titluri transferabile, instrumente de piață monetară, mărfuri.

Principalele tipuri de operațiuni cu instrumente financiare derivate permise sunt:

- contracte financiare futures;
- forward interest rate agreements;
- swap pe rata dobânzii valute și titluri de proprietate.

Utilizarea instrumentelor financiare derivate are în vedere: acoperirea riscurilor (izolarea și transferul unui anumit risc - de dobândă, de curs de

schimb, de credit etc.); arbitraj (exploatarea dezechilibrelor dintre diverse piețelor; speculativ(confirmarea previziunilor privind evoluția pieței.

Tipurile de instrumente cele mai utilizate pentru acoperirea riscurilor sunt:

a. pentru riscul ratei dobânzii: swap pe rata dobânzii, FRA, futures de rata dobânzii, opțiuni

b. pentru riscul decurs de schimb: forward, futures de curs de schimb, swap valutar, opțiuni de curs de schimb

c. pentru riscul de piață: forward pe acțiuni, futures pe acțiuni, opțiuni pe acțiuni

d. pentru riscul de credit: credit default swap, total return swap, credit-linked notes.

Având în vedere că majoritatea activelor bancare sunt reprezentate de credite, instrumentele financiare derivate de credit – instrumente de transfer al riscului de credit – sunt deosebit de importante pentru a contracara riscurile pe care le aduce activitatea de creditare.

Derivatele de credit sunt contracte care permit izolarea riscului de credit și managementul său separat de toate celelalte componente ale riscului. Ele permit transferul / asumarea riscului de credit fără preluarea gestiunii asupra activelor de bază.

Din perspectiva Noului Acord de Capital, sunt recunoscute, condiționat de îndeplinirea anumitor cerințe, ca diminuatoare de risc de credit.

Cele mai utilizate derivate de credit:

- Credit default swap;
- Total return swap;
- Credit-linked notes;
- Credit spread options.

Cei mai importanți factori care potențează expansiunea utilizării derivatelor sunt: dezvoltarea piețelor locale pentru activele suport (piața acțiunilor, a obligațiunilor corporative, a obligațiunilor ipotecare); dezvoltarea infrastructurii legale a contractelor care stau la baza derulării tranzacțiilor cu instrumente financiare derivate; eliminarea restricțiilor la utilizarea instrumentelor financiare derivate de către entități locale și străine.

IFD permit investitorilor redistribuirea riscurilor: riscul valutar, riscul de rată a dobânzii, riscul de piață, riscul de credit.

Importanța instrumentelor financiare derivate este aceea că facilitează fluxurile de capital la nivel internațional și creează oportunități pentru diversificarea portofoliilor.

În același timp pot conduce la: crearea de oportunități pentru ocolirea regulilor prudențiale, la manipularea regulilor contabile, la asumarea unor riscuri excesive.

Pentru a contracara aceste neajunsuri, se impun procese avansate de management bancar, utilizarea de norme avansate de prudență, practici adecvate de supraveghere bancară.

Cadrul de reglementare prudențială poate fi un stimulent pentru participanții pe piața instrumentelor derivate. Astfel, există posibilitatea stabilirii unor cerințe de capital diferențiate în funcție de profilul de risc, prin recunoașterea modelelor interne dezvoltate de bănci pentru gestiunea riscurilor de piață, posibilitatea efectuării de operațiuni de arbitraj și speculative, recunoașterea compensării, în condiții prestabilite, a contractelor cu instrumente financiare derivate, ceea ce conduce la diminuarea nivelului de expunere față de contrapartide, recunoașterea derivatelor de credit ca tehnici de diminuare a riscului

Posibilitatea introducerii instrumentelor financiare derivate presupune existența și a unui alt set de condiționalități: modificarea percepției inadecvate a dimensiunilor riscurilor financiare la nivelul agenților economici; impulsivitatea cererii, prin mijloace de marketing adecvate, pentru operațiunile de hedging din partea clientelei nebankare; formalizarea contractelor de netting.

• Derularea crizelor financiar-bancare

Efectul ultim al manifestării riscurilor bancare este apariția crizelor bancare. Așa cum s-a arătat, elementele primordiale ale manifestării riscurilor și în final ale crizelor sunt asimetria informațională, hazardul moral și selecția adversă.

În momentul în care băncile se află în situația de a nu cunoaște cu precizie riscul investițiilor pe care le-au creditat, ele sunt supuse asimetriei informaționale.

Adeseori, băncile se află în situația de a consimți credite unor debitori, care știind că vor finanța activități deosebit de riscante, consimt să plătească băncii o rată a dobânzii ridicată. Dacă investiția se dovedește a fi rentabilă și creditul este rambursat, banca nu realizează riscul la care s-a supus. Dacă însă previziunile investitorului nu se adeveresc și creditul nu poate fi rambursat atunci banca înregistrează o pierdere și este supusă hazardului moral. În continuare, pe baza acestei experiențe, următoarele solicitări de credite vor fi analizate cu mai multă severitate, motiv pentru care banca ar putea respinge credite performante solicitate de debitori care acceptă un risc moderat pentru investiția lor. În această situație banca se supune selecției adverse.

Producerea crizelor financiare, inclusiv a celor bancare, se poate înțelege mai ușor dacă luăm în considerare efectele selecției adverse și ale hazardului moral. În cazul în care cele două fenomene se manifestă la un

asemenea nivel încât piața nu mai are abilitatea de a canaliza eficient capitalul disponibil spre oportunitățile de investiții, iar intermedierea are de suferit, apar crizele financiare.

Cei mai importanți factori în declanșarea crizelor și identificați de-a lungul istoriei sunt:

1. Tendința de creștere a ratelor dobânzii. Așa cum rezultă din manifestarea selecției adverse și a hazardului moral, debitorii care întreprind proiectele cele mai riscante sunt și cei care sunt dispuși să accepte ratele cele mai înalte ale dobânzilor. Atunci când ratele dobânzilor cresc ca urmare a restrângerii ofertei de credite sau a unei creșteri a cererii de credite cei care întreprind investiții cu risc redus se vor abține să împrumute, în timp ce aceia care își asumă un risc înalt vor fi dispuși să împrumute chiar în condițiile unei rate înalte a dobânzii. Odată ce se manifestă, însă, selecția adversă, băncile își vor restrânge oferta de creditare cu consecința reducerii investițiilor și a activității economice agregate.

2. Declinul indicilor bursieri. O asemenea tendință înseamnă o reducere a valorii capitalului firmelor cotate cu consecințe asupra activității de creditare. Reducerea garanțiilor oferite de firme determină băncile să fie reticente să consimtă la acordarea de credite, înăsprind condițiile de creditare. Efectul este restrângerea investițiilor și reducerea activității economice. În același timp, reducerea indicilor bursieri incită firmele care derulează o activitate riscantă să apeleze la credite în orice condiții inducând în același timp efectul de hazard moral. În acest moment se intră într-un cerc vicios deoarece condițiile de creditare devin mai puțin atractive împiedicând derularea unei activități economice în sensul creșterii.

3. Reduceri neanticipate ale prețurilor. Aceste fenomene, la rândul lor, conduc la reducerea valorii firmei. Deoarece plățile contractuale se fixează în termeni nominali o reducere neanticipată a nivelului prețurilor duce la creșterea obligațiilor firmei în termeni reali (cresc datoriile în termeni reali). O asemenea tendință crește posibilitatea manifestării selecției adverse și a hazardului moral pentru creditori. Efectul final este reducerea activității economice.

4. Creșterea gradului de incertitudine. Fenomene ca falimentul instituțiilor financiare și nefinanciare, o cădere a burse, o recesiune conduc la inabilitatea creditorilor de a distinge calitatea creditelor solicitate. Imposibilitatea de a rezolva problema hazardului moral îi determină să nu acorde credite cu ușurință, cu consecința reducerii investițiilor și a activității economice agregate.

5. Panica bancară. Rolul de intermediere al băncilor presupune producerea de informații care să faciliteze investițiile productive în economie.

În condițiile în care un număr de bănci dau faliment gradul de intermediere se restrânge, se restrâng fondurile disponibile pentru investire și ratele dobânzilor. Creșterea ratelor dobânzilor duce la creșterea selecției adverse în alocarea creditelor cu consecințele descrise.

Concluzii

Din studiul făcut de autori se desprind o serie de concluzii. În primul rând, se poate arăta că pentru a determina costul finanțării pe termen scurt este convenabil să se utilizeze rata echivalentă anuală pentru estimarea costului unei surse de finanțare bancară mai mică de un an. Băncile corespondente, având la dispoziție canale de informare, au interesul și posibilitatea să evalueze, monitorizeze și să controleze riscurile la care se supun băncile cliente.

O altă concluzie este aceea că decontările pe baze brute elimină într-o mare măsură riscurile, deoarece băncilor li se cere să facă aranjamentele de plăți în moneda primară, astfel încât se exclude posibilitatea transmiterii sistemice a imposibilității uneia dintre bănci de a-și achita datoriile. Acest mecanism este însă costisitor. Băncile pot lua sau acorda sub formă de credit moneda primară altor bănci, însă condiția sine qua non este existența resurselor reale în depozite bancare.

O altă concluzie constă în faptul că apariția și dezvoltarea riscului ratei dobânzii se află sub influența unor factori endogeni (importanți pentru gestionarea riscului, acțiunea asupra lor generând minimizarea expunerii la risc) și a unor factori exogeni (determinați de evoluția condițiilor economice generale).

Nu în ultimul rând, în economiile moderne, băncile pot să obțină profit și își pot întrece competitorii numai demonstrând că pot stăpâni toate riscurile și pot promova politici transparente de prevenire a riscurilor operaționale. De aceea, băncile trebuie să înțeleagă semnificația tuturor riscurilor și să le controleze într-o manieră optimă. Așa cum am arătat, o chestiune importantă este separarea riscului de credit de cel operațional, și crearea de provizioane separat pentru fiecare dintre ele. Dar, din motive practice, riscul operațional este primul pe care banca ar trebui să îl gestioneze, înainte de a începe însăși operațiunile specifice.

Bibliografie

1. Anghelache C., Anghel M.G., Diaconu A., Lilea, F.P. (2017). - Riscul operațional – model de analiză și control, Revista Română de Statistică - Supliment, Nr. 11, pg. 95-101
2. Anghelache, G.V., Bodó, Gy., Stoica, R. (2019) - The Basel Agreements – The Analysis of the Banking Risks. Revista Română de Statistică - Supliment, Nr. 5, pg. 93-99

-
3. Anghelache C., Anghel M.G., Iacob Ș.V., Pârțachi I. (2020). *The study of the effect of the operational risk in the context of moral hazard*. Romanian Statistical Review, Supplement, no. 8, pp. 25-45
 4. Anghelache, C. și colaboratorii (2007) – Analiză macroeconomică, Editura Economică, București
 5. Anghelache, C. (2006) Metode cantitative utilizate în analizele financiar - bancare, Editura Artifex, București
 6. Anghel, M.G., Sfetcu, M., Bodó G., Burea, D. (2017). Managementul riscurilor bancare, Revista Română de Statistică - Supliment, vol. 2017, nr. 11, pag.79-86
 7. Kuritzkes, A. (2002). *Operational Risk Capital: A Problem of Definition*. The Journal of Risk Finance, 4 (1),47-56
 8. Miller P.G. (2014). *The Role of Risk Management and Compliance in Banking Integration*, New York University Law and Economics Working Paper, 11, 1-26
 9. Peters, G.W. et al. (2009). *Dynamic Operational Risk: Modeling Dependence and Combining Different Sources of Information*. The Journal of Operational Risk, 4 (2), 69-104
 10. Yacine Ait-Sahalia, Andrew W. Lo (2008) Managementul riscului neparametric și aversiunea la risc implicit, Journal of Econometrics 94, pg 9–51

PAYMENT, INTEREST AND CURRENCY EXCHANGE RISKS

Prof. Constantin ANGHELACHE PhD (actincon@yahoo.com)

Bucharest University of Economic Studies / Artifex University of Bucharest

Cristian OLTEANU PhD Student (alexandra.olteanu.s1@anaf.ro)

Bucharest University of Economic Studies

Cristian Marius RĂDUȚ PhD Student (radutmc@gmail.com)

Bucharest University of Economic Studies

Dana Luiza GRIGORESCU PhD Student (danaluiza2004@yahoo.com)

Bucharest University of Economic Studies

Bogdan DRĂGHIA (bdraghia@gmail.com)

National Institute of Statistics

Abstract

Payments through banks take place with the help of payment instruments which by their nature also involve a series of risks, the most common of which are financial risks, such as liquidity and credit risk. Liquidity risk results from the possible insolvency of the transaction partner who has the capacity of debtor, being unable to pay the debt. This situation affects the situation of the creditor's treasury, which does not come into possession of the expected amount and cannot continue to carry out its financial activity under optimal conditions. Credit risk occurs for both the seller and the buyer, so that the buyer could transfer the amounts due before the seller delivers the goods and vice versa, that is, the transfer of the goods takes place before the amounts are collected, so that the other party cannot fulfill its obligations. Also, the intermediate banks within the transaction could suffer due to the gap that could appear when the amounts are transferred from the account and the existence, in fact, of them in the payer's account - the operational risks or the risks of the participants prevent the system from operating at normal parameters, due to some incidents.

Keywords: *interest rates, foreign exchange, liquidity, credits, risks, financial-banking system.*

JEL classification: *G20, G21*

Introduction

Based on its tasks of prudential supervision of banks, the BNR also applies risk prevention measures in the field of cashless payments, applying functional supervision.

The object of the functional supervision of a payment system is not only made up of banks and economic agents that trade with money, those

that issue payment instruments in a professional capacity, but also other non-financial intermediaries, economic agents that ensure the operation of the system, including network providers and transmission of data and services.

The entire activity of the NBR, of supervision in the field of payments, is subject to the process of creating a credible banking system, so that those who take part in the transactions have full confidence that the said process will not go through crises.

In order to increase settlement discipline and public confidence in the use of payment instruments and, last but not least, to assess and limit the risk presented by non-paying customers, the National Bank of Romania issued Regulation no. 1/2001 on the organization and operation of the Incident Center of Payments (CIP) which is a national intermediation center, which manages, on behalf of the National Bank of Romania, the data specific to payment incidents that are defined, transmitted, disseminated and capitalized on the basis of the information, even prior to payment, contained in the records and which are caused by acts and facts with potentially fraudulent, litigious or non-payment risks, including those that may affect the finality of the settlement.

In this way, the aim is to filter the participants in the systems and eliminate those who become, along the way, dysfunctional and risk factors.

CIP represents the national center for intermediation and capitalization of information regarding incidents arising from payments made with debit payment instruments (cheques, bills of exchange, promissory notes), in order to increase the discipline of settlements and the application of the regulations in force, public confidence in the use of payment instruments payment, as well as the evaluation and limitation of the risk presented by non-paying customers.

Literature review

The activity and the risks that arise in carrying out the activity in the financial-banking field have been the subject of numerous studies. In this regard, we recall Anghelache, C., Anghel, M.G., Diaconu, A. and Lilea, F.P. (2017) published an extensive study on operational risk, addressing aspects of the use of analysis and control models to predict the occurrence of risk, to limit the effects. Anghelache, G.V., Bodo, Gv. and Soica, R. (2019) published a study on the analysis of banking risks. Anghelache C., Anghel M.G., Iacob Ș.V., Pârțachi I. (2020), in which the authors addressed the issue of the effect of operational risk in the context of placing investments on various markets. Anghelache, C. and others in the Macroeconomic Analysis published in (2007) address issues regarding the essence of credit risk. Anghelache, C. (2006) published a study on quantitative methods used in financial-banking

analyses. Angel, M.G. et al (2017) publish the result of a research on banking risk management. Kuritzkes, A. (2002) and Peters, G.W. et al. (2009) address theoretical aspects regarding operational risk, considering in this regard the possibilities of modelling dependencies by combining different sources of information, and Miller P.G. (2014) is concerned with the role of risk management and the need to integrate a complex risk management system into the banking system. Yacine AIT-Sahalia and Andrew, W.Lo. (2008) published a paper on non-parametric risk and risk aversion.

Data, Results and Discussion

The most common payment incidents are generated by the following instruments: check, bill of exchange and promissory note. As a result, CIP organizes and manages the National File of Payment Incidents (FNIP), which is structured as follows:

- National check file (FNC)
- National file of bills of exchange (FNCEB)
- National promissory note file (FNBO)

The Banking Risk Tracking Department will organize a permanent database, called the National File of Risk Persons (FNRP), automatically fed from the National File of Payment Incidents, with major payment incidents registered in the name of a natural or legal person.

Any information regarding payment incidents from the National File of Payment Incidents will be archived for a period of five years, within the General Directorate of Payments and Banking Risk Tracking of the National Bank of Romania.

The date of presentation for payment represents the date of transmission of the instrument from the presenting unit to the receiving unit, according to the clearing circuits, in the case of interbank payments, respectively the date on which the account holder submits the receipt slip and the instrument to his bank for collection, in the case intrabank payments;

The term “payment incident” means the failure to meet the obligations of the participants correctly and on time, before or during the process of settlement of the instrument, obligations resulting from the effect of the law and/or the contract that regulates them, the failure of which is brought to the attention of the CIP by the declaring persons, for the defense of the public interest;

The major payment incident in the case of bills of exchange and promissory notes: is the payment incident determined by the registration of one of the following situations:

- the bill of exchange was discounted without the total/partial existence of the ceded claim at the time of its assignment;

- the promissory note/bill of exchange with maturity at sight was refused due to a total lack of availability, in the case of presentation for payment within the term;

- the promissory note/bill of exchange with maturity at sight was refused due to partial lack of availability, in case of presentation for payment within the term;

- the promissory note/bill due at a certain time at sight, at a certain time from the date of issue or at a fixed date was refused due to a total lack of availability, in the case of presentation for payment on time;

- the promissory note/bill due at a certain time at sight, at a certain time from the date of issue or at a fixed date was refused due to partial lack of availability, in the case of presentation for payment on time;

Major payment incidents, for checks, cover the following situations:

- a check issued without authorization of the draw;

- the check refused for payment due to the partial lack of availability;

- the check refused for payment due to the total lack of availability;

- the check issued with a false date;

- circular check or traveler's check issued to bearer;

- the check was issued by a drawer under a banking ban.

The banking ban is the regime imposed by the bank on an account holder by which he is prohibited from issuing checks for a period of one year, according to mutual commitments applicable to payment by cheques, as a result of incidents of major payments made by cheque.

Indispensable condition for increasing public trust in the banking system, operational control in the payment system is carried out by the personnel who ensure operations at the counter or who coordinate clearing meetings and has several main objectives, namely:

- avoiding losses or frauds due to the settlement of payment instruments that do not comply with the regulations in force;

- ensuring the security and accuracy of settlement operations, in order to obtain increased protection of bank customers' accounts;

- ensuring the transparency of bank transfer and settlement procedures.

The CIP must achieve its purpose for which it was established, namely the increase of discipline in the field of the use of payment instruments. Correct and timely information can stop criminality in the field of payments and can eliminate from the business environment people who evade the laws in force and cause damage to business partners.

• **Interest rate risk**

A form of interest-bearing capital, borrowed capital has as its source the capital temporarily released from the overall circuit of the economy and which, in turn, depends on a series of factors, such as: the specific way of developing the economic and financial circuit, the lack of synchronization of the moment the receipt of products with the moment of payment for the raw materials used, the non-synchronization of the moment of making profits with the moment of their use, to which are added the savings and availability held by the population, etc. Loan capital has a number of characteristics that make it different from commercial credit. From this point of view, the loan capital represents property capital, because the creditor, or the owner of the funds, has the right, at maturity, to claim the repayment of the loan and the related interest, while the debtor has the right to use the said money according to his own need, having the obligation to repay the borrowed amount on time and to pay the agreed interest.

The percentage ratio between the interest and the borrowed capital represents the interest rate. The establishment of the direct interest rate in the economy is carried out taking into account a series of elements, namely: the inflation rate, the national investment policy, the exchange rates in the economy, as well as the level of existing liquidity. Due to the imperfections of the monetary and financial market, the existence of the inflationary phenomenon or economic fluctuations, there are two levels of the interest rate, namely the nominal rate and the real rate.

The nominal interest rate represents its announced, observable value.

The real interest rate is, in fact, an anticipated rate, calculated on the basis of the nominal interest rate and the anticipated inflation rate, it can be determined according to the relationship:

$$d'_r = d'_n - r_{ai}$$

where:

d'_r - represents the real interest rate;

d'_n - represents the nominal interest rate;

r_{ai} - represents the anticipated inflation rate

Interest rate calculation is heavily based on the concept of present value. With its help, it is possible to determine the amount to be invested at present at the announced interest rate so as to obtain the discounted amount in the future. In the case of a loan, the simple interest rate is obtained by dividing the absolute value of the promised interest by the borrowed capital:

$$r_d = \frac{D}{C_i} 100$$

where:

r_d is the interest rate

D is the interest

C_i borrowed capital

At maturity, the amount repaid will be equal to the principal amount plus interest:

$$C_r = C_i \times (1 + r_d)$$

C_r is the amount refunded

If this sum continues to bear fruit for a number of n years, then the value of the initially borrowed amount is:

$$C_r^1 = C_i \times (1 + r_d)^n$$

By formalizing it can be shown that the present value of an amount received in the future is:

$$VP = \frac{V_v}{(1 + r_d)^n}$$

where:

VP is the present value

V_v is the future value

Interest is pre-calculated when the credit is granted on the basis of a paper support (commercial or financial effects). Conversely, if the credit does not have such a support, then the interest is postcalculated.

In order to reduce costs, the literature suggests the existence of hybrid payment arrangements, in which a number of large banks would act as correspondents and clearing houses for small banks by establishing interbank credit relationships.

Changes in interest rates can cause significant changes in a bank's profitability and in the market value of its capital. Each bank calculates an active base interest rate that must ensure the net interest income the bank needs to be profitable to the extent set by its shareholders.

When establishing this rate, the following factors are taken into account:

a) the level of the interest rate on the money market, which constitutes for banks the cost of interest related to the resources they acquire to overcome liquidity problems;

b) the forecasted level of inflation because there is a directly proportional relationship between the level of inflation and the interest rate. It is important that both active and passive interest rates are real positive in order for the bank to protect its own capital against the erosion generated by inflation and for the protection of depositors who would otherwise either not be motivated to save or would choose alternative sources of investment;

c) the monetary policy practiced by the central bank, which, through the instruments used (for example, the mandatory minimum reserve ratio), aims to reduce liquidity in the economy and inflation;

d) resource acquisition costs, which include both the interest costs that a bank credits, and other costs, such as operating costs, ensuring the resource, promotion. The acquisition costs are specific to each category of resources, constituting a benchmark according to which each bank restructures its liabilities;

e) the rate of return on equity, which is the fundamental objective of the management of each bank responsible to the shareholders. When determining the level of profitability, the forecasted inflation rate and the interest rate on term deposits practiced in the banking system must be taken into account, so that the dividends distributed are higher than the possible term interest, and the dividend rate higher than inflation.

The anticipations made by the bank are not always fully realized. Unanticipated changes in the level of the interest rate and the composition of the bank's liabilities can raise or lower the bank's profits significantly because the interest expense can increase more than the interest income.

• ***Determinants of interest rate risk***

The interest rate risk is that risk of deterioration of the bank's patrimonial situation, under the influence of an adverse change in the interest rate on the market. Also, we can consider the interest rate risk as expressing the sensitivity of the financial results to the variation of the level of interest rates.

Among the endogenous factors that determine the appearance of interest rate risk, we mention:

- the bank's strategy that can establish unrealistic margins;
- the volume and structure of banking assets and liabilities, there being differences between them as sensitivity to interest rate variation, between the volume of interest-bearing assets and liabilities;

- the volume, structure and quality of the loan portfolio. The higher the volume of loans, the higher the interest-sensitive assets will be, knowing that the interest on loans in lei in Romanian banks is variable. Regarding the structure, the longer the terms of granting, the more they are subject to risk, regardless of the use of fixed interest or not, because in the long term the change in the interest rate is difficult to anticipate. The quality of loans implies greater resources for financing, therefore higher expenses with interest. A portfolio of quality loans must be financed permanently, in full, because it does not require actions against debtors and consequently no claim is taken off the balance sheet;

- the agreement between the maturities of interest-bearing assets and liabilities, which would not raise liquidity problems, so there would be no additional costs as in the case where the maturities of the assets were more distant, nor lower incomes than when the maturities of the liabilities were more distant and there would be difficulties in the placement of surplus resources.

Among the exogenous factors that influence the occurrence of interest rate risk can be listed:

- the existing economic environment in which it is enough to mention inflation, arrears, non-performing loans;

- the economic, monetary, financial policy practiced by the authorities, such as the level of minimum mandatory reserves, price changes depending on the exchange rate without correlation with the income of the population, etc.;

- the non-correlation of the central bank's policy with the government's economic policy, a situation possible due to the central bank's independence and different priorities;

- psychological factors usually have a negative influence, rumors in the banking system being likely to reduce the payment capacity of a bank, forcing it to increase its interest expenses due to forced loans on the interbank market as a result of withdrawals deposits by panicked depositors;

- the evolution of the interbank market affects the bank if it has a deficit to cover, because the passive interest rate for interbank operations (including B.N.R.) is higher than the interest rate for sources attracted from non-bank customers.

The interest rate risk must be managed considering the fundamental objective, consisting in obtaining a net interest margin as high as possible and stable over time.

- ***Currency risk***

Currency risk or exchange rate risk occurs with any purchase or sale of foreign currency. Exchange rate risk affects both the product market and the capital market. The volatility of exchange rates can influence borrowers' ability to repay their loans.

Currency risk can be defined as the probability that a change in the exchange rate on the market will lead to a decrease in the bank's net profit. It is significant for banks involved in foreign exchange operations on their own account or on behalf of clients. In Romania it is significant for all banks because most of them have a license for such operations that they offer to clients and that they also use as a way to protect capital and assets in conditions of high inflation.

- ***The main currency operations***

The main operations performed on the foreign exchange market are:

- current operations, which are carried out between residents and non-residents that are not of the nature of capital operations and that arise from: international trade transactions (including services), other current transactions, as well as international trade credits with a repayment term of less than one year; repatriation of net income in the form of dividends, interest from capital operations; remittances of moderate amounts, etc.

- capital operations that are carried out between residents and non-residents arising from: direct investments; liquidation of direct investments; real estate investments; securities operations specific to the capital market; operations with instruments specific to the money market; international trade credits with a repayment term of more than one year; financial credits and loans; guarantees, down payments, auxiliary financial facilities; operations in current accounts; operations in deposit accounts; Exchange; Life insurance; other transfers.

The main currency exchange operations:

- sight transactions (spot type);
- forward transactions;
- Swap operations.

The spot transaction represents a currency sale-purchase operation with settlement two days after the date of conclusion of the transaction, at the exchange rate established between the parties (spot rate). The operation is carried out 2 working days after the exchange rate has been agreed.

The spot quote includes:

- the rate at which the bank will buy a certain currency (bid rate);
- the rate at which the bank will sell the respective currency (asked or offered rate).

- ***Exposure of banks to currency risk***

Currency risk expresses the probability that a change in the exchange rate will negatively influence the bank's interest margin. At the origin of this risk are banking operations in foreign currency: foreign assets and liabilities. These elements are integrated into the balance sheet of the banking company through conversion into the national currency during the day: the variation of this exchange rate can involve losses or gains independent of the bank's efforts or the quality of its management.

As in the case of other forms of market risk and for currency risk, the potential risk exposure depends on the size of the difference between assets and liabilities in a certain group.

Exposure to currency risk can be broken down into three components:

- translation exposure occurs in the case of banks with international activity: affiliated companies must report data and consolidate their financial results in the currency of the reference country, of the parent company. The conversion can be done at the rate of the day or at the average rate for the reporting period. It is a risk that can be covered by hedging;

- the transactional exposure results from the fact that a series of operations are carried out in foreign currency and the exchange rate may fluctuate, thus influencing the margin in the reference country. It can become significant in the short term (under a year) but can be minimized by hedging;

- the economic exposure reflects the influence of exchange rate fluctuations on the value of the bank. It is relevant if it is expressed in the currency of the reference country. The bank's market value is calculated as the current value of all revenues realized in all operating currencies. The update is done using the weighted average cost of capital.

The appearance of currency risk in any transaction with currencies makes it necessary to use instruments to cover the currency exchange risk.

There are two ways to quote a foreign exchange forward rate either:

- as an exchange rate that will be used at the specified term;

- in the form of a forward margin that is added or subtracted from the spot rate and which is used more often, because exchange rates vary continuously, by adjusting spot rates depending on the demand and supply of the currency, while the margins at term fluctuates correlated with the interest rates practiced on the financial markets, depending on the term (one month, three months, six months, etc.).

The forward margin is calculated as follows:

$$M = \frac{PxSx(Ra - Rb)}{365 + (PxRb)}$$

where:

P - is the period for which the contract is concluded in days (6 months=180 days);

S – spot exchange rate between currency a and b;

Ra – the annual interest rate in the case of currency a, expressed as a decimal;

Rb – the annual interest rate in the case of currency b, expressed as a decimal.

The forward margin can be positive or negative. A positive margin is added to the spot rate and a negative margin is deducted from the spot exchange rate. The forward margin allows operators on the monetary-financial markets to speculate on the differences that exist between interest rates (on deposit or on credit) between different currencies.

Options represent financial instruments derived from the main instruments, which can be used on the monetary-financial markets, either for hedging risks or for speculative operations. Use of these instruments to cover the currency exchange risk knows two types of options:

- call purchase options (call option), represent a contract that gives the holder the right (but not the obligation) to buy a certain amount of a currency, at a fixed exchange rate, in a period of time or at a specified term;

- put options (put options), represent a contract that gives the holder the right (but not the obligation) to sell a certain amount of a currency, at a fixed exchange rate, in a certain period of time or at a specified deadline

• *Currency risk indicators*

The measurement of this type of risk is carried out based on the positions taken by commercial banks, which establish an operating ceiling depending on their own standing. The bank whose claims exceed its payment commitments in a certain currency takes a long position (à la hausse/long), if there is a high probability that that currency will enter an appreciation process. Otherwise, the bank takes a short position (à la baisse/short).

The main indicators of currency risk are:

- individual currency position
- global currency position

The individual currency position is calculated for each currency to be managed. For the bank, assets and liabilities in a given currency are managed as a mini-bank, relatively separate from other assets and liabilities. For each currency, assets are compared with liabilities, and two distinct positions can result from this comparison:

- short currency position when assets are lower than liabilities;
- long currency position when assets are greater than liabilities.

A certain currency position can become favorable or unfavorable for the bank depending on the evolution of the exchange rate.

The variation of the banking margin depending on the variation of the exchange rate for different currency positions

Table 1

Currency position		
	The rate is increasing	The rate is decreasing
Short currency position	Unfavorable	favorite
Long currency position	favorable	favorite

The global foreign exchange position is defined as the net balance of receivables in foreign currencies against liabilities in foreign currencies, both converted into the reference currency for comparability. It presents the advantage of providing a global picture of the bank's currency exposure and the disadvantage of any global indicator.

The bank's exposure to currency risk is measured by the extent of the individual currency position managed separately for each currency.

Currency risk management can be done in two different ways: bank immunization or currency risk hedging.

Immunization of the bank involves the periodic adjustment of the bank's currency positions to suppress long or short positions. This operation imposes relatively high management costs and also presents an opportunity cost, namely: it does not allow speculating on a certain position (long or short) depending on the exchange rate trend. Hedging the currency risk is used more widely. Although it involves high transaction costs, hedging management involves assuming reasonable, anticipated risks and covering them with specific methods, among which the use of derivative instruments prevails.

• Operational risk

In general, risk management presupposes the existence of products that cover the possibility of risk occurrence, while financial hedging covers market risk. On the other hand, risk management at the level of a company (including banks) calls for the adaptation of risk protection methods to the characteristics of the activity (including accounting fraud, software demand, environmental protection).

A bank's non-traditional risks are often classified as operational risks.

By definition, it is assumed that where there is money, there is also a certain risk, including the operational one. The most common forms of operational risk include inadvertences at the level of corporate governance (inadequate control). They can lead to fraud, major imbalances, bankruptcies. At the same time, situations may arise in which the bank's interest is compromised, because any of those involved in the bank's governance could resort to compromising operations (by improper use of powers, the bank is involved in risky activities). Other situations that can contribute to the increase of operational risk are: the impossibility of the operation of IT systems, the occurrence of calamities, etc.

The Basel II Accord defines operational risk as the direct or indirect loss resulting from inadequate internal procedures, people or systems or from external causes. This agreement shows the need for capital adequacy to market and credit risk, establishes the principles of conduct in the management of market and credit risk and clarifies the operational risk.

The management of this risk involves: classification of operational risk elements, establishment of risk indicators, risk modelling, risk assessment, risk optimization, risk control, risk contingency, planning.

In practice, risk assessment and optimization are frequently used for the purpose of using the standard method, the calculation of some basic indicators or the advanced assessment. It is important to establish the acceptable level of risk, understand its significance and then minimize it.

The problem of operational risk is complex because the banking activity is dynamic. In addition, the approach to this risk is required by preserving financial stability in the conditions of globalization when banks internationalize their activity by opening subsidiaries and branches abroad.

• *Modern banking risk prevention tools. Derivative instruments*

Taking into account the risks to which banks are subjected in their activity, it is necessary to adopt some instruments that allow them better protection against the risks to which they are subjected.

The complexity of modern economies calls for the implementation of modern tools capable of counteracting the negative effects of risks on the financial situation of banks.

A derivative financial instrument is a contract to transfer a risk, the value of which depends on the value of an underlying asset. The underlying asset can be a good, an interest rate, a share, a stock market index, a currency or any other tradable instrument established between the two contracting parties.

The conditions that a derivative financial instrument must meet are:

- its value depends on the value of an underlying asset;

- does not require an initial net investment or implies a lower initial investment than that required for other assets with a similar response to market changes;

- is settled at a later date.

The main types of derivative financial instruments are:

A. Depending on the settlement method:

1. Forward instruments (forward, swap, NDF, FRA, futures)

2. Options (incl. cap, floor, collar, swap option)

B. Depending on the market on which they are traded:

1. DFIs traded on organized markets – standardized contracts

The recorded advantages are: liquidity, available quotations, increased possibility of liquidating the position.

The disadvantages that can be revealed relate to standardization, in most cases they cannot be used for the perfect coverage of the risks related to some instruments held

2. IFDs traded on the markets over the counter (Over The Counter-OTC)

The advantages refer to the fact that they can be structured according to their own needs.

Disadvantages result from the fact that positions are difficult to liquidate and the lack of quotations implies the use of models for evaluation

C. Depending on the basic variable: exchange rate, interest rate, credit, stock market indices, weather, etc.

Currently, the regulatory framework allows the use of support elements such as the interest rate, exchange rate, transferable securities, money market instruments, commodities.

The main types of transactions with derivative financial instruments allowed are:

- financial futures contracts;

- forward interest rate agreements;

- currency interest rate swap and property titles.

The use of derivative financial instruments has in mind: risk coverage (isolation and transfer of a certain risk - of interest, exchange rate, credit, etc.); arbitrage (exploitation of imbalances between various markets; speculative (confirmation of forecasts regarding the evolution of the market.

The types of instruments most used for hedging risks are:

a. for interest rate risk: interest rate swap, FRA, interest rate futures, options

b. for exchange rate risk: forward, exchange rate futures, currency swap, exchange rate options

c. for market risk: forward on shares, futures on shares, options on shares

d. for credit risk: credit default swap, total return swap, credit-linked notes.

Given that the majority of banking assets are represented by loans, credit derivatives – credit risk transfer instruments – are particularly important to counteract the risks that lending activity brings.

Credit derivatives are contracts that allow credit risk to be isolated and managed separately from all other risk components. They allow the transfer / assumption of credit risk without taking over the management of the underlying assets.

From the perspective of the New Capital Agreement, they are recognized, subject to the fulfillment of certain requirements, as reducing credit risk.

The most used credit derivatives:

- Credit default swap;
- Total return swap;
- Credit-linked notes;
- Credit spread options.

The most important factors that enhance the expansion of the use of derivatives are: the development of local markets for the underlying assets (the market of shares, corporate bonds, mortgage bonds); the development of the legal infrastructure of the contracts that form the basis of the transactions with derivative financial instruments; removing restrictions on the use of derivative financial instruments by local and foreign entities.

IFDs allow investors to redistribute risks: currency risk, interest rate risk, market risk, credit risk.

The importance of derivative financial instruments is that they facilitate international capital flows and create opportunities for diversifying portfolios.

At the same time, they can lead to: the creation of opportunities to circumvent prudential rules, to the manipulation of accounting rules, to the assumption of excessive risks.

In order to counter these shortcomings, advanced banking management processes, the use of advanced prudential rules, appropriate banking supervision practices are required.

The prudential regulatory framework can be an incentive for derivatives market participants. Thus, there is the possibility of establishing differentiated capital requirements depending on the risk profile, by recognizing the internal models developed by banks for the management of market

risks, the possibility of performing arbitrage and speculative operations, the recognition of compensation, under predetermined conditions, of contracts with instruments financial derivatives, which leads to the reduction of the level of exposure to counterparties, the recognition of credit derivatives as risk reduction techniques

The possibility of introducing derivative financial instruments presupposes the existence of another set of conditions: changing the inadequate perception of the dimensions of financial risks at the level of economic agents; boosting demand, through appropriate marketing means, for hedging operations from non-bank clients; formalization of netting contracts.

• ***Development of financial-banking crises***

The ultimate effect of the manifestation of banking risks is the emergence of banking crises. As it was shown, the primary elements of the manifestation of risks and ultimately of crises are informational asymmetry, moral hazard and adverse selection.

When the banks are in the situation of not knowing precisely the risk of the investments they have lent, they are subject to informational asymmetry.

Often, banks find themselves in the situation of granting loans to borrowers who, knowing that they will finance particularly risky activities, agree to pay the bank a high interest rate. If the investment turns out to be profitable and the loan is repaid, the bank does not realize the risk it has taken. However, if the investor's predictions do not come true and the loan cannot be repaid, then the bank records a loss and is subject to moral hazard. In the future, based on this experience, the following loan requests will be analyzed more severely, which is why the bank could reject performing loans requested by borrowers who accept a moderate risk for their investment. In this situation, the bank is subject to adverse selection.

The production of financial crises, including banking ones, can be understood more easily if we consider the effects of adverse selection and moral hazard. If the two phenomena manifest themselves at such a level that the market no longer has the ability to efficiently channel the available capital towards investment opportunities, and intermediation suffers, financial crises appear.

The most important factors in triggering crises and identified throughout history are:

1. The trend of increasing interest rates. As it follows from the manifestation of adverse selection and moral hazard, the borrowers who undertake the riskiest projects are also those who are willing to accept the highest interest rates. When interest rates rise as a result of a reduction in the

supply of credit or an increase in the demand for credit, those who undertake low-risk investments will refrain from borrowing, while those who assume high risk will be willing to lend even in the conditions of a high interest rate. However, once the adverse selection manifests itself, the banks will restrict their lending offer with the consequence of reducing investments and aggregate economic activity.

2. The decline of stock market indices. Such a trend means a reduction in the capital value of listed companies with consequences on the lending activity. The reduction of the guarantees offered by the companies causes the banks to be reluctant to consent to the granting of loans, tightening the lending conditions. The effect is the restriction of investments and the reduction of economic activity. At the same time, the reduction of the stock market indices incites companies that carry out a risky activity to apply for loans under any conditions, inducing at the same time the effect of moral hazard. At this moment, we enter a vicious circle because credit conditions become less attractive, preventing the development of an economic activity in the sense of growth.

3. Unanticipated price reductions. These phenomena, in turn, lead to the reduction of the company's value. Since contractual payments are fixed in nominal terms, an unanticipated reduction in the price level leads to an increase in the firm's obligations in real terms (debts increase in real terms). Such a trend increases the possibility of adverse selection and moral hazard for creditors. The final effect is the reduction of economic activity.

4. Increasing the degree of uncertainty. Phenomena such as the bankruptcy of financial and non-financial institutions, a stock market crash, a recession lead to the inability of lenders to distinguish the quality of loans requested. The impossibility of solving the problem of moral hazard causes them not to grant loans easily, with the consequence of reducing investments and aggregate economic activity.

5. Bank panic. The intermediary role of banks involves the production of information that facilitates productive investments in the economy. As a number of banks go bankrupt, the degree of intermediation is reduced, the funds available for investment and the interest rates are reduced. The increase in interest rates leads to the increase of adverse selection in the allocation of credits with the described consequences.

Conclusions

A series of conclusions emerge from the study made by the authors. First of all, it can be shown that to determine the cost of short-term financing it is convenient to use the annual equivalent rate to estimate the cost of a bank financing source of less than one year. The correspondent banks, having information channels at their disposal, have the interest and the opportunity to evaluate, monitor and control the risks to which the client banks are subject.

Another conclusion is that gross settlements eliminate risks to a large extent, because banks are required to make payment arrangements in the primary currency, thus excluding the possibility of systemic transmission of the inability of one of the banks to pay its debts. However, this mechanism is expensive. Banks can take or lend the primary currency to other banks, but the sine qua non condition is the existence of real resources in bank deposits.

Another conclusion is that the emergence and development of interest rate risk is under the influence of endogenous factors (important for risk management, action on them generating the minimization of risk exposure) and exogenous factors (determined by the evolution of general economic conditions).

Last but not least, in modern economies, banks can make a profit and outperform their competitors only by demonstrating that they can master all risks and promote transparent policies to prevent operational risks. Therefore, banks must understand the significance of all risks and control them in an optimal manner. As I have shown, an important issue is the separation of credit risk from the operational one, and the creation of provisions separately for each of them. But, for practical reasons, the operational risk is the first that the bank should manage, before starting the specific operations itself.

References

1. Anghelache C., Anghel M.G., Diaconu A., Lilea, F.P. (2017). - Riscul operațional – model de analiză și control, *Revista Română de Statistică - Supliment*, Nr. 11, pg. 95-101
2. Anghelache, G.V., Bodó, Gy., Stoica, R. (2019) - The Basel Agreements – The Analysis of the Banking Risks. *Revista Română de Statistică - Supliment*, Nr. 5, pg. 93-99
3. Anghelache C., Anghel M.G., Iacob Ș.V., Pârțachi I. (2020). *The study of the effect of the operational risk in the context of moral hazard*. *Romanian Statistical Review*, Supplement, no. 8, pp. 25-45
4. Anghelache, C. și colaboratorii (2007) – *Analiză macroeconomică*, Editura Economică, București
5. Anghelache, C. (2006) *Metode cantitative utilizate în analizele financiar - bancare*, Editura Artifex, București
6. Anghel, M.G., Sfetcu, M., Bodó G., Burea, D. (2017). Managementul riscurilor bancare, *Revista Română de Statistică - Supliment*, vol. 2017, nr. 11, pag.79-86

-
7. Kuritzkes, A. (2002). *Operational Risk Capital: A Problem of Definition*. The Journal of Risk Finance, 4 (1),47-56
 8. Miller P.G. (2014). *The Role of Risk Management and Compliance in Banking Integration*, New York University Law and Economics Working Paper, 11, 1-26
 9. Peters, G.W. et al. (2009). *Dynamic Operational Risk: Modeling Dependence and Combining Different Sources of Information*. The Journal of Operational Risk, 4 (2), 69-104
 10. Yacine Ait-Sahalia, Andrew W. Lo (2008) Managementul riscului neparametric și aversiunea la risc implicit, Journal of Econometrics 94, pg 9–51